

PRESUDA PRVOSTUPANJSKOG SUDA (treće prošireno vijeće)

19. listopada 2005. (*)

„Državne potpore – Zloporaba potpora – Rizik izbjegavanja naloga za povrat – Povrat potpora od strane trgovačkih društava koja su obrtna sredstva stekla od prvotnog primatelja”

U predmetu T-318/00,

Freistaat Thüringen (Pokrajina Turingija, Njemačka), koju zastupa M. Schütte, odvjetnik, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg,

tužitelj,

koju podupire

Savezna Republika Njemačka, koju zastupaju W.-D. Plessing i T. Jürgensen, u svojstvu agenata, uz asistenciju R. Bierwagena, odvjetnika,

intervenijent,

protiv

Komisije Europskih zajednica, koju zastupaju K.-D. Borchardt i V. Kreuschitz, u svojstvu agenata, uz asistenciju C. Koeniga, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg,

tuženika,

koju podupire

ODS Optical Disc Service GmbH, sa sjedištem u Hamburgu (Njemačka), koje zastupaju I. Brinker i U. Soltész, odvjetnici, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg,

intervenijent,

povodom zahtjeva za poništenje Odluke Komisije 2000/796/EZ od 21. lipnja 2000. o državnoj potpori koju je Njemačka dodijelila društvu CDA Compact Disc Albrechts GmbH (Turingija) (SL L 318, str. 62.),

PRVOSTUPANJSKI SUD
EUROPSKIH ZAJEDNICA (treće prošireno vijeće),

u sastavu: J. Azizi, predsjednik, R. García-Valdecasas, J. D. Cooke, M. Jaeger i F. Dehousse, suci,

tajnik: D. Christensen, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 5. svibnja 2004.,

donosi sljedeću

Presudu

Pravni okvir

- 1 Članak 87. UEZ-a glasi kako slijedi:

„Osim ako je ovim Ugovorom drukčije predviđeno, svaka potpora koju dodijeli država članica ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku kojim se narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj nespojiva je sa zajedničkim tržištem u mjeri u kojoj utječe na trgovinu među državama članicama. [...]”.[neslužbeni prijevod]

- 2 Člankom 88. UEZ-a je predviđeno:

„1. Komisija u suradnji s državama članicama neprestano nadzire sve sustave potpora koji postoje u tim državama. Komisija im predlaže sve odgovarajuće mjere koje su potrebne za postupni razvoj ili funkcioniranje zajedničkog tržišta.

2. Ako Komisija ustanovi, nakon što je pozvala odnosne stranke da podnesu svoje primjedbe, da potpora koju je dodijelila neka država ili potpora iz državnih sredstava nije spojiva sa zajedničkim tržištem s obzirom na članak 87. ili da se takva potpora koristi na način suprotan pravilima, ona [Komisija] donosi odluku prema kojoj dotična država mora ukinuti ili izmijeniti takvu potporu u roku koji odredi Komisija. [...]”. [neslužbeni prijevod].

- 3 U skladu s člankom 5. Uredbe Vijeća (EZ) br. 659/1999 od 22. ožujka 1999. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka [88.] UEZ-a (SL L 83, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 16.):

„1. U slučaju kada Komisija smatra da podaci koje je dotična država članica dostavila [...] nisu cjeloviti, zahtijeva sve potrebne dodatne informacije. U slučaju kada država članica odgovori na takav zahtjev, Komisija obavješćuje državu članicu o primitku njezinog odgovora.

2. U slučaju kada dotična država članica ne dostavi tražene podatke u roku koji je propisala Komisija ili dostavi nepotpune podatke, Komisija joj šalje podsjetnik uz odobrenje odgovarajućeg dodatnog roka u kojem joj se predmetni podaci moraju dostaviti. [...]”.

4 Osim toga, člankom 6. Uredbe br. 659/1999 predviđeno je sljedeće:

„1. Odluka o pokretanju formalnog [službenog] istražnog postupka sadrži sažeti prikaz svih bitnih činjeničnih i pravnih pitanja, obuhvaća prethodnu ocjenu predložene mjere koju je Komisija obavila kako bi utvrdila predstavlja li ona potporu te navodi moguće sumnje u pogledu njezine spojivosti s načelima zajedničkog tržišta. Odlukom se od dotične države članice i od drugih zainteresiranih strana zahtijeva da u propisanom roku, koji u uobičajenim okolnostima ne smije biti dulji od mjesec dana, iznesu primjedbe. U valjano utemeljenim slučajevima Komisija može produljiti propisani rok. [...]”.

5 U skladu s člankom 10. Uredbe br. 659/1999:

„1. U slučaju kada Komisija raspolaže podacima koji se, bez obzira na njihov izvor, odnose na navodnu [navodno] nezakonitu potporu, dužna ih je bez odlaganja ispitati.

2. Prema potrebi Komisija zahtijeva podatke od dotične države članice. [...] članak 5. stavci 1. i 2. primjenjuju se *mutatis mutandis*.

3. U slučaju kada unatoč požurnici na temelju članka 5. stavka 2. dotična država članica ne dostavi zatražene podatke u roku koji je propisala Komisija ili dostavi nepotpune podatke, Komisija donosi odluku kojom se zahtijeva dostava podataka (u daljnjem tekstu: nalog za dostavu podataka). U toj se odluci točno navode traženi podaci i propisuje odgovarajući rok u kojem se isti moraju dostaviti.”

6 Člankom 13. stavkom 1. Uredbe br. 659/1999 predviđeno je sljedeće:

„Ispitivanje mogućih slučajeva nezakonite potpore dovodi do donošenja odluke na temelju članka 4. stavaka 2., 3. ili 4. U slučaju donošenja odluke o pokretanju formalnog [službenog] istražnog postupka, postupak se okončava odlukom na temelju članka 7. Ako država članica ne postupi prema nalogu za dostavljanje [dostavu] podataka, ta se odluka donosi na temelju raspoloživih podataka.”

7 Člankom 14. iste uredbe predviđeno je sljedeće:

„1. U slučaju kada se u slučajevima [Ako se u slučaju] nezakonite potpore donese negativna odluka, Komisija donosi odluku kojom se od dotične države članice zahtijeva da poduzme sve potrebne mjere kako bi od korisnika povukla sredstva [primatelja osigurala povrat sredstava] potpore (u daljnjem tekstu: odluka o povratu potpore). Komisija ne zahtijeva povrat sredstava potpore ako bi to bilo u suprotnosti s općim načelima prava Zajednice.

2. Iznos potpore koji se treba vratiti u skladu s odlukom o povratu potpore uključuje kamatu po odgovarajućoj stopi koju odredi Komisija. Kamata se obračunava od dana kada je nezakonita potpora bila stavljena na raspolaganje korisniku do dana povrata njezinog iznosa.

3. Ne dovodeći u pitanje bilo koju odluku [koje rješenje] Suda Europskih zajednica donesenu na temelju članka [242. UEZ-a], povrat potpore se izvršava bez odgađanja i u skladu s postupcima predviđenima nacionalnim pravom dotične države članice pod

uvjetom da oni omogućavaju neposredno i stvarno izvršenje odluke Komisije. U tu svrhu i u slučaju pokretanja postupka pred domaćim sudom, dotična država članica poduzima sve neophodne korake koji joj stoje na raspolaganju u okviru njezinog pravnog sustava [mjere predviđene njezinim pravnim sustavom], uključujući privremene mjere, ne dovodeći pri tom u pitanje pravo Zajednice.”

- 8 Člankom 16. Uredbe br. 659/1999, naslovljenim „Zloraba potpore”, predviđeno je sljedeće:

„Ne dovodeći u pitanje odredbe članka 23., u slučaju zlorabe potpore Komisija može pokrenuti formalni [službeni] istražni postupak u skladu s člankom 4. stavkom 4. Članci 6., 7. 9. i 10., članak 11. stavak 1., članci 12., 13., 14. i 15. primjenjuju se *mutatis mutandis*.”

- 9 Godine 1994. Komisija je donijela Smjernice Zajednice o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje poduzetnika u teškoćama (SL C 368, str. 12.), izmijenjene 1997. (SL C 283, str. 2.) (u daljnjem tekstu: Smjernice o potporama za sanaciju i restrukturiranje).

Činjenice iz kojih proizlazi spor

- 10 Odlukom 2000/796/EZ od 21. lipnja 2000. o državnoj potpori koju je Njemačka dodijelila društvu CDA Compact Disc Albrechts GmbH (Turingija) (u daljnjem tekstu: pobijana odluka), Komisija je odlučila o zakonitosti financijskih potpora koje su od 1999. do 1995. razne njemačke javnopravne osobe dodijelile tvornici za proizvodnju kompaktnih diskova (u daljnjem tekstu: CD) i dodataka za CD, sa sjedištem u Albrechtsu u pokrajini Turingiji (u daljnjem tekstu: tvornica CD-a u Albrechtsu).

A – Opći kontekst

- 11 U pobijanoj odluci Komisija je razlikovala tri faze: prvu, fazu pokretanja poslovanja poduzetnika, drugu, fazu restrukturiranja poduzetnika i treću, otkup određene imovine poduzetnika od strane trgovačkog društva MediaTec Datenträger GmbH (u daljnjem tekstu: MTDA).

1. Faza pokretanja poslovanja poduzetnika (od 1990. do 1992.)

- 12 Iz pobijane odluke proizlazi da je tvornica CD-a u Albrechtsu bila osnovana na temelju ugovora o zajedničkom pothvatu koji su 20. veljače 1990. sklopili kombinat VEB (u državnom vlasništvu) Robotron sa sjedištem u Dresdenu, pokrajina Saska (u daljnjem tekstu: Robotron) i društvo R. E. Pilz GmbH & Co. Beteiligungs KB (u daljnjem tekstu: PBK), koje je bilo član grupe Pilz sa sjedištem u Kranzbergu, pokrajina Bavarska (u daljnjem tekstu: grupa Pilz). Robotron je imao dvotrećinski udio u zajedničkom pothvatu, koji se tada zvao „Pilz & Robotron GmbH & Co. Beteiligungs KG” (u daljnjem tekstu: zajednički pothvat), a PBK preostalu trećinu. Cilj zajedničkog pothvata bio je proizvodnja CD-a, kutija za CD-e i dodataka. G. Reiner Pilz, izvršni direktor grupe Pilz, upravljao je i zajedničkim pothvatom (uvodna izjava 11. pobijane odluke).

- 13 U cilju ostvarenja svrhe poslovanja, dana 29. kolovoza 1990. zajednički pothvat i Pilz GmbH & Co. Construction KG (u daljnjem tekstu: Pilz Construction), društvo u vlasništvu grupe Pilz, sklopili su ugovor o građenju „ključ u ruke” za tvornicu za proizvodnju CD-a, u paušalnom iznosu od 235 525 milijuna njemačkih maraka (DEM). U te su izdatke bili uključeni i troškovi komunalnog opremanja zemljišta procijenjeni na 7,5 milijuna DEM (uvodne izjave 12. i 20. pobijane odluke).
- 14 Osim toga, aneksom ugovora od 26. svibnja 1992. dva su člana zajedničkog pothvata ugovorila povećanje opsega proizvodnje CD-a i kutija za CD-e. Stoga je ukupna vrijednost u tu svrhu potrebnih usluga i isporuka porasla na 39 milijuna DEM (uvodna izjava 22. pobijane odluke).
- 15 Za financiranje tih investicija zajednički pothvat, Robotron i PBK posudili su potrebne iznose od konzorcija banaka. Ti su bankovni krediti bili djelomično ili u cijelosti osigurani jamstvima koja su dali Treuhandanstalt, javna agencija za financiranje privatizacije poduzetnika u bivšoj Njemačkoj Demokratskoj Republici (u daljnjem tekstu: agencija THA) i pokrajina Bavarska. Osim toga, pokrajine Turingija i Bavarska – ova potonja posredstvom Bayerische Landesanstalt für Aufbaufinanzierung, agencije pokrajine Bavarske za financiranje infrastrukture (u daljnjem tekstu: agencija LfA) – dodijelile su zajedničkom pothvatu subvencije i olakšice za ulaganje.
- 16 Nadalje, tijekom faze pokretanja poslovanja tvornice CD-a u Albrechtsu vlasništvo nad udjelima u kapitalu zajedničkog pothvata bilo je više puta preneseno. Prvo su, zato što je 1992. agencija THA likvidirala Robotron, udjeli u zajedničkom pothvatu koji su bili u vlasništvu tog društva bili prodani PBK-u. Potom je PBH prenio skoro sve svoje udjele u zajedničkom pothvatu na društvo Pilz GmbH /Co. Compact Disc KG, koje je također bilo član grupe Pilz (u daljnjem tekstu: Pilz Compact Disc) tako da je zajednički pothvat postao društvo kći ovog potonjeg. Naposljetku, 24. studenog 1992. nakon tog prijenosa i preseljenja njegova sjedišta u Albrechts, zajednički pothvat promijenio je naziv u Pilz Albrechts GmbH (u daljnjem tekstu: PA). Odmah nakon toga uključen je u sustav centraliziranog upravljanja gotovinom grupe Pilz (uvodne izjave 13. i 14. pobijane odluke).

2. Faza restrukturiranja (od 1993. do 1998.)

- 17 Tvornica za proizvodnju CD-a počela je poslovati 1993. Već na samom početku rada zapala je u velike poteškoće te se jako zadužila (uvodna izjava 15. pobijane odluke).
- 18 Kako bi se poboljšala situacija, 7. ožujka 1994. grupa Pilz (uključujući PA), banke i javnopravne osobe ((THA, LfA, Thüringer Industriebeteiligungsgesellschaft (u daljnjem tekstu: TIB) i Thüringer Aufbaubank (u daljnjem tekstu: TAB)) koje su sudjelovale u financiranju izgradnje tvornice CD-a u Albrechtsu sklopile su ugovor o sanaciji. U okviru tog ugovora veliki dio bankovnih kredita koji su bili odobreni u svrhu izgradnje tvornice za proizvodnju CD-a bio je djelomično ili u cijelosti otplaćen. Osim toga, na temelju ugovora o sanaciji temeljni kapital PA-a pripao je TIB-u – u visini 98-postotnog udjela – i TAB-u – u visini 2-postotnog udjela – s retroaktivnim učinkom od 1. siječnja 1994., što je posljedično značilo da PA više nije bio u vlasništvu grupe Pilz. U listopadu 1994. to je društvo isto tako promijenilo tvrtku u CDA Compact Disc Albrechts GmbH (u daljnjem tekstu: CD Albrechts) (uvodne

izjave 15. i 17. pobijane odluke). 1994. i 1995. TAB i agencija LfA su odobrili više kredita društvu CD Albrechts.

- 19 Također 1994. njemačka tijela vlasti utvrdila su da je veliki dio financijske pomoći koja je bila odobrena za financiranje izgradnje tvornice CD-a u Albrechtsu bio preusmjeren, osobito u okviru sustava centraliziranog upravljanja gotovinom unutar grupe Pilz, u korist drugih društava te grupe. Osim toga, 25. srpnja 1995. bio je otvoren stečajni postupak nad imovinom svih društava grupe Pilz. Naposljetku, Reiner Pilz osuđen je na kaznu zatvora zbog lažnog stečaja i drugih kaznenih djela (uvodna izjava 16. pobijane odluke).

3. Otkup određene imovine od strane društva MTDA

- 20 S učinkom od 1. siječnja 1998. MTDA, društvo kći u 100-postotnom vlasništvu TIB-a, čije su glavne djelatnosti proizvodnja visokokvalitetnih medija za pohranu podataka, osobito CD-a za snimanje (CD-ROM) i DVD-a, otkupilo je dio imovine u vlasništvu društva CD Albrechts, odnosno trajna i obrtna sredstva, kratkoročno upotrebljiva sredstva, tehnički know-how i distribuciju (uvodna izjava 18. pobijane odluke).
- 21 Istodobno s tim otkupom društvo CD Albrechts promijenilo je tvrtku u LCA Logistik Center Albrechts GmbH (u daljnjem tekstu: LCA), a MTDA u CDA Datenträger Albrechts GmbH (u daljnjem tekstu: CDA). Ipak, društvo LCA ostalo je vlasnik zemljišta na kojem je poslovalo, postojećih zgrada, tehničke i logističke infrastrukture. Osim toga, društva LCA i CDA sklopila su ugovor o razmjeni usluga kojim se s jedne strane predviđa ugovor o zakupu s godišnjom zakupninom od 800 000 DEM i, s druge strane, ugovor o uslugama u vrijednosti od približno 3 milijuna DEM godišnje, ovisno o obujmu prodaje (uvodna izjava 19. pobijane odluke).
- 22 Dana 22. rujna 2000. društvo LCA zatražilo je da se u okviru stečajnog postupka nad njim provede likvidacija.

B – Tijek upravnog postupka

- 23 Doznajući iz medija da su njemačka tijela vlasti bila dodijelila potpore za izgradnju tvornice CD-a u Albrechtsu, Komisija je u listopadu 1994. zatražila od Savezne Republike Njemačke da joj dostavi informacije o tim potporama. Između njemačkih tijela vlasti i Komisije uslijedili su intenzivna prepiska i različiti sastanci (uvodne izjave 1. do 3. pobijane odluke).
- 24 Dopisom od 17. srpnja 1998. (u daljnjem tekstu: odluka o pokretanju postupka) Komisija je obavijestila Saveznu Republiku Njemačku o svojoj odluci da u pogledu tih potpora pokrene službeni istražni postupak predviđen člankom 88. stavkom 2. UEZ-a. Tom je dopisu bio priložen popis pitanja za njemačka tijela vlasti. Odluka o pokretanju postupka bila je objavljena u Službenom listu Europskih zajednica od 15. prosinca 1998. (Komunikacija Komisije upućena na temelju članka [88. stavka 2.] UEZ-a drugim državama članicama i drugim zainteresiranim stranama o potporama koje je njemačka vlada dodijelila za osnivanje CD Albrechts GmbH, Turingija (bivša [g]rupa Pilz, Bavarska), SL C 390, str. 7.).

- 25 Njemačka tijela vlasti odgovorila su na odluku o pokretanju postupka slanjem različitih dopisa koji su sadržavali dodatne informacije. Ponovno je bio organiziran niz sastanaka između tih tijela i predstavnika Komisije.
- 26 Međutim, smatrajući da njemačka tijela vlasti nisu dostavila zadovoljavajuće odgovore na njezina pitanja, Komisija je dopisom od 22. srpnja 1999. zatražila da joj se odgovori dostave najkasnije do 31. kolovoza 1999. Nakon što su dopisom od 28. srpnja 1999. zatražila produljenje toga roka i s predstavnicima Komisije održala još jedan sastanak 23. rujna 1999. u Bruxellesu, njemačka tijela vlasti dostavila su dodatne informacije.
- 27 Osim toga, nakon isteka roka određenog u odluci o pokretanju postupka, društva CDA i Point Group Ltd, konkurent društva CDA, obavijestila su Komisiju o svojem sudjelovanju u svojstvu zainteresiranih stranaka te su joj dostavila očitovanja.
- 28 Konačno, 21. lipnja 2000. Komisija je donošenjem pobijane odluke okončala postupak.

C – Utvrđenje činjenica i pravna ocjena

- 29 Komisija je zasebno ocijenila financijske potpore koje je Savezna Republika Njemačka dodijelila tijekom faze pokretanja poslovanja poduzetnika, faze restrukturiranja i, naposljetku, u okviru otkupa određene imovine društva CD Albrechts od strane društva MTD.

1. Financijska potpora Savezne Republike Njemačke tijekom faze pokretanja poslovanja poduzetnika

- 30 U pobijanoj odluci Komisija je identificirala pet vrsta financijskih mjera koje su bile dodijeljene tijekom faze pokretanja poslovanja poduzetnika. U sinoptičkoj tablici prikazanoj u uvodnoj izjavi 32. pobijane odluke opisala ih je kako slijedi:

	Mjera	Iznos (milijuna DEM)	Primatelj	Dodijeljena od strane	Datum	Pravna osnova
1	Jamstvo za uredno ispunjenje ugovora u visini od 100 % (prvotno 80 %) koje pokriva 52,7 milijuna DEM	54,7	PBK	Agencija LfA	1991.	Zakon slobodne pokrajine Bavarske o odobravanju državnih jamstava
2	Subvencije i olakšice za ulaganja	19,42	zajednički pothvat	Agencija LfA	1991./1992.	Zajednički program za poboljšanje

						regionalnih gospodarskih struktura, Zakon o fiskalnim olakšicama za ulaganja
3	Odricanje	3,0	PBK	Agencija LfA	1994.	Nepostojeća
4	Jamstvo u visini od 100 %	190,0	Robotron , zajednički pothvat	Agencija THA	199[2].	Program agencije THA
5	Subvencije i olakšice za ulaganja	63,45	Zajednički pothvat, od 24.11.19 92. društvo PA	Turingija	1991. do 1993.	Zajednički program za poboljšanje regionalnih gospodarskih struktura, Zakon o fiskalnim olakšicama za ulaganja
Ukupno		330,57				

- 31 Iz tablice proizlazi, prvo, da je 1992. agencija THA dala 100-postotno jamstvo u visini od 190 milijuna DEM koje se odnosilo na većinu bankovnih zajmova odobrenih Robotronu i zajedničkom pothvatu. Prema mišljenju Komisije, to se jamstvo mora smatrati državnom potporom koja je nespojiva sa zajedničkim tržištem u mjeri u kojoj ona nije bila dodijeljena u skladu s uvjetima iz programa potpora koje je Komisija odobrila dopisom SG(91) D/17825 od 26. rujna 1991. (u daljnjem tekstu: prvi program agencije THA) i dopisom SG(92) D/17613 od 8. prosinca 1992. (u daljnjem tekstu: drugi program agencije THA). Međutim, Komisija smatra da od 190 milijuna DEM koji su bili prvotno obuhvaćeni jamstvom, vratiti treba samo iznos od 120 milijuna DEM koji je agencija THA stvarno isplatila na ime jamstva.
- 32 Drugo, Komisija je utvrdila da je do 31. prosinca 1993. pokrajina Turingija zajedničkom pothvatu, a potom PA-u na temelju Investitionszulagengesetza (Zakon o fiskalnim olakšicama za ulaganja, Savezna Republika Njemačka) i 20. i 21. Rahmenpläne der Gemeinschaftsaufgabe Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur (Okvirni programi doneseni za 1992. i 1993. na temelju Zakona od 6. listopada 1969. o Zajedničkom programu za poboljšanje regionalnih gospodarskih struktura (u daljnjem tekstu: program GA [prema izvornoj njemačkoj kratici]), Savezna Republika Njemačka) dodijelila subvencije i olakšice za ulaganja u ukupnom iznosu od 63,45 milijuna DEM. Međutim, prema mišljenju Komisije, ta je regionalna potpora bila pogrešno dodijeljena na temelju zajedničkog programa i Zakona o olakšicama za ulaganja pa se stoga, budući da nije spojiva sa zajedničkim tržištem,

mora vratiti. S obzirom na odluku pokrajine Turingije da naloži povrat iznosa od 32,5 milijuna DEM, Komisija smatra da još treba naplatiti iznos od 30,95 milijuna DEM.

- 33 Treće, Komisija je utvrdila da je 1991. i 1992. pokrajina Bavarska posredstvom agencije LfA zajedničkom pothvatu dodijelila subvencije i olakšice za ulaganja u ukupnom iznosu od 19,42 milijuna DEM. Međutim, u mjeri u kojoj su te subvencije i olakšice bile preusmjerene u korist društava grupe Pilz, Komisija smatra da su one bile pogrešno dodijeljene na temelju programa GA i Zakona o olakšicama za ulaganja. Zato je prema mišljenju Komisije riječ o potporama koje nisu spojive s Ugovorom o EZ-u.
- 34 Četvrto, Komisija je utvrdila da je pokrajina Bavarska primjenom Richtlinien für die Übernahme von Staatsbürgschaften im Bereich der gewerblichen Wirtschaft (Smjernice za odobravanje državnih jamstava u sektoru industrije i trgovine, objavljene priopćenjem bavarskog Ministarstva financija od 7. kolovoza 1973., br. L 6811-1/7-43358 (u daljnjem tekstu: Smjernice za odobravanje jamstava od strane pokrajine Bavarske)) odobrila prvo 80-postotno, a potom 100-postotno jamstvo za bankovne kredite u ukupnom iznosu od 54,7 milijuna DEM koji su u konačnici bili odobreni PBK-u. Prema mišljenju Komisije, unatoč zahtjevu za dostavu podataka sadržanom u odluci o pokretanju postupka, njemačka tijela vlasti nisu dostavila dovoljno detaljne informacije koje bi otklonile njezine sumnje u zakonitost poslova u vezi s jamstvom koje je dala pokrajina Bavarska (agencija LfA). Osim toga, uzimajući u obzir da sporna potpora nije bila iskorištena za financiranje ulaganja, nego je bila preusmjerena, smatra da se to jamstvo treba smatrati nespojivom potporom.
- 35 Peto, Komisija je smatrala da odricanje agencije LfA od tražbine u visini od 3 milijuna DEM koja je za PBK nastala zbog plaćanja tog iznosa bankama na ime jamstva iz točke 34. predstavlja državnu potporu. Prema njezinu mišljenju, ta je potpora nespojiva sa zajedničkim tržištem jer je bila dodijeljena bez pravne osnove.
- 36 S obzirom na ta utvrđenja Komisija je zaključila da je tijekom faze pokretanja poslovanja tvornice CD-a u Albrechtsu Savezna Republika Njemačka, protivno članku 88. stavku 3. UEZ-a, dodijelila državne potpore u ukupnom iznosu od 260,57 milijuna DEM. Te su se potpore sastojale od mjera pokrajine Turingije u visini od 63,45 milijuna DEM, agencije LfA u visini od 77,12 milijuna DEM (54,7 milijuna DEM u obliku jamstva, 19,42 milijuna DEM u obliku olakšica za ulaganje i 3 milijuna DEM u obliku odricanja od tražbine) i agencije THA u visini od 120 milijuna DEM.
- 37 Prema mišljenju Komisije, te su potpore nespojive prije svega jer su poduzetnicima grupe Pilz osigurale prednost pa su se, stoga, koristile na način suprotan pravilima u smislu članka 88. stavka 2. UEZ-a.

2. Financijske potpore dodijeljene tijekom faze restrukturiranja

- 38 Komisija je u pobijanoj odluci identificirala i kao potpore okvalificirala 12 financijskih mjera koje su bile dodijeljene tijekom faze restrukturiranja poduzetnika. U sinoptičkoj tablici prikazanoj u uvodnoj izjavi 39. pobijane odluke te su mjere prikazane kako slijedi:

	Mjera	Iznos	Primatelj	Dodijeljena	Datum	Pravna
--	-------	-------	-----------	-------------	-------	--------

		(milijuna DEM)		od strane		osnova
1	Kredit	25,0	društvo PA	TAB	listopad 1993.	Nepostojeća
2	Kredit	20,0	društvo PA	TAB	ožujak 1994.	Nepostojeća
3	Kupoprodajna cijena	3,0	TIB	Agencija LfA	ožujak 1994.	Nepostojeća
4	Subvencija	12,0	društvo PA	TIB	ožujak 1994.	Nepostojeća
5	Udio u temeljnom kapitalu	33,0	društvo PA	TIB (98 %) TAB (2 %)	ožujak 1994.	Nepostojeća
6	Kredit	2,0	društvo PA	Agencija LfA	ožujak 1994.	Nepostojeća
7	Zajam člana društva	3,5	društvo PA	TIB	travanj 1994.	Nepostojeća
8	Kredit	15,0	grupa Pilz	Agencija LfA	lipanj 1994.	Nepostojeća
9	Kredit	15,0	društvo CD Albrecht s	TAB	listopad 1994.	Nepostojeća
10	Kredit	7,0	društvo CD Albrecht s	Agencija LfA	prosina c 1994.	Nepostojeća
11	Kredit	9,5	društvo CD Albrecht s	TAB	siječanj 1995.	Nepostojeća
12	Kamate	21,3			od kraja 1993.	
Ukupno		166,3				

- 39 Prvo, Komisija je utvrdila da je u listopadu 1993. TAB društvu PA odobrio kredit u visini od 25 milijuna DEM u svrhu otklanjanja manjkova likvidnosti tog društva, ali da su sustavom centraliziranog upravljanja gotovinom grupe Pilz ta sredstva neposredno primila druga društva te grupe.
- 40 Drugo, Komisija je utvrdila da je u ožujku 1994. TAB odobrio društvu PA kredit u visini od 20 milijuna DEM za vraćanje bankovnih kredita za koje je jamčila agencija THA, ali da su sustavom centraliziranog upravljanja gotovinom i ta sredstva neposredno primila društva unutar grupe Pilz.
- 41 Treće, Komisija je utvrdila da je u ožujku 1994. TIB isplatio društvu PBK na ime kupnje udjela u društvu PA koja su bila u vlasništvu društva PBK iznos od 3 milijuna DEM.

- 42 Četvrto, Komisija je utvrdila da je u ožujku 1994. TIB dodijelio subvenciju u obliku potpore kapitalnim rezervama društva PA u ukupnom iznosu od 12 milijuna DEM.
- 43 Peto, Komisija je utvrdila da je u ožujku 1994. TIB stekao 98 %, a TAB 2 % udjela u društvu PA, ukupne vrijednosti od 33 milijuna DEM.
- 44 Šesto, Komisija je utvrdila da je u ožujku 1994. pokrajina Bavarska društvu PA posredstvom agencije LfA odobrila kredit u visini od 2 milijuna DEM.
- 45 Sedmo, Komisija je utvrdila da je u travnju 1994. TIB društvu PA odobrio zajam člana društva u visini od 3,5 milijuna DEM.
- 46 Osmo, Komisija je utvrdila da je u lipnju 1994. agencija LfA odobrila grupi Pilz operativni zajam u visini od 15 milijuna DEM koji je trebao poslužiti kao privremeno rješenje dok se ne pronađe ulagač koji bi bio voljan kupiti tvornicu CD-a u Albrechtsu.
- 47 Deveto, Komisija je utvrdila da je u listopadu 1994. TAB odobrio društvu CD Albrechts zajam u visini od 15 milijuna DEM. Napomenula je da su sredstva, iako su bila isplaćena društvu CD Albrechts, bila iskorištena za pružanje usluga poduzetnicima grupe Pilz, koje ti poduzetnici nisu nikada platili, tako da su jedino ti poduzetnici ostvarili prednost.
- 48 Deseto, Komisija je utvrdila da je u prosincu 1994. pokrajina Bavarska odobrila društvu CD Albrechts posredstvom agencije LfA novi zajam u iznosu od 7 milijuna DEM.
- 49 Jedanaesto, Komisija je utvrdila da je u siječnju 1995. TAB odobrio društvu CD Albrechts zajam u visini od 9,5 milijuna DEM.
- 50 Dvanaesto, Komisija je utvrdila da su prema informacijama dobivenima od njemačkih tijela vlasti, PA i CD Albrechts u razdoblju od kraja 1993. do 1998. ostvarili prednost u obliku kamata u ukupnom iznosu od 21,3 milijuna DEM.
- 51 Prema mišljenju Komisije, 12 gore opisanih financijskih mjera u visini od ukupno 166,3 milijuna DEM moraju se smatrati nezakonitim državnim potporama koje su nespojive sa zajedničkim tržištem. Naime, u mjeri u kojoj se tim mjerama dala prednost društvima TIB i TAB nakon što su ona preuzela ekonomsku odgovornost za tvornicu CD-a u Albrechtsu, te je mjere mogla odobriti samo Komisija na temelju članka 87. stavka 3. točke (c) UEZ-a te u skladu sa Smjernicama o potporama za sanaciju i restrukturiranje. Međutim, prema mišljenju Komisije, očito je da te mjere nisu u skladu s tim smjernicama jer iz podataka kojima raspolaže nije moguće utvrditi da su te mjere bile dodijeljene u okviru održivog plana restrukturiranja koji sadrži konkretne unutarnje mjere koje Komisiji omogućavaju da utvrdi da je poduzetnik u razumnom roku ponovno uspostavio dugoročnu profitabilnost i održivost. Osim toga, nijedan privatni ulagač nije pokazao zanimanje za otkup aktualnih društava LCA i CDA tako da bez privatnog ulaganja nije moguće odrediti je li potpora proporcionalna troškovima restrukturiranja.

3. Povrat potpora

- 52 Na temelju članka 14. stavka 1. Uredbe br. 659/1999 Komisija je odlučila da Savezna Republika Njemačka mora zatražiti povrat nezakonite i sa zajedničkim tržištem nespojive potpore koja je bila isplaćena kako tijekom faze pokretanja poslovanja poduzetnika tako i tijekom faze restrukturiranja tvornice CD-a u Albrechtsu.
- 53 Osim toga, Komisija je izjavila da kako bi osigurala poštovanje svoje odluke i uklonila svako narušavanje tržišnog natjecanja mora, u slučaju kada je to potrebno, zahtijevati da postupak povrata potpore ne bude ograničen na prvotnog primatelja potpore, nego da se proširi na svakog poduzetnika koji obavlja djelatnost prvotnog primatelja potpore pomoću prenesenih sredstava proizvodnje. Izjavila je da je, kako bi ocijenila obavlja li poduzetnik doista djelatnost prvotnog primatelja potpore, u obzir uzela određen broj okolnosti, uključujući predmet prijenosa, kupovnu cijenu, identitet članova društva i vlasnika bivšeg poduzetnika i kupca, datum izvršenja prijenosa i njegovu komercijalnu narav. Zauzela je stajalište da u ovom slučaju društva LCA i CDA sigurno imaju korist od potpore koja je prethodno bila dodijeljena PBK-u, zajedničkom pothvatu i PA-u, jer prvospomenuta društva koriste dijelove imovine i infrastrukture potonjih poduzetnika kako bi nastavila obavljati njihovu djelatnost. Zato je odlučila da društvo LCA, društvo CDA i svu drugi poduzetnici na koje je imovina zajedničkog pothvata, društva PA ili društva PBD bila ili će biti prenesena, tu potporu moraju vratiti, jer se moraju smatrati „primateljima” tih potpora.

4. Izreka pobijane odluke

- 54 S obzirom na te ocjene Komisija je donijela sljedeću odluku:

„Članak prvi

1. Državna potpora koju je [Savezna Republika] Njemačka dodijelila [PBK-u, zajedničkom pothvatu i društvu PA] za izgradnju, poslovanje i konsolidaciju tvornice CD-a u Albrechtsu (Turingija) bila je iskorištena u visini od 260,57 milijuna DEM u drugim sektorima grupe Pilz.

Državna potpora sastoji se od potpore [pokrajine] Turingije u visini od 63,45 milijuna DEM, potpore [agencije LfA] u ukupnoj visini od 77,12 milijuna DEM i potpore [agencije THA] u visini od 120 milijuna DEM.

Do zlorabe je došlo jer se potpora koristila na način suprotan pravilima u smislu članka 88. stavka 2. [UEZ-a]. Stoga je potpora nespojiva s Ugovorom o EZ-u.

2. U skladu s člankom 87. stavkom 1. [UEZ-a], potpora u ukupnom iznosu od 166,3 milijuna DEM namijenjena restrukturiranju [društva CD Albrechts] nije spojiva s odredbama Ugovora o EZ-u.

Članak 2.

1. [Savezna Republika] Njemačka poduzima sve potrebne mjere kako bi od primatelja osigurala povrat potpore navedene u članku 1. koja joj je dodijeljena nezakonito.

2. Povrat se izvršava u skladu s nacionalnim postupcima. Iznosi koji su predmet povrata uvećani su za kamate koje se obračunavaju od dana isplate potpore

primateljima do njezina stvarnog povrata. Te se kamate izračunavaju na temelju referentne stope koja se primjenjuje za izračun ekvivalenta subvencije za regionalne potpore.

3. U smislu ovoga članka „primatelj” su [CDA] i [LCA] te svaki drugi poduzetnik na kojega su bile ili će biti prenesene imovina i/ili infrastruktura [društva PBK], [zajedničkog pothvata] ili [društva PA] kako bi se izbjegle posljedice ove odluke [...]” [neslužbeni prijevod]

Postupak i zahtjevi stranaka

- 55 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 10. listopada 2000. pokrajina Turingija je podnijela tužbu za poništenje pobijane odluke. Ta je tužba bila upisana pod brojem T-318/00.
- 56 Rješenjem predsjednika trećeg proširenog vijeća Prvostupanjskog suda od 28. svibnja 2001. Saveznoj Republici Njemačkoj je bilo dopušteno intervenirati u potporu zahtjevu pokrajine Turingije, dok je društvu ODS Optical Disc Service GmbH (u daljnjem tekstu: ODS), konkurentskom poduzetniku društva CDA, bilo dopušteno intervenirati u potporu zahtjevu Komisije.
- 57 Društvo ODS je intervencijski podnesak podnijelo 29. kolovoza 2001., a Savezna Republika Njemačka 3. rujna 2001. Dana 24. listopada 2001. pokrajina Turingija i Komisija podnijele su očitovanja na intervencijske podneske društva ODS i Savezne Republike Njemačke.
- 58 Rješenjem od 30. rujna 2002. Prvostupanjski sud (treće prošireno vijeće) odlučio je prekinuti postupak do izricanja presude Suda u predmetima C-328/99, Italija/Komisija i C-399/00, SIM 2 Multimedia/Komisija. S obzirom na presudu koja je u tim spojenim predmetima donesena 8. svibnja 2003., Prvostupanjski sud pozvao je stranke da se očituju o posljedicama za ovaj predmet. Ta su očitovanja bila podnesena 23. i 24. lipnja 2003.
- 59 Na temelju izvješća suca izvjestitelja Prvostupanjski sud pozvao je stranke da se očituju o svrsishodnosti možebitnog spajanja ove tužbe s tužbom u istoj stvari koju je podnijelo društvo CDA i koja je u tajništvu Prvostupanjskog suda upisana pod brojem T-324/00. Po primitku očitovanja stranaka predmeti su bili spojeni rješenjem od 8. ožujka 2004. u svrhu rasprave i izricanja presude.
- 60 Na temelju izvješća suca izvjestitelja Prvostupanjski sud odlučio je otvoriti usmeni postupak i u okviru mjera upravljanja postupkom predviđenih člankom 64. Poslovnika Prvostupanjskog suda pozvao stranke da dostave određene dokumente te im je pisanim putem postavio pitanja.
- 61 Na raspravi održanoj 5. svibnja 2004. stranke su saslušane te su odgovorile na pitanja Prvostupanjskog suda.
- 62 Rješenjem od 23. srpnja 2004. predmeti T-318/00 i T-324/00 spojeni su u svrhu izricanja presude.

- 63 Pokrajina Turingija od Prvostupanjskog suda zahtijeva da:
- poništi pobijanu odluku;
 - podredno, poništi članak 1. stavak 1. pobijane odluke u dijelu u kojem se potpora isplaćena zajedničkom pothvatu i društvu PA proglašava nespojivom sa zajedničkim tržištem te poništi članak 1. stavak 2. i članak 2. stavak 3. pobijane odluke;
 - naloži Komisiji snošenje troškova.
- 64 Savezna Republika Njemačka, intervenijent, od Prvostupanjskog suda zahtijeva da:
- poništi pobijanu odluku.
- 65 Komisija, koju podupire društvo ODS, od Prvostupanjskog suda zahtijeva da:
- odbije tužbu;
 - naloži pokrajini Turingiji snošenje troškova.

Pravo

I. – Uvodne napomene

- 66 U prilog svojoj tužbi pokrajina Turingija ističe više tužbenih razloga koji se temelje na povredi načela poštovanja pravâ obrane, pogrešnom utvrđenju određenih činjenica, povredi obveze obrazlaganja, povredi članka 87. i 88. UEZ-a kao i njihovih provedbenih odredbi, povredi načela proporcionalnosti i, naposljetku, povredi načela pravne sigurnosti i „načela izvjesnosti”.
- 67 Prvostupanjski sud odlučuje prvo ispitati tužbene razloge navedene u prilog zahtjevu za poništenje članka 1. pobijane odluke. Potom će ispitati tužbene razloge u vezi s nalogom za povrat iz članka 2. pobijane odluke.

II. – Zakonitost članka 1. pobijane odluke

- 68 Pokrajina Turingija u biti ističe da je članak 1. pobijane odluke nezakonit zato što se Komisijina ocjena različitih financijskih mjera koje su bile dodijeljene u okviru projekta tvornice CD-a u Albrechtsu temelji na pogreškama koje se tiču činjenica, zato što je protivna članku 87. stavku 1. UEZ-a i članku 88. stavku 2. UEZ-a i zato što ne ispunjava obvezu obrazlaganja.
- 69 Stoga za svaku financijsku mjeru navedenu u tablicama prikazanima u točkama 30. i 38. gore valja redom ispitati tužbene razloge koje je istaknula pokrajina Turingija.
- 70 Međutim, Prvostupanjski sud smatra potrebnim prvo ispitati argument pokrajine Turingije prema kojem Komisija nije imala pravo osloniti se na podatke kojima je raspolagala u trenutku donošenja pobijane odluke.

A – Mogućnost donošenja pobijane odluke na temelju raspoloživih podataka

1. Argumenti stranaka

71 Pokrajina Turingija smatra da u ovom slučaju Komisija nije imala pravo pobijanu odluku utemeljiti na podacima kojima je raspolagala u trenutku donošenja pobijane odluke. Navodi, prvo, da, kao što proizlazi iz članka 13. stavka 1. druge rečenice Uredbe br. 659/1999 i ustaljene sudske prakse, Komisija može odluku donijeti na temelju raspoloživih podataka samo ako država članica nije odgovorila ili je nepotpuno odgovorila na nalog za dostavu podataka koji joj je u tu svrhu uputila Komisija (presude Suda od 14. veljače 1990., Francuska/Komisija, zvana „Boussac”, C-301/87, Zb., str. I-307., t. 19. i 22. i od 13. travnja 1994., Njemačka i Pleuger Worthington/Komisija, C-324/90 i C-342/90, Zb., str. I-1173., t. 26.). Napominje i da, iako su nacionalna tijela vlasti dužna Komisiji dostaviti sve relevantne podatke za osiguranje nadzora državnih potpora, Komisija je dužna, u mjeri u kojoj je to moguće, pojasniti činjenice. To, prema mišljenju pokrajine Turingije, podrazumijeva da Komisija mora jasno i precizno obavijestiti nacionalna tijela vlasti o svim podacima koji su joj potrebni za obavljanje zadaće te da odluku donosi na temelju raspoloživih podataka samo u iznimnim slučajevima u kojima, unatoč zahtjevima, ne dobije potrebna pojašnjenja. Međutim, prema mišljenju pokrajine Turingije, u ovom su slučaju njemačka tijela vlasti odgovorila na različite zahtjeve Komisije za dostavu podataka a, osobito, na pitanja iz priloga odluci o pokretanju postupka. Primjećuje da se, osim jedne iznimke, pitanja sadržana u pismu opomene od 22. srpnja 1999. ne podudaraju s pitanjima priloženima odluci o pokretanju postupka, što, prema njezinu mišljenju, dokazuje da je postupak u međuvremenu napredovao. Prema mišljenju pokrajine Turingije, da je Komisija smatrala da su odgovori na pitanja koja se nalaze u prilogu odluci o pokretanju postupka nedostadni, to je trebala navesti u svojem dopisu od 22. srpnja 1999. Prema tome, pokrajina Turingija tvrdi da Komisija, budući da od njemačkih tijela vlasti nije zatražila takva pojašnjenja, nije imala pravo pobijanu odluku utemeljiti na raspoloživim podacima.

72 Komisija, koju podupire društvo ODS, osporava tvrdnju pokrajine Turingije.

2. Ocjena Prvostupanjskog suda

73 Iz sudske prakse proizlazi da je Komisija ovlaštena donijeti odluku na temelju raspoloživih podataka u slučaju kada država članica ne ispunjava svoju obvezu suradnje i odbija dostaviti podatke koje Komisija od nje traži kako bi ocijenila spojivost potpore sa zajedničkim tržištem (presude Boussac, navedena u t. 71. gore, t. 22. i Njemačka i Pleuger Worthington/Komisija, navedena u t. 71. gore, t. 26.). Međutim, prije nego što donese takvu odluku, Komisija mora ispuniti određene postupovne zahtjeve. Konkretno, državi članici mora naložiti da joj u roku koji ona odredi dostavi sve dokumente, informacije i podatke koji su potrebni da ispita spojivost potpore sa zajedničkim tržištem. Komisija ima pravo okončati postupak i na temelju podataka kojima raspolaže donijeti odluku o spojivosti ili nespojivosti potpore sa zajedničkim tržištem tek kada država članica, unatoč nalogu Komisije, ne dostavi tražene podatke (presuda Boussac, navedena u t. 71. gore, t. 19. i 22.). Ti su zahtjevi preuzeti i konkretizirani u članku 5. stavku 2., članku 10. stavku 3. i članku 13. stavku 1. Uredbe br. 659/1999.

74 S obzirom na ta načela valja ispitati je li u ovom slučaju Komisija imala pravo donijeti pobijanu odluku uzimajući u obzir samo podatke koje je imala u lipnju 2000.

- 75 Prvo valja podsjetiti na tijek upravnog postupka u ovom predmetu.
- 76 Taj je postupak započeo u listopadu 1994. slanjem dopisa njemačkim tijelima vlasti. U tom je dopisu Komisija zatražila od njemačkih tijela vlasti da joj dostave informacije o državnoj potpori dodijeljenoj za izgradnju tvornice CD-a u Albrechtsu. Njemačka tijela vlasti odgovorila su dopisom od 9. studenoga 1994., u kojem su prijavila potporu pokrajine Turingije i pokrajine Bavarske za zajednički pothvat i grupu Pilz. Dopisom od 15. studenoga 1994. Komisija je zatražila detaljnije informacije o toj potpori. Njemačka tijela vlasti su dopisom od 3. ožujka 1995. dopunila svoju prijavu tako što su prijavila nove potpore koje su dodijelili agencija THA, pokrajina Turingija i pokrajina Bavarska. Budući da su te potpore već bile dodijeljene, Komisija ih je evidentirala pod brojem NN 54/95 (uvodna izjava 2. pobijane odluke). Dopisima od 1. kolovoza 1995., 16. listopada 1995. i 25. studenoga 1996. Komisija je postavila dodatna pitanja, na koja su njemačka tijela vlasti odgovorila dopisima od 22. kolovoza 1995., 25. kolovoza 1995., 18. siječnja 1996. i 17. travnja 1997. Dana 3. veljače 1997. u Bruxellesu te 22. i 23. rujna 1997. u Erfurtu održani su sastanci između predstavnika Komisije i njemačkih tijela vlasti. Dopisom od 20. siječnja 1998. njemačka tijela vlasti dostavila su sažetak svojih primjedbi u vezi s ishodom sastanka s predstavnicima Komisije (uvodna izjava 3. pobijane odluke).
- 77 Nakon prethodnog ispitivanja podataka koje su joj dostavila njemačka tijela vlasti Komisija je smatrala da sporne mjere daju povoda ozbiljnim sumnjama u pogledu njihove spojivosti sa zajedničkim tržištem pa je stoga 17. srpnja 1998. donijela odluku o pokretanju postupka.
- 78 Tom je odlukom osim toga naložila Saveznoj Republici Njemačkoj da „u roku od mjesec dana od primitka [navedene odluke] dostavi sve dokumente, informacije i podatke koji su potrebni za ocjenu spojivosti potpore s člankom [87. UEZ-a]” [neslužbeni prijevod]. Odluci o pokretanju postupka priložila je prilog sa sedam pitanja.
- 79 Dopisom od 26. kolovoza 1998. Savezna Republika Njemačka odgovorila je na odluku o pokretanju postupka. Dana 15. listopada 1998. u Bruxellesu je održan novi sastanak predstavnika Komisije i njemačkih tijela vlasti. Dopisom od 11. studenoga 1998. njemačka tijela vlasti su dostavila dodatne podatke.
- 80 Smatrajući da su dostavljeni podatci i dalje nedostadni, Komisija je dopisom od 4. ožujka 1999. ponovno naložila njemačkim tijelima vlasti da joj dostave potrebne podatke, a osobito odgovore na pitanja priložena odluci o pokretanju postupka.
- 81 Njemačka tijela vlasti su na taj novi nalog odgovorila dopisima od 30. ožujka, 1. travnja i 16. travnja 1999., u kojima su dostavila dodatne podatke.
- 82 Komisija je unatoč tomu smatrala da te informacije i dalje nisu dostatan odgovor na pitanja iz priloga odluci o pokretanju postupka (osobito na pitanja od 3. do 7. u prilogu). Zato je dopisom od 22. srpnja 1999. zatražila da joj odgovore na ta pitanja dostavi najkasnije do 31. kolovoza 1999. Osim toga od Savezne Republike Njemačke zatražila je da joj dostavi i dodatne informacije i dokumente.

- 83 Nakon što su dopisom od 28. srpnja 1999. zatražila produljenje roka koji je odredila Komisija i nakon što su se 23. rujna 1999. ponovno u Bruxellesu sastala s predstavnicima Komisije, njemačka tijela vlasti su dopisima od 28. rujna i 19. listopada 1999. dostavila dodatne informacije.
- 84 Konačno, Komisija je donijela pobijanu odluku 21. lipnja 2000.
- 85 Što se tiče argumenta pokrajine Turingije da su njemačka tijela vlasti dostavila sve tražene podatke tako da Komisija nije imala pravo osloniti se na raspoložive podatke, valja prvo utvrditi da iz tijeka upravnog postupka jasno proizlazi da je Komisija poštovala postupovne zahtjeve uspostavljene sudskom praksom i predviđene Uredbom br. 659/1999. Naime, ona je u tri navrata službeno naložila Saveznoj Republici Njemačkoj da joj dostavi tražene podatke kako bi mogla ocijeniti spojivost spornih potpora sa zajedničkim tržištem.
- 86 Osim toga, suprotno onomu što tvrdi pokrajina Turingija, iz dopisa Komisije od 22. srpnja 1999. ne proizlazi da su njemačka tijela vlasti odgovorila na sva pitanja osim na jedno. Upravo suprotno, u tom je pismu Komisija ponovno zatražila od njemačkih tijela vlasti da odgovore na pitanja od 3. do 7. iz priloga odluci o pokretanju postupka.
- 87 Zatim, pokrajina Turingija nije dokazala da su njemačka tijela vlasti iscrpno odgovorila na sva pitanja koja je Komisija postavila u prilogu odluci o pokretanju postupka. Konkretno, nije dokazala da su ta tijela dostavila precizan popis potpora koje su bile dodijeljene od 1991. iako je Komisija to više puta zatražila. Isto tako nije dostavila dokaz da su ta tijela odgovorila na pitanje o postojanju možebitnih planova restrukturiranja. Osim toga, iz spisa proizlazi da su ta tijela samo nejasno odgovorila na pitanje o opisu poslova sklopljenih u okviru preuzimanja zajedničkog pothvata od strane TAB-a i TIB-a kao i na pitanje o opisu okolnosti u kojima i uvjeta pod kojima su se 1994. privatne banke odrekle kredita.
- 88 Isto tako valja podsjetiti da prema članku 6. stavku 1. Uredbe br. 659/1999, „[o]dluka o pokretanju formalnog [službenog] istražnog postupka sadržava sažeti prikaz svih bitnih činjeničnih i pravnih pitanja, obuhvaća prethodnu ocjenu predložene mjere koju je Komisija obavila kako bi utvrdila predstavlja li ona potporu te navodi moguće sumnje u pogledu njezine spojivosti s načelima zajedničkog tržišta.” Tom se odlukom i njezinom objavom u *Službenom listu Europskih zajednica* države članice i druge zainteresirane strane obavješćuju o činjenicama na kojima Komisija namjerava utemeljiti svoju odluku. Iz toga proizlazi da te stranke, ako smatraju da su neke od činjenica iz odluke o pokretanju službenog istražnog postupka netočne, to trebaju priopćiti Komisiji tijekom upravnog postupka jer u suprotnome te činjenice više neće moći osporavati u okviru sudskog postupka (vidjeti u tom smislu, što se tiče države članice, presudu Suda od 14. rujna 1994., Španjolska/Komisija, C-278/92 do C-280/92, Zb., str. I-4103., t. 31.). Za razliku od toga, u skladu s načelima propisanim sudskom praksom i odgovarajućim odredbama navedenima u točki 73. gore, u slučaju kada ne postoje podaci zainteresiranih strana koji govore suprotno, Komisija ima ovlast osloniti se na činjenice, čak i netočne, kojima raspolaže u trenutku donošenja konačne odluke u mjeri u kojoj su predmetni činjenični elementi bili predmet naloga Komisije za dostavu podataka upućenog državi članici. Međutim, ako Komisija ne naloži državi članici da joj dostavi podatke o činjenicama na koje se namjerava osloniti, možebitnu pogrešku koja se tiče činjenica ne može kasnije opravdati

isticanjem da je prilikom donošenja odluke kojom okončava službeni istražni postupak imala pravo osloniti se samo na podatke kojima je tada raspolagala.

- 89 Suprotno onome što sugerira pokrajina Turingija, Komisija ipak nije izuzeta iz svakog sudskog nadzora kada je riječ o njezinom utvrđenju činjenica. Naime, ako je država članica posve ispunila svoju obvezu dostave svih podataka koje je zatražila Komisija, prilično će lako pomoću podataka koje je dostavila u postupku dokazati da joj nije moguće pripisati možebitne pogreške koje se tiču činjenica a koje su sadržane u pobijanoj odluci. Osim toga, kada Komisija donosi odluku na temelju raspoloživih podataka o određenim činjenicama a da pritom ne poštuje postupovne zahtjeve priznate sudskom praksom i preuzete u Uredbi br. 659/1999, Prvostupanjski sud može ispitati je li uzimanje u obzir tih činjenica moglo dovesti do pogreške pri ocjeni koja pobijanu odluku čini nezakonitom.
- 90 Međutim, s obzirom na okolnosti opisane u točkama 85. do 88. gore u tekstu, a osobito tri naloga koja je Komisija tijekom upravnog postupka uputila pokrajini Turingiji, potonja nije dokazala da je u pobijanoj odluci Komisija uzela u obzir činjenične elemente a da nije poštovala primjenjive postupovne zahtjeve. Stoga se Komisija prilikom donošenja pobijane odluke smjela osloniti na podatke kojima je raspolagala.
- 91 S obzirom na prethodno navedeno, ovaj prigovor valja odbiti.

B – Jamstvo koje je pokrajina Bavarska (agencija LfA) dala društvu PBK

1. Argumenti stranaka

- 92 Pokrajina Turingija ističe, kao prvo, da je, što se tiče ove mjere, Komisija počinila pogrešku koja se tiče činjenica. Naime, napominje da, suprotno onomu što je Komisija utvrdila u uvodnoj izjavi 30. pobijane odluke, jamstvo pokrajine Bavarske, koje je prvotno pokrivalo 80 % bankovnih kredita odobrenih društvu PBK, nije bilo pretvoreno u jamstvo koje pokriva 100 % kredita u ukupnom iznosu od 54,7 milijuna DEM. Osobito upozorava da iznos od 54,7 milijuna DEM na koji se poziva Komisija odgovara knjigovodstvenoj vrijednosti kredita (bez kamata) za koje je u trenutku sklapanja sporazuma o restrukturiranju u ožujku 1994. pokrajina Bavarska dala jamstvo u visini od 80 %. Prema njezinu mišljenju, suprotno onomu što je Komisija utvrdila u pobijanoj odluci, pokrajina Bavarska nije pristala dati 100-postotno jamstvo za taj iznos. Upravo suprotno, prema sporazumu o restrukturiranju, ukupan iznos kredita za koje je pokrajina Bavarska dala jamstvo bio je umanjen, prvo, jer su se banke odrekle otplate kredita osiguranih jamstvom u visini od 12 milijuna DEM i, drugo, zbog raznih intervencija pokrajine Bavarske. Napominje da je u okviru sporazuma o restrukturiranju pokrajina Bavarska (agencija LfA) pristala dati jamstvo u visini od 100 % samo za preostali iznos, odnosno za 41,4 milijuna DEM, i da je 1995. agencija LfA trebala honorirati svoje jamstvo u cijelosti plaćanjem odgovarajućeg iznosa bankama. Osim toga pojašnjava da je tražbinu pokrajine Bavarske prema zajedničkom pothvatu u visini od 41,4 milijuna DEM koja je posljedica tog plaćanja, kao i druge tražbine pokrajine Bavarske prema tom društvu u visini od 9 milijuna DEM, naposljetku 7. studenog 1995. otkupio TAB za 15 milijuna DEM. Tvrdi da je tu tražbinu TAB-a prema zajedničkom pothvatu u cijelosti podmirilo društvo CDA nakon što je steklo imovinu društva LCA.

- 93 Pokrajina Turingija napominje da su njemačka tijela vlasti dostavila te podatke Komisiji u upravnom postupku. Naime, navodi da iz dopisa od 18. siječnja 1996. i 30. ožujka 1999. jasno proizlazi da jamstvo pokrajine Bavarske, koje je prvotno pokrivalo 80 % bankovnih kredita odobrenih društvu PBK, nije bilo pretvoreno u jamstvo koje pokriva 100 % kredita u visini od ukupno 54,7 milijuna DEM. Naime, prema njezinom mišljenju, odobrenje tog navodnog 100-postotnog jamstva zapravo je bilo samo intervencija na temelju prvotnog jamstva te je osim toga pokrivalo samo preostali iznos u visini od 41,4 milijuna DEM. Prema njezinu mišljenju, Komisija je neopravdano propustila da u pogledu toga iznese utvrđenje iako je ta okolnost bila odlučujuća jer je omogućavala da se dokaže da 100-postotno jamstvo koje je dala pokrajina Bavarska u okviru sporazuma o restrukturiranju nije bilo nova potpora, nego mjera u okviru postojeće potpore koja je bila dodijeljena u okviru odobrenog programa potpora.
- 94 Pokrajina Turingija nadalje napominje da iz tih podataka proizlazi da, suprotno onome što je Komisija utvrdila u uvodnoj izjavi 30. pobijane odluke, agencija LfA nije isplatila iznos od 54,7 milijuna DEM, uvećan za 7 milijuna DEM, u okviru svoje intervencije na temelju jamstva. Naime, pokrajina Turingija smatra da je agencija LfA u najboljem slučaju isplatila iznos od 48,4 milijuna DEM jer je u ožujku 1994. bankama platila 3 milijuna DEM, a društvu PA odobrila dva zajma od po 2 milijuna DEM – jedan za otplatu kredita osiguranih jamstvom i drugi kao osiguranje za plaćanja budućih kamata na te kredite – i jer je 1995. bankama platila 41,4 milijuna DEM. Smatra da se razlika između tog iznosa od 48,4 milijuna DEM i iznosa od 54,7 milijuna DEM navedenog u uvodnoj izjavi 30. pobijane odluke može objasniti, među ostalim, činjenicom da je Komisija određene iznose uzela u obzir dva puta, odnosno jednom kao iznos za koji je jamstvo dala pokrajina Bavarska i drugi put kao iznos koji je agencija LfA platila u okviru tog jamstva.
- 95 Pokrajina Turingija ističe, kao drugo, da je Komisija prekršila članak 87. stavak 1. UEZ-a u mjeri u kojoj je u uvodnim izjavama 89. do 93. pobijane odluke pogrešno smatrala da zbog njegove pretvorbe u 100-postotno jamstvo, sporno jamstvo više ne ispunjava uvjete određene u propisima o odobravanju jamstava od strane pokrajine Bavarske.
- 96 Naposljetku, pokrajina Turingija smatra da je Komisija prekršila obvezu obrazlaganja u mjeri u kojoj nije navela razloge zbog kojih je utvrdila da jamstvo koje je odobrila pokrajina Bavarska nije u skladu s primjenjivim propisima.
- 97 Komisija, koju podupire društvo ODS, smatra da se svi argumenti koje je pokrajina Turingija istaknula u vezi s jamstvom pokrajine Bavarske moraju odbiti kao neosnovani.
- 98 Prvo, osporava da je počinila pogrešku pri utvrđenju činjenica koje se tiču tog jamstva. Najprije upozorava da njemačka tijela vlasti, unatoč nalogu koji im je bio upućen, nisu pojasnili činjenice u vezi s tom mjerom. Naime, napominje da su u dopisu od 30. ožujka 1999. njemačka tijela vlasti povećanje jamstva s 80 % na 100 % samo ocijenila kao „logično”, ali u vezi s tim nisu dala nikakvo pojašnjenje. Zato smatra da je u skladu s presudom Suda od 30. lipnja 1992., Italija/Komisija, zvanom „Italgrani” (C-47/91, Zb., str. I-4145.), odluku opravdano donijela na temelju raspoloživih podataka. Komisija dodaje da iz tih podataka proizlazi da zbog pretvorbe jamstva stvarno

odobrenje jamstva ne ispunjava prvotne uvjete određene propisima o odobravanju jamstava od strane pokrajine Bavorske. Naime, primjećuje da, budući da je tim programom potpora, koji je prethodno odobrila Komisija, predviđeno da jamstvo može pokrivati najviše 80 % kredita, jamstvo pokrajine Bavorske trebalo biti smanjeno kao posljedica toga što su se banke odrekle otplate kredita u visini od 12 milijuna DEM. Osim toga ističe da ni njemačka tijela vlasti ni pokrajina Turingija nisu mogli objasniti povećanje iznosa osiguranog jamstvom s 52,72 na 54,72 milijuna DEM. Komisija naposljetku navodi da, čak i pod pretpostavkom da pokrajina Turingija točno tvrdi da je u trenutku kada se pokrajina Bavarska obvezala dati 100-postotno jamstvo za preostali iznos nastupio osigurani slučaj, to nimalo ne mijenja činjenicu da je pokrajina Bavarska trebala pokriti novi dospjeli iznos samo u visini od 80 %.

- 99 Drugo, Komisija smatra da je pokrajina Turingija u krivu kada ističe da je kod pravne ocjene jamstva pokrajine Bavorske Komisija prekršila članak 87. stavak 1. UEZ-a i obvezu obrazlaganja.

2. Ocjena Prvostupanjskog suda

- 100 Pokrajina Turingija osporava zakonitost članka 1. pobijane odluke u dijelu u kojem se kao državna potpora nespojiva sa zajedničkim tržištem kvalificira financijska mjera koju je dodijelila agencija LfA u obliku kreditnog jamstva u visini od 54,7 milijuna DEM, utemeljujući to na pogrešci koja se tiče činjenica, povredi članka 87. stavka 1. UEZ-a i povredi obveze obrazlaganja.
- 101 S tim u vezi valja ispitati, prvo, je li Komisija, utvrdivši u uvodnoj izjavi 30. pobijane odluke da je „[z]bog dodjele tako visokih regionalnih potpora knjigovodstvena vrijednost kredita konzorcija banaka, a riječ je o 65,85 milijuna DEM, u konačnici bila određena na samo 54,7 milijuna DEM” i da je „agencija LfA dala jamstvo za uredno ispunjenje ugovora, čime je jamčila za 100 % tog iznosa umjesto za prvotno predviđenih 80 %”, počinila pogrešku koja se tiče činjenica.
- 102 Kao što je napomenuto u točki 88. gore, to bi bio slučaj samo ako pokrajina Turingija može dokazati da je Komisija u upravnom postupku dobila potrebne podatke na temelju kojih je mogla ispraviti možebitno pogrešno utvrđene činjenice sažete u odluci o pokretanju postupka.
- 103 S tim u vezi valja podsjetiti da je u točki 2.2.1., trećoj alineji, odluke o pokretanju postupka Komisija navela da je „[p]okrajina Bavarska za taj kredit dala jamstvo za uredno ispunjenje ugovora na temelju odobrenog programa potpora” i da „to jamstvo pokriva 80 % iznosa kredita, odnosno 52,72 milijuna [DEM]”. U petoj alineji te točke odluke o pokretanju postupka navedeno je sljedeće:

„Budući da je [društvo PBK] u stvarnosti primilo više subvencija i olakšica za ulaganje nego što je bilo predviđeno, kredit u visini od 65,85 milijuna [DEM] koji je odobrio konzorcij banaka bio je isplaćen samo u visini od 54,7 milijuna [DEM]. Zato je 1994. pokrajina Bavarska izmijenila svoje jamstvo, koje se prvotno odnosilo na 80 % iznosa kredita (52,72 milijuna [DEM]), u stopostotno jamstvo (54,7 milijuna [DEM] [...])”.

- 104 Naposljetku, u okviru prethodne ocjene potpora u odluci o pokretanju postupka navedeno je da „[K]omisija isto tako ozbiljno dvoji u pogledu toga pripadaju li mjere donesene u okviru ovog jamstva, odnosno njegova pretvorba u stopostotno jamstvo za uredno ispunjenje ugovora i povećanje iznosa jamstva s 52,72 milijuna [DEM] na 54,7 milijuna [DEM], [u odobreni program potpora]” (točka 3.1.1. prva alineja odluke o pokretanju postupka).
- 105 Iz tih objašnjenja jasno proizlazi da je u trenutku pokretanja postupka Komisija iz podataka kojima je raspolagala zaključila da je, prvo, 1994. jamstvo pokrajine Bavarske, koje je prvotno pokrivalo 80 % kredita, bilo pretvoreno u stopostotno jamstvo i, drugo, da je iznos osiguran jamstvom bio povećan s 52,72 milijuna DEM na 54,7 milijuna DEM.
- 106 Valja, međutim, naglasiti da su se u svojem dopisu od 30. ožujka 1999. njemačka tijela vlasti očitovala o takvom prikazu činjenica u vezi s jamstvom pokrajine Bavarske. Naime, napomenula su da su banke u okviru sporazuma o restrukturiranju pristale odreći se iznosa od 12 milijuna DEM na ime kredita osiguranih tim jamstvom i da je zbog tog odricanja njihov rizik u vezi s tim kreditima bio posve pokriven jer je „slijedom toga, preostali iznos kredita ostao stopostotno pokriven jamstvom pokrajine Bavarske”. Podsjetila su osim toga da su krediti osigurani tim jamstvom evoluirali. Iz tog opisa proizlazi da je prije odricanja banaka u okviru sporazuma o restrukturiranju ukupan iznos kredita pokrivenih jamstvom pokrajine Bavarske iznosio 58,4 milijuna DEM. Nakon što su se banke odrekle iznosa od 12 milijuna DEM, pokrajina Bavarska intervenirala na ime njezina jamstva u visini od 3 milijuna DEM, a agencija LfA odobrila društvu PA u svrhu otplate zajmova zajam u visini od 2 milijuna DEM, iznos jamstva smanjio se na 41,4 milijuna DEM.
- 107 S obzirom na te informacije, kojima Komisija ne proturječi i koje nisu opovrgnute nijednim dokumentom u spisu, valja zaključiti da je Komisija u uvodnoj izjavi 30. pobijane odluke u biti pogrešno utvrdila da je iznos osiguran jamstvom bio povećan s 52,72 na 54,7 milijuna DEM.
- 108 Što se tiče posljedica tog pogrešno utvrđenoga činjeničnog stanja, valja napomenuti da je Komisija na temelju utvrđenja iz uvodne izjave 30. pobijane odluke zauzela stajalište da iznos potpore koji treba vratiti na ime jamstva pokrajine Bavarske iznosi 54,7 milijuna DEM (uvodne izjave 89. do 93. i 123. pobijane odluke). Iz toga proizlazi da je zbog gore navedenog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja Komisija pogrešno odredila iznos potpore koji treba vratiti.
- 109 U vezi s tim, Prvostupanjski sud također napominje da ne raspolaže svim potrebnim činjenicama na temelju kojih bi mogao izvršiti nadzor utemeljenosti pobijane odluke i da stoga smatra potrebnim po službenoj dužnosti istaknuti tužbeni razlog koji se temelji na nepostojanju obrazloženja pobijane odluke u toj točki (vidjeti u tom smislu presudu Suda od 20. veljače 1997., Komisija/Daffix, C-166/95 P, Zb., str. I-983., t. 24.; presude Prvostupanjskog suda od 2. srpnja 1992., Dansk Pelsdyravlereforening/Komisija, T-61/89, Zb., str. II-1931., t. 129. i od 8. srpnja 2004., Mannesmannröhren-Werke/Komisija, T-44/00, Zb., str. II-2223, t. 210.). Naime, obrazloženje u uvodnim izjavama 30., 32. i 89. pobijane odluke Prvostupanjskom sudu onemogućava izvršavanje nadzora jer ne objašnjava precizno i suvislo na koji je način Komisija uspostavila poveznicu između, prvo, iznosa bankovnih kredita, umanjениh sa

65,58 milijuna na 54,7 milijuna DEM (uvodna izjava 30. pobijane odluke), drugo, iznosa jamstva koji je odobrila agencija LfA, uvećanog s 80 % na 100 % kredita (uvodne izjave 30. i 32. pobijane odluke) i, treće, iznosa danog jamstva, uvećanog s 52,72 milijuna DEM na 54,7 milijuna DEM (uvodne izjave 30. i 89. pobijane odluke) da bi time opravdala izračun vrijednosti predmetnih potpora i došla do pogrešnog zaključka navedenog u točki 108. gore. Osim toga, u pobijanoj odluci Komisija nije odgovorila na argumente Savezne Republike Njemačke iznesene u dopisima njemačkih tijela vlasti od 18. siječnja 1996. i 30. ožujka 1999. prema kojima je tražbine pokrajine Bavarske u konačnici otkupio TAB za iznos od 15 milijuna DEM, a ni obrazložila svoju ocjenu možebitnog utjecaja tog posla na vrijednost i otplatu predmetnih potpora. U tim okolnostima Sud utvrđuje da je Komisija i zbog prethodno navedenih razloga prekršila obvezu obrazlaganja iz članka 253. UEZ-a.

- 110 Potom valja ispitati je li u okviru svoje pravne ocjene te financijske mjere Komisija prekršila i članak 87. stavke 1. i 2. UEZ-a. U vezi s tim valja podsjetiti da pokrajina Turingija ističe da je Komisija pogrešno utvrdila da uvjeti navedeni u propisima o odobravanju jamstava od strane pokrajine Bavarske nisu bili ispunjeni, prvo jer je prvotno jamstvo bilo pretvoreno u stopostotno jamstvo i drugo, jer su krediti pokriveni tim jamstvom bili preusmjereni u korist grupe Pilz. Prema mišljenju pokrajine Turingije, dakle, Komisija je iz toga neutemeljeno zaključila da je jamstvo pokrajine Bavarske od samog početka bilo nespojivo sa zajedničkim tržištem.
- 111 Prvo valja podsjetiti da je u uvodnim izjavama 89. do 93. pobijane odluke Komisija pojasnila zašto je naložila povrat potpore koju predstavlja jamstvo pokrajine Bavarske. Tako je Komisija, nakon što je u uvodnoj izjavi 89. napomenula da na temelju nepotpunih podataka njemačkih tijela vlasti nije mogla otkloniti sumnje u pogledu pretvorbe prvotnog jamstva, utvrdila da, protivno zahtjevima iz propisa o odobravanju jamstava od strane pokrajine Bavarske, „predmetn[a] potpor[a] očito nije posluži[la] za financiranje ulaganja koje je bilo predmet zahtjeva za potporu, a ulagač nije u odgovarajućem omjeru vlastitim sredstvima sudjelovao u financiranju ulaganja” (uvodne izjave 90. i 91.). Osim toga je napomenula da je iz izjava njemačkih tijela vlasti, prema kojima su krediti osigurani jamstvom većinom koristili samo društvima grupe Pilz, moguće zaključiti da je potpora bila zloupotrijebljena (uvodna izjava 92.). Zato je zaključila da „se potpora nije koristila za projekt ulaganja koji je uključivao izgradnju tvornice CD-a, nego je poslužila kao pomoć za cijelu grupu Pilz te je stoga bila korištena na način suprotan pravilima u smislu članka 88. stavka 2. Ugovora o EZ-u” i „[s]lijedom toga, potpora nije u skladu s odredbama Ugovora o EZ-u te je njemačka tijela vlasti trebaju poništiti i vratiti” (uvodna izjava 93.).
- 112 Prvo, iz tih razloga jasno proizlazi da je Komisija smatrala da, zbog zlorabe potpore dodijeljene u okviru jamstva pokrajine Bavarske, tu potporu treba vratiti. Kao što je to Komisija ispravno napomenula, pitanje pretvorbe prvotnog jamstva u stopostotno jamstvo bilo je spomenuto tek podredno i nikako nije temelj ocjene Komisije u ovom kontekstu.
- 113 Drugo, valja istaknuti da pojam zlorabe proizlazi neposredno iz članka 88. stavka 2. prvog podstavka UEZ-a, u kojem je određeno da „[a]ko Komisija ustanovi, nakon što je pozvala odnosne strane da podnesu svoje primjedbe, da se potpora koju je dodijelila neka država ili potpora iz državnih sredstava [...] koristi na način suprotan pravilima, ona [Komisija] donosi odluku prema kojoj dotična država mora ukinuti ili

izmijeniti takvu potporu u roku koji odredi Komisija.” Osim toga, u članku 1. točki (g) Uredbe br. 659/1999 pojam „zloporaba potpore” određen je kao „potpora koju korisnik rabi u suprotnosti s odlukom donesenom na temelju članka 4. stavka 3. ili članka 7. stavka 3. ili 4. [navedene] uredbe”.

- 114 Iz tih odredbi proizlazi da Komisija, kako bi dokazala da je potpora dodijeljena u skladu s odobrenim programom potpora bila predmet zloporabe, treba dokazati da je ta potpora bila korištena protivno tom programu, kako ga je odobrila Komisija, odnosno protivno nacionalnim pravilima koji uređuju taj program ili dodatnim uvjetima koje je država članica prihvatila kada je Komisija odobrila program.
- 115 Međutim, treba utvrditi da je u ovom slučaju Komisija jasno dokazala da je jamstvo pokrajine Bavarske bio korišteno protivno propisima o odobravanju jamstava od strane pokrajine Bavarske. Prvo je u uvodnoj izjavi 90. pobijane odluke podsjetila da na temelju tog programa pokrajina Bavarska daje jamstva za pokriće kredita namijenjenih financiranju ulaganja (izgradnja, proširenje itd.) i da poduzetnik koji ima pravo podnijeti zahtjev treba, kako bi mogao koristiti to jamstvo, u odgovarajućem omjeru vlastitim sredstvima sudjelovati u financiranju projekta i osiguranjem ukupnog financiranja projekta skrbiti o plaćanju kamata i povratu kredita u razumnim rokovima. Potom je utvrdila da, prvo, „bitni dio predmetne potpore očito nije poslužio za financiranje ulaganja koje je bilo predmet zahtjeva za potporu, a ulagač nije u odgovarajućem omjeru vlastitim sredstvima sudjelovao u financiranju ulaganja” (uvodna izjava 91) i, drugo, da su „ti krediti osigurani državnim jamstvom [...] većinom koristili samo društvima grupe Pilz” (uvodna izjava 92.).
- 116 S obzirom na prethodno navedeno, činjenica da je jamstvo prvotno bilo odobreno u skladu s programom potpora je nebitna. Naime, kao što je Komisija ispravno istaknula, ono što predstavlja zloporabu potpore nije njezino prvotno odobrenje, nego njezino kasnije korištenje protivno odredbama odobrenog programa potpora. Osim toga, iz članka 88. stavka 2. prvog podstavka UEZ-a jasno proizlazi da je utvrđenje zloporabe kriterij koji je odvojen i neovisan od kriterija spojivosti sa zajedničkim tržištem i stoga sam po sebi opravdava odluku Komisije kojom ona nalaže poništenje ili izmjenu potpore. Suprotno onomu što tvrdi pokrajina Turingija, Komisija stoga u pobijanoj odluci opravdano nije navela razloge kojima se dokazuje nespojivost jamstva pokrajine Bavarske sa zajedničkim tržištem. Iz toga isto tako proizlazi da je Komisija u vezi s tim ispunila obvezu obrazlaganja na temelju članka 253. UEZ-a.
- 117 Prema tome, argumente pokrajine Turingije o navodnoj povredi članka 87. UEZ-a treba odbiti kao neosnovane.
- 118 S obzirom na sve prethodno navedeno, članak 1. pobijane odluke treba poništiti u dijelu u kojem je Komisija utvrdila da državna potpora dodijeljena u okviru izgradnje tvornice CD-a u Albrechtsu uključuje iznos od 54,7 milijuna DEM na temelju jamstva pokrajine Bavarske.

C – Odricanje od tražbine u visini od 3 milijuna DEM koju je pokrajina Bavarska (agencija LfA) odobrila društvu PBK

1. Argumenti stranaka

- 119 Pokrajina Turingija ističe da je u uvodnoj izjavi 96. pobijane odluke Komisija pogrešno utvrdila da je društvo PBK primilo potporu jer se agencija LfA odrekla svoje tražbine u visini od 3 milijuna DEM prema tom društvu. Naime, upozorava da je tim utvrđenjem Komisija zanemarila činjenicu da je taj iznos već uzela u obzir procijenivši jamstvo koje je dala pokrajina Bavarska, tj. iznos od 54,72 milijuna DEM, kao potporu. Međutim, kao što su tijekom postupka njemačka tijela vlasti priopćila Komisiji u dopisima od 3. ožujka 1995. i 30. ožujka 1999., ta tražbina prema društvu PBK nastala je upravo zbog plaćanja odgovarajućeg iznosa bankama kako bi se smanjio iznos kredita pokrivenih prvotnim jamstvom.
- 120 Potom ističe da je Komisija počinila pogrešku u ocjeni jer je u pobijanoj odluci utvrdila da odricanje agencije LfA od tražbine u visini od 3 milijuna DEM predstavlja novu potporu. Naime, navodi da se ta mjera, kao što je napomenuto u prethodnoj točki, koristila za vraćanje bankovnih kredita koji su bili odobreni za izgradnju tvornice CD-a u Albrechtsu i pokriveni jamstvom pokrajine Bavorske. U svakom slučaju smatra da je Komisija prekršila obvezu obrazlaganja u mjeri u kojoj nije navela razloge zbog kojih je smatrala da odricanje agencije LfA od tražbine u visini od 3 milijuna DEM u korist društva PBK predstavlja potporu nespojivu sa zajedničkim tržištem.
- 121 Komisija, koju podupire društvo ODS, osporava sve tvrdnje pokrajine Turingije u pogledu odricanja od tražbine u visini od 3 milijuna DEM. Prvo navodi da u pogledu te mjere nije počinila pogrešku koja se tiče činjenica ili prava jer kao dodatna potpora nije bila određena intervencija na temelju jamstva, nego kasnije odricanje od tražbine nastale na temelju te intervencije. Dodaje da se, iako je prilikom otvaranja službenog istražnog postupka, osobito u tablici na stranici 9. odluke o pokretanju postupka, to odricanje već bilo okvalificirano kao potpora, njemačka tijela vlasti nisu naknadno tome usprotivila. Osim toga, Komisija smatra da je ispunila obvezu obrazlaganja u pogledu te potpore. Naime, navodi da je na temelju nepotpunih podataka koje su dostavila njemačka tijela vlasti u uvodnoj izjavi 96. pobijane odluke utvrdila da je riječ o potpori koja je bila dodijeljena bez pravne osnove i koja je stoga nespojiva sa zajedničkim tržištem.

2. Ocjena Prvostupanjskog suda

- 122 Što se tiče odricanja agencije LfA od tražbine u visini od 3 milijuna DEM prema društvu PBK, pokrajina Turingija ističe pogrešku koja se tiče činjenica, očitu pogrešku u ocjeni i povredu obveze obrazlaganja.
- 123 Prvo valja podsjetiti da je u uvodnoj izjavi 96. pobijane odluke Komisija utvrdila da „i odricanje od otplate kredita u visini od 3 milijuna DEM [...] treba smatrati nespojivom potporom koju treba vratiti jer je bila dodijeljena bez pravne osnove”.
- 124 Prema mišljenju pokrajine Turingije, to se utvrđenje temelji na pogreški koja se tiče činjenica i na pogrešnoj pravnoj ocjeni u mjeri u kojoj je Komisija, time što je u obzir uzela i ukupan iznos jamstva pokrajine Bavorske (54,7 milijuna DEM) i iznos tražbine čije je namirenje pokrajina Bavarska odlučila ne zahtijevati od društva PBK (3 milijuna DEM), istu potporu uzela u obzir dva puta. U svakom slučaju Komisija je prekršila obvezu obrazlaganja time što nije navela razloge zbog kojih je odricanje od tražbine smatrala potporom nespojivom sa zajedničkim tržištem.

- 125 S tim u vezi valja podsjetiti da i postojanje i iznos potpore treba ocjenjivati s obzirom na okolnosti prilikom njezine dodjele. Zato činjenica da je u slučaju insolventnosti poduzetnika primatelja državno jamstvo dovedeno u pitanje ni na koji način ne mijenja narav tog jamstva s aspekta članka 87. UEZ-a i ne rezultira nastankom nove potpore.
- 126 Istina je da u nekim slučajevima činjenica da se nakon zahtjeva za protest jamstva državni jamac jednostrano odrekao prava koja ima prema primatelju može predstavljati potporu. To je osobito slučaj kada se državni jamac ne ponaša kao racionalan gospodarski subjekt koji poduzima sve moguće radnje kako bi osigurao povrat iznosa koji je morao podmiriti na temelju jamstva. Osim toga, ako se pokaže da je jednom kada je jamstvo protestirano, odricanje od tražbine koja je prvotno bila pokrivena jamstvom za zajam konačno, što za posljedicu ima neposredno smanjenje zaduženosti primatelja, to odricanje može u pravilu predstavljati jednu zasebnu potporu jer osigurava dodatnu ekonomsku prednost u odnosu na jamstvo za zajam i njegovo izvršenje.
- 127 Valja, međutim, napomenuti da je Komisija tek u postupku pred Prvostupanjским sudom pojasnila da kao dodatnu potporu nije smatrala intervenciju na temelju jamstva, nego naknadno odricanje od tražbine nastale na temelju te intervencije. Valja, međutim, utvrditi da iz 31. i 96. uvodne izjave pobijane odluke ni stranke ni Prvostupanjский sud ne mogu pravno dostatno razumjeti rasuđivanje u vezi s tim i stoga te uvodne izjave ne omogućavaju Prvostupanjском sudu da izvrši svoju ovlast nadzora razloga zbog kojih je Komisija prilikom donošenja te odluke utvrdila da je odricanje od tražbine nova potpora koja se razlikuje od potpore uzete u obzir na temelju jamstva pokrajine Bavarske ili njegova protesta. Osim toga, prema ustaljenoj sudskoj praksi, objašnjenja koja Komisija dá pred Prvostupanjским sudom tijekom parničnog postupka ne mogu u načelu otkloniti nedostatnosti obrazloženja pobijane odluke (vidjeti u tom smislu presudu Suda od 24. listopada 1996., Njemačka i dr./Komisija, C-329/93, C-62/95 i C-63/95, Zb., str. I-5151., t. 47. i 48.; presude Prvostupanjского suda od 25. lipnja 1998., British Airways i dr. i British Midland Airways/Komisija, T-371/94 i T-394/94, Zb., str. II-2405., t. 116. do 119. i od 18. siječnja 2005., Confédération nationale du Crédit mutuel/Komisija, T-93/02, Zb., str. II-143., t. 123. do 126.).
- 128 Prema tome, bez potrebe za razmatranjem je li Komisija stvarno istu potporu dva puta uzela u obzir, Prvostupanjский sud smatra da u svakom slučaju Komisija u uvodnoj izjavi 96. sporne odluke nije mogla tek tako utvrditi da odricanje od povrata kredita jest potpora koja nije spojiva sa zajedničkim tržištem jer je bila „dodijeljena bez pravne osnove”.
- 129 Slijedom toga, bez potrebe za razmatranjem drugih prigovora koje je s tim u vezi istaknula pokrajina Turingija, ona je s pravom istaknula da je Komisija prekršila svoju obvezu obrazlaganja na temelju članka 253. UEZ-a kada je riječ o utvrđenju da odricanje od tražbine u visini od 3 milijuna DEM koju je agencija LfA odobrila društvu PBK jest potpora.
- 130 S obzirom na prethodno navedeno, članak 1. stavak 2. pobijane odluke treba poništiti u dijelu u kojem je Komisija utvrdila da državna potpora dodijeljena za izgradnju, poslovanje i konsolidaciju tvornice CD-a u Albrechtsu uključuje iznos od 3 milijuna DEM na ime odricanja od tražbine u korist društva PBK.

D – Subvencije i olakšice za ulaganja u visini od 63,45 milijuna DEM i 19,42 milijuna DEM koje su pokrajina Turingija i pokrajina Bavarska (agencija LfA) dodijelile zajedničkom pothvatu i društvu PA

1. Argumenti stranaka

- 131 Pokrajina Turingija ističe da je Komisija počinila različite pogreške koje se tiču činjenica kao i pogreške u ocjeni te da je prekršila obvezu obrazlaganja kada je riječ o subvencijama i olakšicama za ulaganja koje su dodijelile pokrajina Turingija i pokrajina Bavarska (agencija LfA).
- 132 Prvo ističe da je Komisija, budući da je u uvodnoj izjavi 88. pobijane odluke utvrdila da je bila donesena odluka kojom se od društva CD Albrechts zahtijeva povrat iznosa od 32,45 milijuna DEM koje mu je pokrajina Turingija dodijelila na ime subvencija za ulaganja, u članku 2. pobijane odluke neopravdano je zatražila povrat ukupnog iznosa tih subvencija, odnosno 63,45 milijuna DEM.
- 133 Potom ističe da, suprotno onomu što je Komisija utvrdila u uvodnim izjavama 87. i 88. pobijane odluke, subvencije i olakšice za ulaganja koje su bile dodijeljene u okviru izgradnje tvornice CD-a u Albrechtsu predstavljaju postojeće potpore, koje su u skladu s programima potpora koje je prethodno odobrila Komisija, a ne nove potpore koje su nespojive sa zajedničkim tržištem jer su bile dodijeljene protivno navodnoj zabrani pomoći za kapitalna dobra u povezanim poduzetnicima. Naime, navodi da ni Zakon o olakšicama za ulaganja ni program GA ni pravo Zajednice ne sadržavaju opću zabranu u tom smislu. Potom primjećuje da, čak i pod pretpostavkom da je programom GA predviđena zabrana pomoći za kapitalna dobra u povezanim poduzetnicima, ta se zabrana u ovom slučaju poštovala jer je, prije isplate subvencija, svaki put tražila potvrdu zajedničkog pothvata da se subvencije neće koristiti za održavanje kapitalnih dobara u povezanim poduzetnicima. Prema njezinu mišljenju, te okolnosti jasno proizlaze iz optužnice koju je državno odvjetništvo podnijelo pri Landgericht Mühlhausen (Regionalni sud u Mühlhausenu, Savezna Republika Njemačka) 9. travnja 1998. i koja je Komisija poslala u prilogu dopisu od 28. rujna 1999. Dodaje da nije moguće tvrditi da su u trenutku sklapanja ugovora za izgradnju tvornice CD-a u Albrechtsu odnosi između zajedničkog pothvata i društva Pilz Construction bili odnosi između „povezanih poduzetnika” jer je tada grupa Pilz bila tek manjinski udjelničar u zajedničkom pothvatu. Zato smatra da je dodjela subvencija bila u skladu s uvjetima određenima programom GA, da je stoga pripadala u odobren program potpora i da je posljedično bila spojiva sa zajedničkim tržištem. Naime, prema njezinu mišljenju, samo je zbog preusmjeravanja dijela subvencija u korist grupe Pilz taj dio subvencija za ulaganja postao nesukladan s uvjetima određenima programom GA i posljedično nespojiv sa zajedničkim tržištem. U vezi s tim osporava i tvrdnju Komisije da u službenom istražnom postupku njemačka tijela vlasti nisu dostavila dokaz da je dio subvencija doista bio korišten propisno. Naime, navodi da je ta informacija bila navedena u optužnici koju je državno odvjetništvo podnijelo pri Landgericht Mühlhausen (Regionalni sud u Mühlhausenu) 9. travnja 1998. (str. 10. do 12.).
- 134 Nadalje, što se tiče dodjele olakšica za ulaganja, pokrajina Turingija ističe da Komisija nije odredila uvjete za njihovu dodjelu i da je posljedično pogrešno zaključila da je navodna zabrana pomoći u povezanim poduzetnicima suprotna dodjeli takvih olakšica. Naime, navodi da Zakon o olakšicama za ulaganja ne sadržava nikakvu takvu zabranu

nego da, upravo suprotno, jamči pravo ulagača na takve olakšice bez obzira na to tko je dobavljač kapitalnih dobara. Osim toga smatra da Komisija nije uzela u obzir činjenicu da dio olakšica za ulaganja, i to 6,137 milijuna DEM, bio predmet zahtjeva za povrat i da su za preostali iznos uvjeti određeni Zakonom bili nedvojbeno ispunjeni.

- 135 Naposljetku, pokrajina Turingija osporava tvrdnju društva ODS da subvencije i olakšice za ulaganja nisu smjele biti odobrene jer je projekt ulaganja započeo 29. kolovoza 1989., odnosno prije ujedinjenja Njemačke. Prema njezinom mišljenju, osim činjenice da je to utvrđenje pogrešno, valja napomenuti da je rješenjem o planiranju od 25. siječnja 1991. kojim se određuju podrobna pravila za dodjelu potpora u okviru programa GA bilo omogućeno poticanje i projekata koji su bili započeti nakon 1. srpnja 1990., posljedično, prije 3. listopada 1990. (Bundestag, objava 12/895, prilog 4.). Osim toga napominje da su, što se tiče olakšica za ulaganja, važeći propisi bili na snazi na državnom području Savezne Republike Njemačke već i prije ujedinjenja i da su prvo vrijeme ostali na snazi nakon ujedinjenja na temelju ugovora sklopljenog 31. kolovoza 1990. između Savezne Republike Njemačke i Njemačke Demokratske Republike o uspostavi jedinstvene Njemačke (BGBl. 1990. II., str. 889.).
- 136 Komisija osporava da je počinila pogrešku u ocjeni činjenica i pogrešku u ocjeni u pogledu subvencija i olakšica za ulaganja.
- 137 Napominje, prvo, da je tvrdnja pokrajine Turingije da Komisija nije uzela u obzir uvjet koji je pokrajina Turingija izrijekom propisala za dodjelu subvencija za ulaganja na temelju programa GA nerazumljiva u mjeri u kojoj je upravo taj uvjet bio jedan od elemenata na kojima je utemeljila svoju pravnu ocjenu tih potpora (uvodne izjave 87. i 88. pobijane odluke). Isto tako smatra da je dodavanje takvog uvjeta bilo logično u mjeri u kojoj, čak i ako ne postoji opća zabrana u pogledu subvencija za povezane poduzetnike, dodjelu javnih sredstava ipak treba zabraniti kada se u okviru sustava centraliziranog upravljanja gotovinom ta sredstva automatski preusmjeravaju od njihove svrhe i tako završavaju u drugim poduzetnicima unutar grupe koji ne ispunjavaju uvjete za dodjelu tih subvencija (u ovom slučaju društva grupe Pilz). Naime, primjećuje da, ako se subvencije odobrene na temelju članka 87. stavka 3. UEZ-a isplaćuju poduzetniku koji sudjeluje u sustavu centraliziranog upravljanja gotovinom, te subvencije se iznimno trebaju smatrati nezakonitima *ab initio* i, prema tome, vratiti. Naime, prema mišljenju Komisije, takav sustav od samog početka onemogućava korištenje subvencija u skladu s njihovim ciljem. Osim toga, prema njezinu mišljenju, zahtjev pokrajine Turingije za povrat subvencija za ulaganje je priznanje da je zajednički pothvat nepravilno koristio te potpore. Dodaje da pokrajina Turingija, ako želi tvrditi da su ostale subvencije bile korištene pravilno, to mora dokazati. Ipak napominje da tijekom upravnog postupka ni njemačka savezna tijela vlasti ni pokrajina Turingija ni bilo koja druga stranka nisu mogle dokazati da je barem dio subvencija bio korišten za izgradnju, proširenje, preoblikovanje ili racionalizaciju poduzetnika.
- 138 Komisija dalje navodi da budući da joj njemačka tijela vlasti nisu prosljedila odluku pokrajine Turingije kojom se zahtijeva povrat potpora, ona nije imala drugog izbora nego donijeti odluku samo na temelju podataka kojima je raspolagala u trenutku donošenja pobijane odluke, odnosno optužnice koju je državno odvjetništvo podnijelo pri Landgericht Mühlhausen (Regionalni sud u Mühlhausenu) 9. travnja 1998. Međutim, prema mišljenju Komisije, iz tog dokumenta proizlazi da su pri izračunu

iznosa potpora čiji su povrat trebale naložiti, tijela vlasti pokrajine Turingije pogrešno pošla od pretpostavke da je zloupotrijebljeni iznos bio manji, jer u trenutku određivanja iznosa koji treba biti vraćen još nisu znala da je zabrana subvencioniranja povezanih poduzetnika bila prekršena za cijeli projekt i da stoga nijedna subvencija nije smjela biti dodijeljena. Stoga smatra da je u pobijanoj odluci ispravno zaključila da sve dodijeljene subvencije treba smatrati nezakonitima i slijedom toga ih vratiti. Prema njezinu mišljenju, taj se zaključak nameće tim više što u trenutku donošenja pobijane odluke ona nije raspolagala podacima iz kojih bi proizlazilo da je iznos od 32,45 milijuna DEM koji je zahtijevala pokrajina Turingija bio stvarno vraćen.

- 139 Osim toga, u odgovoru na argumentaciju pokrajine Turingije da nije uzela u obzir mogućnost da se tvornica CD-a u Albrechtsu subvencionira u okviru programa regionalnih potpora, podsjeća da se prilikom ocjene subvencija i olakšica za ulaganje oslonila na Smjernice o nacionalnim regionalnim potporama (Komunikacija Komisije o Smjernicama o nacionalnim regionalnim potporama (SL 1998., C 74, str. 9.), kako su zadnje izmijenjene Komunikacijom o izmjenama Smjernica o nacionalnim regionalnim potporama (SL 2000., C 258, str. 5.), u daljnjem tekstu: Smjernice o regionalnim potporama) tako da o tom pitanju ne treba raspravljati.
- 140 Naposljetku smatra da budući da, prvo, nije sporno da su olakšice za ulaganja bile preusmjerene u okviru sustava centraliziranog upravljanja gotovinom i, drugo, dokaz o ispravnom korištenju jednog dijela olakšica nije bio predložen, valja zahtijevati povrat svih tih olakšica jer ih od trenutka njihove dodjele treba smatrati nespojivima. Primjećuje da, iako je povrat iznosa od 6,4 milijuna DEM, uvećanog za 2,2 milijuna DEM, već zatražen (uvodna izjava 79. pobijane odluke), ona nema saznanja da je taj iznos doista i vraćen pa je stoga naložila povrat ukupnog iznosa, odnosno 19,42 milijuna DEM. Također smatra da argument pokrajine Turingije da se nije očitovala o olakšicama za ulaganja nije istinit. Naime, napominje da se o tom pitanju očitovala jer je, pozivajući se na prethodne uvodne izjave, u uvodnoj izjavi 94. pobijane odluke utvrdila nespojivost tih olakšica, pri čemu se oslonila na izjave njemačkih tijela vlasti iz kojih se može zaključiti da se ta sredstva nisu upotrijebila za projekt ulaganja, nego su poslužila za održavanje djelatnosti čitave grupe Pilz pa su, prema tome, bila zloupotrijebljena.
- 141 Društvo ODS se slaže s obrazloženjem Komisije u pogledu subvencija i olakšica za ulaganja. Osim toga napominje da postoji još jedan razlog u potporu stajalištu Komisije, prema kojem subvencije i olakšice za ulaganja dodijeljene zajedničkom pothvatu a potom društvu PA nisu bile u skladu s programom potpora predviđenim Zakonom o olakšicama za ulaganja i programom GA, koje je odobrila Komisija. Naime, upozorava da su prema tvrdnjama same pokrajine Turingije te potpore bile dodijeljene prije ujedinjenja, odnosno u trenutku kada ti programi potpora još nisu stupili na snagu za pokrajinu Turingiju (točke 1.2., 3.2., i 2.9.2. programa GA i Smjernice o regionalnim potporama, t. 4.2.).

Ocjena Prvostupanjskog suda

- 142 U okviru ovog prigovora valja zasebno ispitati argumente pokrajine Turingije o subvencijama i olakšicama za ulaganja koje je dodijelila pokrajina Turingija i argumente o subvencijama i olakšicama za ulaganja koje je dodijelila pokrajina

Bavarska (agencija LfA). Naime, Komisija je u pobijanoj odluci različito objasnila te dvije mjere.

a) Subvencije i olakšice za ulaganja koje je dodijelila pokrajina Turingija

143 Prema članku 1. stavku 1. pobijane odluke, subvencije i olakšice za ulaganja koje je dodijelila pokrajina Turingija nisu spojive s Ugovorom o EZ-u u mjeri u kojoj su bile predmet zlorabe u smislu članka 88. stavka 2. UEZ-a.

144 Pojam zlorabe proizlazi neposredno iz članka 88. stavka 2. UEZ-a, u kojem je određeno da „[a]ko Komisija ustanovi, nakon što je pozvala odnosne stranke da podnesu svoje primjedbe, da [se] potpora koju je dodijelila neka država ili potpora iz državnih sredstava [...] koristi na način suprotan pravilima, ona [Komisija] donosi odluku prema kojoj dotična država mora ukinuti ili izmijeniti takvu potporu u roku koji odredi Komisija.”. Prema članku 1. točki (g) Uredbe br. 659/1999, potpora se zlorabi kada je „korisnik rabi u suprotnosti s odlukom donesenom u skladu s člankom 4. stavkom 3. ili člankom 7. stavkom 3. ili 4. ove uredbe”.

145 Iz tih odredbi proizlazi da Komisija, kako bi dokazala da je potpora dodijeljena u okviru odobrenog programa potpora bila zlorabljena, treba dokazati da je ta potpora bila korištena suprotno nacionalnim pravilima koja uređuju taj program ili dodatnim uvjetima koje je država članica prihvatila u trenutku kada je Komisija odobrila program.

146 U ovom slučaju Komisija je u uvodnoj izjavi 87. pobijane odluke svoju ocjenu zlorabe subvencija i olakšica koje je dodijelila pokrajina Turingija obrazložila na sljedeći način:

„Prema istragama njemačkih tijela kaznenog progona, između predmetnih poduzetnika grupe Pilz razmjenjivali su se proizvodi i usluge ukupne vrijednosti od 109 milijuna DEM. Slijedom toga, čitav plan ulaganja nije trebao dobiti pomoć jer je bila prekršena zabrana davanja pomoći za financiranje kapitalnih dobara povezanih poduzetnika. Slijedom toga, subvencija za ulaganja u iznosu od 63,45 milijuna DEM koja je bila dodijeljena na temelju [programa GA i] Zakona o olakšicama za ulaganja za 1991. i 1992. nije u skladu s programom te se stoga mora smatrati da nije pokrivena [odobrenim programima].”.

Komisija je stoga zaključila da se ta potpora, koja je bila primljena preko sustava centraliziranog upravljanja gotovinom grupe Pilz, treba smatrati nespojivom sa zajedničkim tržištem te vratiti. Navela je i da je odlukom od 27. srpnja 1995. pokrajina Turingija naložila povrat samo 32,5 milijuna DEM, tako da treba vratiti još 30,95 milijuna DEM (uvodna izjava 88. pobijane odluke).

147 Iz tih razloga proizlazi da je zbog toga što je unutar grupe Pilz bilo razmjene proizvoda i usluga te preusmjeravanja sredstava preko sustava centraliziranog upravljanja gotovinom Komisija u pobijanoj odluci utvrdila da je zabrana u pogledu pomoći za kapitalna dobra u povezanim poduzetnicima bila prekršena i da je stoga došlo do zlorabe u smislu članka 88. stavka 2. UEZ-a.

- 148 Valja, međutim, napomenuti da je u svojim dopisima pokrajina Turingija tvrdila, a da joj Komisija upravo u vezi s tim nije proturječila, da ta zabrana nije navedena ni u programu GA ni u Zakonu o olakšicama za ulaganja koje je Komisija odobrila kao programe potpora, nego da je riječ o dodatnom uvjetu koji je pokrajina Turingija odredila za isplatu svakog obroka subvencija i olakšica u ovom slučaju kako bi spriječila njihovo korištenje za pružanje pomoći drugim poduzetnicima grupe Pilz. Optužnica koju je državno odvjetništvo podnijelo pri Landgericht Mühlhausen (Regionalni sud u Mühlhausenu) i o kojoj je Komisija bila obaviještena u okviru upravnog postupka mogla bi također govoriti u prilog tom tumačenju.
- 149 Budući da zabrana pomoći nije bila navedena ni u predmetnim programima potpora ni u odlukama o odobravanju tih programa, kako bi utvrdila zlorabu, Komisija se u ovom slučaju nije mogla osloniti samo na povredu te zabrane. Naime, kao što je bilo napomenuto u točki 145. gore, kako bi dokazala da je potpora dodijeljena u skladu s odobrenim programom potpora bila zlorabljena, Komisija treba dokazati da je ta potpora bila korištena protivno nacionalnim pravilima koja uređuju taj program ili dodatnim uvjetima koje je država članica prihvatila u trenutku odobravanja programa. Međutim, povredu samo dodatnog uvjeta koji je jednostrano odredio davatelj potpore, a da taj uvjet nije bio izriekom predviđen takvim nacionalnim pravilima, kako ih je odobrila Komisija, nije moguće smatrati dostatnim dokazom zlorabe potpore u smislu članka 88. stavka 2. prvog podstavka UEZ-a.
- 150 Istina je da se u pravilu u slučaju kao što je ovaj, u kojem je primatelj potpora dio grupe društava u kojoj se koristi sustav centraliziranog upravljanja gotovinom, može pokazati korisnim da se dodjela subvencija i drugih potpora podredi strogoj zabrani korištenja potpora za pružanje pomoći drugim poduzetnicima u grupi čiji je član primatelj. Iz optužnice koju je državno odvjetništvo podnijelo pri Landgericht Mühlhausen (Regionalni sud u Mühlhausenu) osim toga proizlazi da je u ovom slučaju pokrajina Turingija upravo zbog tog razloga dodjelu subvencija podredila takvoj zabrani. Međutim, sama činjenica da je moglo biti poželjno određenu odredbu uključiti u program potpora ne može prikriti činjenicu da u ovom slučaju takva odredba nije bila predviđena ni predmetnim programima ni odlukom Komisije tako da njezino nepoštovanje ne može biti zloraba potpore u smislu članka 88. stavka 2. prvog podstavka UEZ-a jer bi u suprotnome to potkopalo predvidljivost nadzora koji Komisija provodi na temelju te odredbe.
- 151 Prema tome, pokrajina Turingija opravdano ističe da je Komisija počinila očitu pogrešku u ocjeni kada je samo zbog povrede zabrane predviđene prilikom njihove dodjele utvrdila da su subvencije i olakšice za ulaganja koje je dodijelila pokrajina Turingija bila predmet zlorabe u smislu članka 88. stavka 2. prvog podstavka UEZ-a.
- 152 S obzirom na prethodno navedeno te bez potrebe za ispitivanjem drugih prigovora koje je s tim u vezi istaknula pokrajina Turingija, članak 1. pobijane odluke treba poništiti u dijelu u kojem je Komisija utvrdila da državna potpora proglašena nespojivom sa zajedničkim tržištem uključuje iznos od 63,45 milijuna DEM na ime subvencija i olakšica za ulaganja koje je dodijelila pokrajina Turingija.

b) Subvencije i olakšice za ulaganja koje je dodijelila pokrajina Bavarska (agencija LfA)

- 153 Iz uvodnih izjava 93. do 95. pobijane odluke proizlazi da je, što se tiče subvencija i olakšica za ulaganja koje je dodijelila pokrajina Bavarska (agencija LfA), Komisija utvrdila sljedeće:

„[P]otpore se nije koristila za projekt ulaganja koji je uključivao izgradnju tvornice CD-a, nego za održavanje cijele grupe Pilz pa je stoga bila zloupotrijebljena u smislu članka 88. stavka 2. [...] UEZ-a [...]

Isto vrijedi i za ukupni iznos od 19,42 milijuna DEM koji je bio dodijeljen na temelju Zakona o olakšicama za ulaganja ili odredbi o mjerama GA.

Njemačka tijela vlasti obavijestila su Komisiju da su poduzela mjere predviđene njemačkim pravom, radi povrata potpore u okviru stečajnog postupka grupe Pilz.”

- 154 S tim u vezi valja napomenuti da pokrajina Turingija s pravom ističe da to nejasno i šturo obrazloženje predstavlja povredu članka 253. UEZ-a jer ne sadržava nikakvu naznaku o razlozima zbog kojih je Komisija smatrala da su subvencije i olakšice za ulaganja koje je dodijelila pokrajina Bavarska bile korištene protivno programu GA i Zakonu o olakšicama za ulaganja.
- 155 Naime, nije dovoljno utvrditi, kao što proizlazi iz uvodne izjave 95. pobijane odluke, da su njemačka tijela vlasti obavijestila Komisiju da su za povrat te potpore donijela mjere predviđene njemačkim pravom. Bez obzira na to može li Komisija takav zahtjev ispravno tumačiti kao priznanje njemačkih tijela vlasti da je potpora bila nepropisno korištena, to ne može osloboditi Komisiju obveze obrazlaganja na temelju članka 253. UEZ-a u pogledu nespojivosti predmetne potpore sa zajedničkim tržištem.
- 156 Iz ustaljene sudske prakse proizlazi da obrazloženje propisano člankom 253. UEZ-a mora jasno i nedvosmisleno odražavati rasuđivanje tijela Zajednice koje je donijelo predmetnu mjeru tako da se zainteresirane strane mogu upoznati s razlozima za donošenje mjere kako bi mogle braniti svoja prava, a sud Zajednice mogao izvršiti nadzor (vidjeti presudu Suda od 14. veljače 1990., Delacre i dr./Komisija, C-350/88, Zb., str. I-395., t. 15. i navedenu sudsku praksu). Osim toga, što se tiče pojma zainteresiranih strana u smislu prethodno navedene sudske prakse, Sud je presudio da zahtjev obrazlaganja treba ocjenjivati prije svega s obzirom na interes koji za dobivanje objašnjenja mogu imati adresati pravnog akta ili druge osobe na koje se taj akt odnosi izravno i osobno u smislu članka 230. UEZ-a (presuda Suda od 13. ožujka 1985., Nizozemska i Leeuwarder Papierwarenfabriek/Komisija, 296/82 i 318/82, Zb., str. 809., t. 19.; presuda Confédération nationale du Crédit mutuel/Komisija, t. 127. gore, t. 68.). Dakle, obveza obrazlaganja odluke donesene u stvari koja se tiče državnih potpora ne može se odrediti samo u funkciji interesa koji za dobivanje objašnjenja ima samo ona država članica kojoj je ta odluka upućena, jer taj interes može biti manji zbog posebnih razloga povezanih s tim osporava li ili ne ta država članica u upravnom postupku određena pravna ili činjenična pitanja (vidjeti u tom smislu presudu British Airways i dr. i British Midland Airways/Komisija, t. 127. gore, t. 92.). Slijedom toga, budući da se pobijana odluka na tužitelja odnosi izravno i osobno u smislu članka 230. četvrtog stavka UEZ-a, kao što je to ovdje slučaj s pokrajinom Turingijom, ona stoga ima pravo zahtijevati da obrazloženje navedene odluke, kako bi ispunilo zahtjeve iz članka 253. UEZ-a, odražava sva činjenična i pravna razmatranja na temelju kojih je bila donesena.

- 157 Iz toga slijedi da je Komisija prekršila obvezu koju ima na temelju članka 253. UEZ-a u mjeri u kojoj nije navela razloge zbog kojih je smatrala da su se subvencije i olakšice za ulaganja koje je dodijelila pokrajina Turingija koristile protivno programu GA i Zakonu o olakšicama za ulaganja.
- 158 S obzirom na prethodno navedeno i bez potrebe za ispitivanjem drugih prigovora pokrajine Turingije s tim u vezi, članak 1. stavak 1. pobijane odluke treba poništiti u dijelu u kojem se odnosi na subvencije i olakšice za ulaganja koje je dodijelila pokrajina Bavarska.

E – Jamstvo koje je agencija THA dala Robotronu i zajedničkom pothvatu

1. Argumenti stranaka

- 159 Pokrajina Turingija ističe da je u uvodnim izjavama 97. do 99. pobijane odluke Komisija pogrešno utvrdila da jamstvo koje je dala agencija THA i kasnija intervencija na temelju tog jamstva nisu postojeća potpora sukladna programu potpora koji je prethodno odobrila Komisija, nego nova potpora koja je nespojiva sa zajedničkim tržištem. Kao prvo, napominje da je to jamstvo, budući da ga je agencija THA dala za zajednički pothvat kako bi olakšala privatizaciju tog poduzetnika, doista bilo dano u skladu s prvim i drugim programom agencije THA (koje je Komisija odobrila dopisima od 26. rujna 1991. i 8. prosinca 1992.) i da je zato riječ o postojećoj potpori, a ne novoj potpori. Primjećuje, naime, da je tekstom prvog programa agencije THA bilo jasno predviđeno da agencija THA ima pravo dati jamstva za pokriće obveza poduzetnika u kojima ima udjele, pri čemu se izraz „poduzetnici” odnosi i na udjele u povezanim društvima ili zajedničkim pothvatima. Dodaje da je ovdje bio upravo to slučaj jer je odobrenje jamstva za Robotron i zajednički pothvat omogućilo prijenos udjela koji su bili u većinskom vlasništvu Robotrona – javnog trgovačkog društva – na PBK – privatno društvo, pri čemu su bili otklonjeni svi možebitni odštetni zahtjevi Robotrona. Osim toga napominje da izjave predsjednika upravnog odbora Robotrona, na koje se Komisija poziva u uvodnoj izjavi 98. pobijane odluke kako bi dokazala da je cilj agencije THA od samog početka bio likvidacija, a ne privatizacija Robotrona, nisu relevantne u mjeri u kojoj nisu bile dane u trenutku odobrenja jamstva, nego kasnije, u trenutku kada je bila planirana likvidacija Robotrona. Međutim, prema mišljenju pokrajine Turingije, ugovori o osnivanju zajedničkog pothvata su svi bili sklopljeni, a jamstvo dano puno prije ujedinjenja Njemačke, odnosno u trenutku kada se, s jedne strane, Robotron još stvarno nadao da će sudjelovati u tržišnom gospodarstvu – preko zajedničkog pothvata – i postati vodeći proizvođač CD-a u bivšoj Njemačkoj Demokratskoj Republici i kada, s druge strane, možebitna likvidacija nije bila aktualna.
- 160 Kao drugo, pokrajina Turingija osporava tvrdnju Komisije da se programi agencije THA, uključujući uvjete za odobravanje različitih mjera potpora u okviru tih programa, trebaju tumačiti usko. Smatra, naime, da osim činjenice koju je već dokazala, a ta je da je, čak i ako se primijeni uže tumačenje, odobrenje jamstava Robotronu i zajedničkom pothvatu nedvojbeno ispunjavalo uvjete za odobravanje programa agencije THA, ipak u tom stajalištu Komisija nije uzela u obzir činjenicu da su u vrijeme kada je Komisija odobrila navedene programe sve stranke – uključujući Komisiju – bile suglasne da posve nova zadaća agencije THA zahtijeva velikodušnu primjenu sustava Zajednice za nadzor potpora (vidjeti Van Miert, K., *Markt, Macht,*

Wettbewerb. Meine Erfahrungen als Kommissar in Brüssel, Deutsche Verlagsanstalt Stuttgart/München, 2000., str. 243. i sljedeće stranice). Prema njezinu mišljenju, Komisija nije mogla jednostrano odstupiti od tog dogovora.

- 161 Kao treće, pokrajina Turingija ističe da je jamstvo bilo dano prije ujedinjenja Njemačke tako da ga treba smatrati ili potporom koja nije državna ili državnom potporom koja je postojala već i prije ujedinjenja, kojom se primjena odredbi Ugovora proširila na državno područje bivše Njemačke Demokratske Republike.
- 162 Kao četvrto, što se tiče intervencije na temelju jamstva, pokrajina Turingija smatra da plaćanje od strane agencije THA iznosa od 120 milijuna DEM u okviru sporazuma o restrukturiranju nije državna potpora jer je, učinivši to, agencija THA postupila kao što bi u sličnim okolnostima postupio privatni ulagač u tržišnom gospodarstvu. Naime, pokrajina Turingija napominje da joj je to plaćanje omogućilo da se konačno oslobodi obveze jamstva u visini od više od 160 milijuna DEM i slijedom toga uštedi 40 milijuna DEM.
- 163 Kao peto, pokrajina Turingija smatra da preusmjeravanje kredita pokrivenih jamstvom agencije THA u korist grupe Pilz ne dovodi u pitanje prvotnu spojivost tog jamstva sa zajedničkim tržištem. Naime, prema mišljenju pokrajine Turingije, ta su sredstva bila zloupotrijebljena i zbog toga postala nespojivima sa zajedničkim tržištem samo u mjeri u kojoj ih grupa Pilz nije iskoristila za izgradnju tvornice CD-a u Albrechtsu. Osim toga, napominje da taj dio sredstava nije koristio zajedničkom pothvatu, nego grupi Pilz i da ga zato mora vratiti isključivo ta grupa.
- 164 Kao šesto, pokrajina Turingija navodi da, suprotno onomu što tvrdi društvo ODS, Komisija u svojem priopćenju za javnost od 18. rujna 1991. nije izjavila da su zajednički pothvati isključeni iz područja primjene programa agencije THA i da pravila koja vrijede za program agencije THA namjerava usko tumačiti. Pokrajina Turingija isto tako smatra da članak g. Schüttea na koji se poziva društvo ODS ne dokazuje da taj program treba usko tumačiti, jer je g. Schütte izjavio samo da agencija THA može jamčiti za poduzetnike koji su u njezinu vlasništvu – što je bio slučaj sa zajedničkim pothvatom. Prema mišljenju pokrajine Turingije, to znači da je agencija THA mogla jamčiti i za onaj dio djelatnosti koje se odnose na njezin udjel.
- 165 Naposljetku, pokrajina Turingija ističe da je Komisija prekršila obvezu obrazlaganja u mjeri u kojoj nije navela razloge zbog kojih intervencija agencije THA na temelju jamstva jest državna potpora. Prema njezinu mišljenju, takvo je obrazloženje tim potrebnije što je agencija THA tada djelovala prema tržišnim uvjetima. Isto tako smatra da se odlukom krši obveza obrazlaganja u mjeri u kojoj u njoj nije navedeno zašto Komisija smatra da jamstvo nije bilo u skladu s programom agencije THA i zbog kojih razloga za nju vrijedi sustav Zajednice za nadzor državnih potpora iako je ta obveza bila preuzeta prije početka primjene tog programa na državnom području bivše Njemačke Demokratske Republike.
- 166 Komisija, koju podupire društvo ODS, osporava da je počinila pogrešku u ocjeni i prekršila obvezu obrazlaganja time što je u uvodnim izjavama 97. do 99. pobijane odluke utvrdila da je jamstvo agencije THA nespojivo sa zajedničkim tržištem.

- 167 Kao prvo, ističe da je pokrajina Turingija pogrešno smatrala da je jamstvo u korist zajedničkog pothvata u skladu s programima agencije THA. Naime, ističe da su programi agencije THA iznimke od općeg načela prema kojem su državne subvencije koje omogućavaju privatizaciju poduzetnika državne potpore koje su u pravilu nespojive sa zajedničkim tržištem.
- 168 Prema mišljenju Komisije, pokrajina Turingija ne slijedi to restriktivno tumačenje pojma „privatizacija” kada tvrdi da su programom agencije THA obuhvaćene čak i mjere u korist zajedničkog pothvata koje su usmjerene na privatizaciju javnog poduzeća koji u tom pothvatu ima udio. Naime, napominje da programima agencije THA nije predviđena nikakva iznimka za privatizaciju u okviru zajedničkog pothvata (točka 3.1.1. odluke o pokretanju postupka). Prema mišljenju Komisije, to je moguće objasniti time da se položaj zajedničkog pothvata znatno razlikuje od položaja javnog poduzeća koji bez državnog jamstva ne može pristupiti tržištima privatnog kapitala jer platna sposobnost zajedničkog pothvata ne ovisi samo o javnom poduzeću koji u njemu ima udio, nego i o njegovim privatnim udjelničarima. Zato Komisija smatra da odlučujući uvjet za primjenu programa potpora agencije THA nije ispunjen u slučaju privatizacije putem zajedničkog pothvata, jer dodjela subvencije takvom poduzetniku pogoduje i privatnim udjelničarima koji u njemu imaju udio iako nisu u posebnom položaju poduzetnika koji su u vlasništvu agencije THA. Prema mišljenju Komisije, to je tim više tako kada, kao što je ovdje slučaj, postojanje sustava centraliziranog upravljanja gotovinom unutar zajedničkog pothvata povećava rizik preusmjeravanja državnih subvencija u korist privatnih udjelničara.
- 169 Kao drugo, Komisija smatra da razmatranja pokrajine Turingije o ekonomskoj nužnosti osnivanja zajedničkog pothvata nisu relevantna. Naime, napominje da je, čak i kada bi se moglo smatrati da se spajanje dvaju poduzetnika zasniva na ekonomskoj logici, to utvrđenje posve nerelevantno za pitanje jesu li mjere u korist zajedničkog pothvata bile obuhvaćene programom agencije THA. Prema njezinu mišljenju isto vrijedi i za izjavu pokrajine Turingije prema kojoj se Robotron već prije ujedinjenja obvezao osnovati zajednički pothvat. Smatra, naime, da je jedini odlučujući čimbenik položaj pogodovanog poduzetnika u trenutku dodjele sporne potpore.
- 170 Kao treće, Komisija osporava tvrdnju pokrajine Turingije prema kojoj je jamstvo agencije THA bilo dano prije ujedinjenja Njemačke tako da ono ili nema narav potpore ili ga treba okvalificirati kao postojeću potporu. Naime, napominje da je navedeno jamstvo bilo dano 1992., odnosno nakon ujedinjenja.
- 171 Kao četvrto, Komisija smatra da pokrajina Turingija pogrešno ističe da plaćanje 120 milijuna DEM bankama nije potpora, u mjeri u kojoj je navodno riječ o postupanju koje je u skladu s kriterijem privatnog ulagača koji djeluje u tržišnom gospodarstvu. Naime, napominje da, budući da davanje jamstva jest državna potpora, nije važno ponaša li se kasnije davatelj potpore tržišno (presuda Prvostupanjskog suda od 29. lipnja 2000., DSG/Komisija, T-234/95, Zb., str. II-2603., t. 162.). Osim toga primjećuje da je u uvodnoj izjavi 99. pobijane odluke izrijeком vodila računa o činjenici da je agencija THA isplatila samo 120 milijuna DEM, jer je naložila povrat samo tog iznosa.

2. Ocjena Prvostupanjskog suda

- 172 Što se tiče jamstva agencije THA, pokrajina Turingija tvrdi da je počinjena očita pogreška u ocjeni i povreda obveze obrazlaganja.
- 173 S tim u vezi valja upozoriti da je u uvodnim izjavama 97. do 99. pobijane odluke Komisija navela razloge zbog kojih smatra da se jamstvo agencije THA u visini od 190 milijuna DEM treba smatrati potporom koja nije spojiva s Ugovorom o EZ-u.
- 174 Prvo je podsjetila da je u odluci o pokretanju postupka izrazila sumnju u to može li jamstvo agencije THA u visini od 190 milijuna DEM, od kojih je bilo protestirano 120 milijuna DEM, eventualno biti obuhvaćeno prvim i drugim programom agencije THA (uvodna izjava 97. pobijane odluke). U uvodnoj izjavi 98. pobijane odluke navodi sljedeće:
- „Te su sumnje porasle tijekom postupka, osobito zbog izjave koju je g. Henzler, tadašnji predsjednik upravnog odbora Robotrona [...] kojega je imenovala agencija THA, dao njemačkim pravosudnim tijelima. Prema toj izjavi njegov je cilj od samog početka bio likvidacija [...] Robotrona njegovim cjepljanjem na manja poduzeća koja bi se potom privatizirala, dok se pak ulaganje takvih razmjera nije uklapalo u njegov plan. Kako bi uplatio vlastita sredstva, [Robotron] je bio prisiljen uzeti kredite u visini od 20 milijuna DEM, što je bilo suprotno načelima dobrog poslovanja. Kao glavni partner smatrao je da Robotron nema potrebne kompetencije u području industrije CD-a, što objašnjava zašto je Robotron ugovore sklopio samo pod uvjetom da po okončanju izgradnje tvornice Pilz otkupi udjele Robotrona po nominalnoj vrijednosti, uključujući dospelje bankovne kamate.” [neslužbeni prijevod]
- 175 Prvo valja odbiti kao neosnovanu argumentaciju pokrajine Turingije prema kojoj je Komisija počinila očitu pogrešku u ocjeni time što je smatrala da sporno jamstvo nije bilo dano u skladu s prvim i drugim programom agencije THA.
- 176 Naime, kao što proizlazi iz presude Suda od 29. travnja 2004., Njemačka/Komisija (C-277/00, Zb., str. I-3925., t. 22. do 24.), pravni okvir koji uređuje djelatnost agencije THA, a koji je uspostavila Komisija sastoji se od niza iznimki od općeg načela nespojivosti državnih potpora sa zajedničkim tržištem koje je određeno u članku 87. stavku 1. UEZ-a. Tim je iznimkama Komisija željela olakšati zadaću agencije THA, jedinstvenog tijela u svojem području [djelovanja], a ta se zadaća sastoji od restrukturiranja poduzeća iz bivše Njemačke Demokratske Republike i osiguravanja njihovog prelaska iz planskog u tržišno gospodarstvo. Iz toga slijedi da u okviru programa potpora agencije THA pojam „privatizacija” kao uvjet za primjenu programa koji odstupa od općeg načela nespojivosti državnih potpora sa zajedničkim tržištem određenog člankom 87. stavkom 1. UEZ-a treba tumačiti usko. Prema takvom tumačenju, privatizacija u smislu tih programa može se načelno smatrati da postoji samo ako privatni ulagač stekne udio u već postojećem javnom poduzeću i pomoću tog udjela može steći kontrolu nad tim poduzećem. S tim u vezi valja podsjetiti i da je u dopisu Komisije od 26. rujna 1991. kojim se odobrava prvi program agencije THA kao preduvjet za odobravanje potpora dodijeljenih u kontekstu privatizacije jasno navedeno da te potpore trebaju predmetnom poduzeću omogućiti nastavak obavljanja njegove prethodno postojeće djelatnosti.
- 177 Međutim, valja napomenuti da je u ovom slučaju jamstvo agencije THA bilo dano za pokretanje poslovanja novog poduzetnika u pokrajini Turingiji koji bi obavljao novu

poslovnu djelatnost, odnosno bavio se proizvodnjom CD-a, i to u obliku zajedničkog pothvata koji bi obuhvaćao poduzetnika iz bivše Njemačke Demokratske Republike i poduzetnika iz Savezne Republike Njemačke. Očito je da se takav postupak ne može okvalificirati kao privatizacija u smislu prethodno navedenih programa agencije THA. Naime, za razliku od privatizacije predviđene tim programima, čija je svrha prelazak poduzeća iz planskog u tržišno gospodarstvo, osnivanje novog poduzetnika omogućilo je razvoj posve novog poslovnog plana s novim sredstvima i novom poslovnom djelatnošću.

- 178 Potom valja odbiti tvrdnju pokrajine Turingije da je jamstvo bilo dano prije stupanja na snagu odredbi Ugovora u novim pokrajinama, odnosno prije 3. listopada 1990. Naime, osim što ta tvrdnja nije dokumentirana, iz dopisa njemačkih tijela vlasti od 3. ožujka 1995. proizlazi da je to jamstvo bilo dano 1992.
- 179 Iz prethodnoga proizlazi da je Komisija ispravno utvrdila da jamstvo agencije THA nije bilo dano u skladu s prvim i drugim programom agencije THA i da se zato ne može smatrati postojećom potporom. Stoga tužbeni razlog koji se temelji na očitijoj pogrešci u ocjeni treba odbiti kao neosnovan.
- 180 Iz prethodnoga proizlazi i da je, suprotno tvrdnji pokrajine Turingije, Komisija u vezi s time dostatno obrazložila pobijanu odluku. Naime, kao što proizlazi iz dokumenata u spisu, treba utvrditi da u upravnom postupku i osobito nakon privremene ocjene Komisije u točki 3.1.1. odluke o pokretanju postupka ni Savezna Republika Njemačka ni pokrajina Turingija nisu, osim tvrdnje da je dano jamstvo bilo obuhvaćeno prvim i drugim programom agencije THA kako ih je odobrila Komisija, predočile dokaze da, prvo, nije riječ o potpori i, drugo, da je ta potpora u svakom slučaju bila spojiva sa zajedničkim tržištem i nije bila zloupotrijebljena. Osim toga, pokrajina Turingija je tek u sudskom postupku navela druge okolnosti kako bi dokazala da je dodjela predmetne mjere bila u skladu s ponašanjem privatnog ulagača u tržišnom gospodarstvu. Međutim, budući da u upravnom postupku Komisija nije imala takva objašnjenja, koja je dužna dokazati Savezna Republika Njemačka, Prvostupanjski sud smatra da je u pobijanoj odluci Komisija mogla opravdano ograničiti svoje obrazloženje na činjenicu da potpora nije u skladu s uvjetima određenima u dopisima kojima se odobravaju programi agencije THA (vidjeti u tom smislu presudu Suda od 3. listopada 1991., Italija/Komisija, C-261/89, Zb., str. I-4437., t. 20. i sljedeće točke).
- 181 Stoga ni tužbeni razlog koji se temelji na povredi obveze obrazlaganja nije moguće prihvatiti.
- 182 S obzirom na prethodno navedeno, tužbene razloge koje je pokrajina Turingija istaknula u vezi s ovom mjerom treba odbiti kao neosnovane.

F – Kredit u visini od 25 milijuna DEM koji je TAB odobrio društvu PA

1. Argumenti stranaka

- 183 Pokrajina Turingija smatra da je u uvodnoj izjavi 33. pobijane odluke Komisija pogrešno utvrdila da je TAB društvu PA odobrio kredit u visini od 25 milijuna DEM za pokriće manjkova u novčanim sredstvima tog društva. Naime, napominje da je, kao što proizlazi iz dopisa njemačkih tijela vlasti od 3. ožujka 1995. i 18. siječnja 1996., taj

kredit poslužio samo za vraćanje, u okviru sporazuma o restrukturiranju, dijela bankovnih kredita koji su bili pokriveni jamstvom agencije THA. Potom osporava da je taj kredit državna potpora i *a fortiori* nova potpora koja je nespojiva sa zajedničkim tržištem. Naime, navodi da, budući da je taj kredit bio dan kako bi se vratio dio kredita koji su bili pokriveni jamstvom agencije THA i da, prema mišljenju Komisije, odobravanje tog jamstva predstavlja državnu potporu, Komisija pogrešno smatra da su i iznosi isplaćeni u okviru intervencije na temelju tog jamstva državne potpore, jer to znači da se iznosi dva puta uzimaju u obzir kao državna potpora. Osim toga pokrajina Turingija smatra da, u mjeri u kojoj se davanje jamstva treba smatrati postojećom potporom koja je spojiva s Ugovorom, kao što je to već dokazala, isto nužno vrijedi i za ovu financijsku mjeru koja je bila isplaćena na ime ispunjenja obveza iz jamstva. Priznaje, međutim, da se taj zaključak nameće samo u mjeri u kojoj su krediti pokriveni jamstvom agencije THA stvarno poslužili za izgradnju tvornice CD-a u Albrechtsu. Osim toga, pokrajina Turingija napominje da se kredit u visini od 25 milijuna DEM ne može smatrati potporom za restrukturiranje jer u trenutku dodjele predmetne potpore društvo PA nije bilo u teškoćama. Naposljetku ističe da je Komisija prekršila obvezu obrazlaganja u mjeri u kojoj nije navela razloge zbog kojih je smatrala da je kredit u visini od 25 milijuna DEM državna potpora u korist društva PA i društva CD Albrechts, a taj je kredit bio korišten samo za otplatu bankovnih kredita za izgradnju tvornice CD-a u Albrechtsu koji su bili isplaćeni isključivo društvu Pilz Construction.

- 184 Komisija, koju podupire društvo ODS, smatra da, što se tiče ove mjere, argumentaciju pokrajine Turingije treba odbiti kao neosnovanu. Napominje, prvo, da iako se u dopisu njemačkih tijela vlasti od 3. ožujka 1995. predmetni kredit doista kvalificira kao zajam namijenjen otplati dugova, odgovarajući iznos u tablici prikazanoj u dopisu od 17. travnja 1997. ipak je naveden u rubrici „obrtna sredstva” (*Betriebsmittel*). Komisija potom upozorava da, prema ustaljenoj sudskoj praksi, cilj državne financijske mjere nije važan da bi se ona okvalificirala kao potpora jer je bitan samo koristan učinak te mjere. Dodaje da činjenica da su, kako bi se ispunile obveze iz jamstva, uz agenciju THA intervenirali i drugi javni davatelji potpora (TIB i agencija LfA) ne može utjecati na pitanje kvalifikacije jamstva agencije THA kao državne potpore i spojivosti toga jamstva sa zajedničkim tržištem. Prema mišljenju Komisije, jedina posljedica tih intervencija je da je agencija THA morala isplatiti 120 milijuna DEM umjesto 156 milijuna DEM.
- 185 Naposljetku, Komisija osporava da je u pogledu ove financijske mjere prekršila obvezu obrazlaganja. Naime, ona napominje da, budući da je u odluci o pokretanju postupka ova mjera već bila okvalificirana kao nezakonita potpora za restrukturiranje i da joj nisu bile dostavljene nikakve suprotne informacije, nije imala razloga za drukčiju ocjenu u pobijanoj odluci. Osobito napominje da je, budući da iz informacija njemačkih tijela vlasti proizlazi da je društvo PA bilo društvo u teškoćama (vidjeti dopise od 18. siječnja 1996. i od 17. travnja 1997.), ovu mjeru ocijenila s obzirom na Smjernice o potporama za sanaciju i restrukturiranje i utvrdila da je zbog nepostojanja plana za ponovnu uspostavu održivosti i profitabilnosti poduzetnika u razumnom roku riječ o nezakonitoj potpori za restrukturiranje (uvodne izjave 104. do 111. pobijane odluke).

2. Ocjena Prvostupanjskog suda

- 186 Pokrajina Turingija tvrdi da je u pogledu ove mjere počinjena pogreška koja se tiče činjenica, očita pogreška u ocjeni i povreda obveze obrazlaganja.
- 187 Valja podsjetiti da je u uvodnoj izjavi 33. pobijane odluke Komisija utvrdila da „je još u listopadu 1993. TAB društvu PA odobrio kamatonosni zajam u visini od 25 milijuna DEM za pokriće manjkova u novčanim sredstvima. U ožujku 1994. dao mu je još jedan zajam u visini od 20 milijuna DEM za otplatu zajma osiguranog jamstvom agencije THA”. [neslužbeni prijevod]. Potom je u uvodnim izjavama 104. do 111. navela razloge zbog kojih je smatrala da se ta mjera treba smatrati potporom za restrukturiranje koja je bila odobrena protivno Smjernicama o potporama za sanaciju i restrukturiranje i stoga potporom nespojivom sa zajedničkim tržištem.
- 188 Prema mišljenju pokrajine Turingije, ta se ocjena temelji na pogrešci koja se tiče činjenica u mjeri u kojoj kredit u visini od 25 milijuna DEM koji je odobrio TAB nije poslužio za pokriće manjkova u novčanim sredstvima, nego samo za otplatu, u okviru sporazuma o restrukturiranju, dijela bankovnih kredita koji su bili pokriveni jamstvom agencije THA.
- 189 S tim u vezi valja podsjetiti da je u točki 2.2.2. stavku 1. odluke o pokretanju postupka Komisija navela da je „još 29. rujna 1993. TAB zajedničkom pothvatu odobrio kamatonosni zajam u visini od 20 milijuna [DEM] po kamatnoj stopi od 7 %, koji je trebalo vratiti najkasnije do 21. ožujka 1996., za pokriće manjkova u novčanim sredstvima kao i zajam u visini od 25 milijuna [DEM] po kamatnoj stopi od 7 %, koji je trebalo vratiti najkasnije do 31. ožujka 1996., za otplatu zajma osiguranog jamstvom agencije THA”. [neslužbeni prijevod] To utvrđenje činjeničnog stanja, koje se razlikuje od utvrđenja iz uvodne izjave 33. pobijane odluke, potkrijepljeno je dokumentima u spisu. Naime, iz dopisa njemačkih tijela vlasti od 3. ožujka 1995. i 18. siječnja 1996. proizlazi da je kredit u visini od 25 milijuna DEM bio odobren u ožujku 1994. u svrhu otplate dijela kredita agencije THA. Osim toga, iz očitovanja zainteresiranih strana danih nakon otvaranja službenog istražnog postupka ne proizlazi da su one u tom dijelu zatražile ispravak činjeničnog stanja u odluci o pokretanju postupka.
- 190 U tim okolnostima valja smatrati da je s obzirom na informacije kojima je raspolagala u trenutku donošenja pobijane odluke Komisija trebala znati da se kredit u visini od 25 milijuna DEM nije koristio za pokriće manjkova u novčanim sredstvima u listopadu 1993., nego je bio odobren u ožujku 1994. za otplatu dijela kredita osiguranih jamstvom agencije THA. Prema tome, Komisija je, što se tiče ove mjere, počinila pogrešku koja se tiče činjenica.
- 191 Pa ipak, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da, čak i ako uvodna izjava spornog akta sadrži netočan činjenični navod, ta pogreška ne može prouzročiti poništenje tog akta ako su u drugim uvodnim izjavama pobijane odluke navedeni razlozi na temelju kojih je moguće utvrditi njegovu osnovanost (vidjeti u tom smislu presude Prvostupanjskog suda od 21. siječnja 1999., Neue Maxhütte Stahlwerke i Lech-Stahlwerke/Komisija, T-129/95, T-2/96 i T-97/96, Zb., str. II-17., t. 160. i od 28. listopada 2004., Shanghai Teraoka Electronic/Vijeće, T-35/01, Zb., str. II-3663., t. 167. i sljedeće točke). Međutim, u ovom slučaju, zamjena iznosa kreditâ koje je TAB odobrio u rujnu 1993. i ožujku 1994. nije utjecala na Komisijinu ocjenu tih mjera. Naime, razlozi koje je Komisija navela za ocjenu njihove spojitosti sa zajedničkim tržištem su istovjetni, odnosno da su, prema informacijama Komisije, te potpore bile dane protivno

Smjernicama o potporama za sanaciju i restrukturiranje. Zato prethodno navedena pogreška koja se tiče činjenica u pogledu kredita u visini od 20 milijuna DEM i kredita u visini od 25 milijuna DEM ne opravdava poništenje pobijane odluke u tom dijelu.

- 192 Drugo, pokrajina Turingija osporava da je kredit u visini od 25 milijuna DEM državna potpora i *a fortiori* nova potpora koja je nespojiva sa zajedničkim tržištem. Naime navodi da, budući da je taj kredit bio isplaćen kako bi se vratio dio kredita koji su bili pokriveni jamstvom agencije THA i da, prema mišljenju Komisije, odobravanje tog jamstva predstavlja državnu potporu, Komisija pogrešno smatra da su i iznosi isplaćeni u okviru intervencije na temelju tog jamstva državne potpore, jer to znači da se isti iznosi dva puta uzimaju u obzir kao državna potpora.
- 193 Takvu argumentaciju nije moguće prihvatiti.
- 194 S jedne strane valja podsjetiti da, kao što proizlazi iz uvodne izjave 99. pobijane odluke, od ukupnog iznosa jamstva koji je dala agencija THA, odnosno 190 milijuna DEM, „vratiti treba samo protestirani iznos od 120 milijuna DEM jer je on jedini bio isplaćen”. U tim okolnostima, okvalificirati kredit u visini od 25 milijuna DEM kao državnu potporu ne znači da je potpora na temelju navedenog jamstva iskorištena dva puta.
- 195 S druge strane valja napomenuti da, kao što proizlazi iz prethodnih točaka 175. do 179., jamstvo agencije THA nije bilo dano u skladu s prvim i drugim programom agencije THA, tako da se ono ne može smatrati postojećom potporom. Osim toga, čak i ako pretpostavimo da se jamstvo agencije THA može smatrati takvim, ta kvalifikacija kao takva ne dopušta da se zaključi da kredit koji je društvu PA odobrilo drugo javno poduzeće za otplatu dijela kredita pokrivenih navedenim jamstvom treba smatrati postojećom potporom.
- 196 Osim toga, valja odbaciti argumentaciju pokrajine Turingije prema kojoj se kredit u visini od 25 milijuna DEM ne može smatrati potporom za restrukturiranje jer u trenutku dodjele predmetne potpore društvo PA nije bilo u teškoćama.
- 197 Prvo, nijedna od strana ne osporava da je prije sklapanja sporazuma o restrukturiranju u ožujku 1994. gospodarski i financijski položaj društva PA bio katastrofalan. Naime, kao što proizlazi iz dopisa njemačkih tijela vlasti od 3. ožujka 1995., pad poduzetnikove prodaje i slabo korištenje njegovih proizvodnih kapaciteta prouzročili su velike gubitke i dramatično slabljenje njegove likvidnosti. Taj položaj potvrđuje i činjenica da je u listopadu 1993. TAB dodijelio mjeru za pokriće manjkova u novčanim sredstvima.
- 198 Potom valja primijetiti da su, kao što proizlazi iz pisanih podnesaka pokrajine Turingije, stranke i iz privatnog i iz javnog sektora upravo kako bi popravile taj položaj, 7. ožujka 1994. potpisale sporazum o restrukturiranju. Naime, tim se sporazumom željela znatno smanjiti zaduženost društva PA kako bi se omogućilo njegovo preživljavanje. Daleko najvažnija mjera koja je bila donesena u tom okviru bila je intervencija agencije THA na temelju njezina jamstva u visini od 120 milijuna DEM. Taj iznos, kao i drugi krediti koje su TIB i TAB odobrili društvu PA, omogućili su otplatu velikog dijela bankovnih kredita odobrenih zajedničkom pothvatu. TAB, TIB i agencija LfA donijeli su različite mjere kako bi se, prvo, otplatili preostali

bankovni krediti odobreni društvu PBK i, drugo, konsolidirao financijski položaj društva PA.

- 199 Zato je na temelju svih tih činjenica Komisija u pobijanoj odluci opravdano mogla zaključiti da je u trenutku odobrenja kredita u visini od 25 milijuna DEM društvo PA imalo manjkove u novčanim sredstvima. Tomu, uostalom, ne proturječi ni izjava pokrajine Turingije da se nakon tih različitih intervencija u okviru sporazuma o restrukturiranju financijski položaj poduzetnika doimao znatno boljim. Naime, s obzirom na okolnosti koje su dovele do restrukturiranja društva PA, Komisija je mogla razumno smatrati da taj čimbenik sam po sebi nije dostatan da se zaključi da društvo PA nije više bilo u teškoćama. Taj je zaključak bio valjan tim više kada se potom pokazalo da je vrijednost imovine navedene u bilanci trgovačkog društva bila znatno precijenjena. Osim toga, kao što proizlazi iz uvodnih izjava 36. i 37. pobijane odluke, nakon manje od šest mjeseci od sklapanja sporazuma o restrukturiranju društvo PA je ponovno imalo probleme s likvidnošću, zbog kojih su mu TAB i agencija LfA morali odobriti nove kredite. Nadalje, kao što je i sama pokrajina Turingija navela u točkama 356. i 360. tužbe, društvo PA bilo je rizično i zbog predstojećeg stečaja grupe Pilz kao i zbog činjenice da je tražbine koje je društvo PA imalo prema društvima u toj grupi trebalo smatrati nenaplativima.
- 200 Radi cjelovitosti Prvostupanjski sud dodaje da u trenutku sklapanja sporazuma o restrukturiranju uključeni javni subjekti još nisu znali za različite računovodstvene manipulacije i preusmjeravanje potpora od strane grupe Pilz. Pa ipak, iz tog neznanja nije moguće zaključiti da su u trenutku dodjele različitih mjera ti subjekti mogli smatrati da nakon tih intervencija društvo PA više nije bilo u teškoćama. Valja, naime, napomenuti da bi s obzirom na katastrofalan položaj u kojem se nalazilo društvo PA u trenutku sklapanja sporazuma o restrukturiranju svaki razumno savjestan ulagač u tržišnom gospodarstvu prvo temeljito proučio gospodarski položaj poduzetnika i zahtijevao izradu održivog plana restrukturiranja prije nego što bi poduzetniku odobrio tako velike kredite i *a fortiori* prije nego što bi ga otkupio. Valja, međutim, utvrditi da unatoč brojnim zahtjevima Komisije njemačka tijela vlasti nisu dostavila podatke o izradi bilo kakvog plana restrukturiranja (uvodna izjava 108. pobijane odluke). U tim se okolnostima pokrajina Turingija ne može pozivati na neznanje tih javnih subjekata u prilog svojim tvrdnjama da su prema podacima koje su imali u ožujku 1994. ti subjekti mogli zaključiti da društvo PA nije poduzetnik u teškoćama.
- 201 U tim je okolnostima Komisija opravdano utvrdila da se u trenutku dodjele potpora za restrukturiranje društvo PA trebalo smatrati poduzetnikom u teškoćama i da je zato kredit u visini od 25 milijuna DEM trebala ocjenjivati s obzirom na svoje Smjernice o potporama za sanaciju i restrukturiranje.
- 202 Naposljetku, pokrajina Turingija se pogrešno poziva na povredu obveze obrazlaganja. Istina je da pobijana odluka sadržava malo naznaka u pogledu razloga zbog kojih se društvo PA trebalo smatrati poduzetnikom u teškoćama. Međutim, u odluci o pokretanju postupka Komisija je jasno navela da „cilj spornih potpora očito nije [bio] promicati regionalni razvoj, nego sanirati i restrukturirati poduzetnike u teškoćama” [neslužbeni prijevod] tako da su potpore, da bi se smatrale spojivima sa zajedničkim tržištem, morale ispunjavati uvjete predviđene u Smjernicama o potporama za sanaciju i restrukturiranje. Treba, međutim, utvrditi da zainteresirane strane nisu prigovorile toj kvalifikaciji. Iz toga proizlazi da Komisija nije bila dužna u pobijanoj odluci

podrobnije razraditi tu točku. Taj se zaključak nameće tim više što se prema ustaljenoj sudskoj praksi ne zahtijeva da se u obrazloženju navedu sve relevantne činjenične i pravne okolnosti u mjeri u kojoj se pitanje ispunjava li obrazloženje akta zahtjeve iz članka 253. UEZ-a treba ocjenjivati prije svega s obzirom na kontekst kao i s obzirom na ukupnost pravnih pravila koja uređuju predmetno područje (presuda Suda od 2. travnja 1998., Komisija/Sytraval i Brink's France, C-367/95 P, Zb., str. I-1719., t. 63.). Zbog istih razloga i suprotno tvrdnji pokrajine Turingije Komisija nije bila dužna u pobijanoj odluci navesti točne razloge zbog kojih je smatrala da je, među ostalim, kredit u visini od 25 milijuna DEM potpora u korist društva CD Albrechts.

- 203 S obzirom na sve prethodno navedeno, tužbene razloge koje je pokrajina Turingija istaknula u vezi s ovom mjerom treba odbiti kao neosnovane.

G – Kredit u visini od 20 milijuna DEM koji je TAB odobrio društvu PA

1. Argumenti stranaka

- 204 Pokrajina Turingija prvo ističe da je, suprotno onomu što je Komisija utvrdila u uvodnoj izjavi 33. pobijane odluke, TAB društvu PA odobrio kredit u visini od 20 milijuna DEM u listopadu 1993., a ne u ožujku 1994. Osim toga napominje da se taj kredit koristio za konsolidaciju novčanih sredstava tog društva, a ne za otplatu dijela bankovnih kredita pokrivenih jamstvom agencije THA. Potom tvrdi da se pobijanom odlukom krši članak 87. stavak 1. UEZ-a u mjeri u kojoj se njome utvrđuje da je taj kredit državna potpora u korist društva PA koju to društvo mora vratiti. Naime, smatra da se, suprotno onomu što je u pobijanoj odluci utvrdila Komisija, taj kredit ne smije analizirati s obzirom na Smjernice o potporama za sanaciju i restrukturiranje jer društvo PA nije bilo u takvom položaju. Osim toga ističe da je Komisija prekršila obvezu obrazlaganja u mjeri u kojoj nije navela razloge u prilog utvrđenju da se tom financijskom mjerom pogodovalo društvu CD Albrechts i da ta financijska mjera predstavlja prednost iz državnih sredstava koja se treba ispitati s obzirom na Smjernice o potporama za sanaciju i restrukturiranje.

- 205 Komisija, koju podupire društvo ODS, smatra da argumentaciju pokrajine Turingije koja se tiče ove mjere treba odbiti kao neosnovanu.

2. Ocjena Prvostupanjskog suda

- 206 Valja napomenuti da je argumentacija pokrajine Turingije koja se tiče kredita u visini od 20 milijuna DEM koji je odobrio TIB vrlo slična argumentaciji koja se tiče kredita u visini od 25 milijuna DEM.
- 207 Prema tome, zbog svih razloga navedenih u prethodnim točkama 186. do 205., koji su primjenjivi na ovu mjeru, tužbene razloge koje je u vezi s time istaknula pokrajina Turingija valja odbiti kao neosnovane.

H – Otkupna cijena od 3 milijuna DEM koju je TIB platio društvu PBK

1. Argumenti stranaka

- 208 Pokrajina Turingija navodi da Komisija u okviru svoje ocjene nije vodila računa o činjenici da je ta mjera bila isplaćena nakon otplate velikog dijela dugova društva PA, što je rezultiralo aktivom u visini od 250 milijuna DEM i dugovima u visini od 100 milijuna DEM. Prema mišljenju pokrajine Turingije, Komisija je iz te okolnosti, na koju su je njemačka tijela vlasti izrijeком upozorila u svojem dopisu od 30. ožujka 1999., trebala zaključiti da je ta mjera u skladu s načelom privatnog ulagača u tržišnom gospodarstvu i da zato nije potpora. Dodaje da, zato što je ta otkupna cijena bila plaćena društvu unutar grupe Pilz i stoga je nikako nije primilo društvo PA, njezin povrat treba zahtijevati samo od tih poduzetnika u grupi. Naposljetku tvrdi da je Komisija prekršila obvezu obrazlaganja u mjeri u kojoj nije objasnila razloge zbog kojih je smatrala da je otkupna cijena od 3 milijuna DEM koju su platili TIB i TAB državna potpora u korist društava PA i CD Albrechts.
- 209 Komisija, koju podupire društvo ODS, osporava tvrdnju pokrajine Turingije da je pogrešno pretpostavila da postoji državna potpora. Naime, navodi da, iako je neposredna svrha pitanja koja je u svojem dopisu od 25. studenog 1996. postavila njemačkim tijelima vlasti bila uvjeriti se da je preuzimanje bilo izvršeno u skladu s tržišnim uvjetima, ta tijela vlasti nisu dala primjedbe u vezi s time niti su dostavila presliku sporazuma o restrukturiranju, nego su samo potvrdila da je otkupna cijena bila predmet pregovora. U tom kontekstu smatra da nije mogla provjeriti točnost pozitivnih prognoza u pogledu profitabilnosti poduzetnika. Osim toga tvrdi da je činjenica da se u tom trenutku društvo PA trebalo smatrati poduzetnikom u teškoćama upravo ono što je odredilo njezinu ocjenu da privatni ulagač ne bi otkupio društvo PA i da otkupnu cijenu treba smatrati državnom potporom. Naime, napominje da iz podataka kojima je raspolagala nije proizlazilo da su potpore bile dodijeljene u okviru plana restrukturiranja koji bi u razumnom roku mogao osigurati dugoročnu profitabilnost i održivost poduzetnika. Upravo suprotno, ti podaci upućuju na to da su tražbine banaka bile većim dijelom podmirene osobito nakon što je agencija THA platila iznos od 120 milijuna DEM i da su mjere za potporu društvu PA ili njegovo saniranje bile gotovo isključivo financirane iz javnih sredstava. Osim toga utvrđuje da je od odluke o pokretanju postupka otkupnu cijenu okvalificirala kao nezakonite potpore za restrukturiranje na temelju Smjernica o potporama za sanaciju i restrukturiranje. Naposljetku upozorava da su tu kvalifikaciju potvrdila njemačka tijela vlasti koja su potvrdila da su potpore za likvidnost apsolutno nužne (dopis od 18. siječnja 1996.) i da društvo PA ne bi bilo preživjelo bez isplate predmetnih mjera za restrukturiranje (dopis od 14. srpnja 1997.).
- 210 Komisija, koju podupire društvo ODS, osporava i tvrdnju da je s tim u vezi prekršila obvezu obrazlaganja. Naime, ona napominje da budući da je ova financijska mjera već u odluci o pokretanju postupka bila okvalificirana kao nezakonita potpora za restrukturiranje u korist poduzetnika u teškoćama i da Komisija od njemačkih tijela vlasti nije primila suprotne informacije (dopisi od 18. siječnja 1996. i od 17. travnja 1997.), nije imala razloga da u pobijanoj odluci dođe do drukčije ocjene (uvodne izjave 104. do 111.).
- 211 Društvo ODS isto tako primjećuje da se čini da je pokrajina Turingija pomiješala zahtjeve u pogledu obveze obrazlaganja s pitanjem je li Komisija točno utvrdila činjenično stanje. Napominje da eventualne netočnosti u pogledu činjenica na koje se oslanja Komisija nemaju nikakve veze s obvezom obrazlaganja jer je Komisija opravdano pretpostavila da su one točne čim se temelje na podacima koje je dostavila

Savezna Republika Njemačka. Navodi da, budući da je na temelju tih podataka bilo očito da su predmetne mjere državna potpora, Komisija nije bila dužna posebno i posebno ispitati svaki materijalni element članka 87. stavka 1. UEZ-a, nego se mogla ograničiti samo na to da navede sažeto obrazloženje.

2. Ocjena Prvostupanskog suda

- 212 Pokrajina Turingija navodi da je u pogledu ove mjere počinjena pogreška koja se tiče činjenica, očita pogreška u ocjeni i povreda obveze obrazlaganja.
- 213 Što se tiče tužbenog razloga koji se temelji na pogrešci koja se tiče činjenica i očitoj pogrešci u ocjeni, pokrajina Turingija u biti ističe da je Komisija, s obzirom na podatke kojima je raspolagala u trenutku donošenja pobijane odluke, trebala utvrditi da je otkupna cijena od 3 milijuna DEM koju je TIB platio za otkup udjela u društvu PA u skladu s tržištem.
- 214 S tim u vezi valja podsjetiti da je u odluci o pokretanju postupka Komisija navela da „su u okviru preuzimanja [društva PA] u ožujku 1994. TAB i TIB pristali isplatiti ukupno 15 milijuna [DEM]” i da su „od tog iznosa 3 milijuna DEM odgovarala cijeni koju je TIB platio za otkup udjela [društva PA]” (točka 2.2.2. druga alineja odluke o pokretanju postupka). Potom je Komisija u svojoj prethodnoj ocjeni financijske mjere navela je da je po uzoru na druge mjere kupoprodajna cijena od 3 milijuna DEM sigurno bila državna potpora u smislu članka 87. stavka 1. UEZ-a (točka 3. prva alineja odluke o pokretanju postupku). Nadalje, od Savezne Republike Njemačke je izrijeком zatražila da joj posebno opiše način na koji je ta kupoprodajna cijena bila izračunana (pitanje 4. priloga odluci o pokretanju postupka).
- 215 Dopisom od 30. ožujka 1999. njemačka tijela vlasti su se očitovala o tom pitanju. Navela su, prvo, da kupoprodajna cijena nije bila priopćena u obliku izračuna, nego da se prije radi o tome da se do nje došlo u pregovorima i, drugo, da tu mjeru nije primilo društvo PA, nego grupa Pilz. Dodala su da su s obzirom na pozitivnu bilancu i opseg smanjenja duga nakon sporazuma o restrukturiranju TIB i TAB mogli u tom trenutku smatrati da je preuzimanje tako velike obveze opravdano u mjeri u kojoj je vrijednost imovine poduzetnika uvelike premašivala vrijednost njegovih dugova. Prema mišljenju njemačkih tijela vlasti, taj je zaključak bio to opravdaniji što ta tijela još nisu znala za računovodstvene manipulacije koje je izvršio g. Pilz.
- 216 Komisija je opravdano smatrala da te informacije nisu dostatne da bi izmijenila svoj zaključak da se kupoprodajna cijena treba okvalificirati kao državna potpora.
- 217 Naime, s jedne strane, njemačka tijela vlasti nisu dostavila podatke na temelju kojih bi bilo moguće provjeriti na koji je način bila izračunana cijena od 3 milijuna DEM. Sama činjenica da su o toj cijeni stranke pregovarale nije relevantna u ovom kontekstu. S druge strane, njemačka tijela vlasti su se zbog razloga navedenih u prethodnoj točki 199. pogrešno pozvala na vrijednost imovine zajedničkog pothvata nakon sklapanja sporazuma o restrukturiranju i na činjenicu da TIB i TAB nisu znali za manipulacije imovinom izvršene kako bi se opravdala kupoprodajna cijena. Taj se zaključak nameće tim više što je s obzirom na podatke kojima je raspolagala u trenutku donošenja pobijane odluke Komisija mogla opravdano zaključiti da je u

trenutku otkupa u ožujku 1994. razumno savjestan ulagač u tržišnom gospodarstvu trebao utvrditi da je društvo PA u teškoćama (vidjeti prethodne točke 196. do 202.).

- 218 Za razliku od toga, pokrajina Turingija opravdano ističe da je Komisija zanemarila uzeti u obzir činjenicu da je ta mjera bila isplaćena izravno društvu PBK. Naime, Komisija nije predložila nijedan dokaz iz kojega proizlazi da je ta mjera bila namijenjena restrukturiranju društva PA ili društva CD Albrechts. Stoga je Komisija u članku 1. stavku 2. pobijane odluke pogrešno utvrdila da je ta potpora bila „namijenjena restrukturiranju društva [CD Albrechts]” [neslužbeni prijevod]. Naposljetku, Komisija u pobijanoj odluci nije navela nikakve razloge kako bi dokazala da je od te financijske mjere društvo PA ostvarilo pogodnost koja bi opravdala povrat te potpore od tog društva.
- 219 S obzirom na to pogrešno utvrđeno činjenično stanje u pogledu identiteta primatelja potpore i nepostojanje obrazloženja u vezi s time, što je protivno članku 253. UEZ-a, članak 1. stavak 2. pobijane odluke valja poništiti u dijelu u kojem Komisija izjavljuje da se kupoprodajna cijena od 3 milijuna DEM mora smatrati potporom „namijenjenom restrukturiranju [društva CD Albrechts]”.

I – Potpora kapitalnim rezervama u visini od 12 milijuna DEM koju je TIB dodijelio društvu PA

1. Argumenti stranaka

- 220 Pokrajina Turingija prvo ističe da je, što se tiče ove mjere, Komisija počinila razne pogreške koje se tiču činjenica. Naime, navodi da Komisija nije utvrdila da je, kao što proizlazi iz dopisa njemačkih tijela vlasti od 18. siječnja 1996. i 30. ožujka 1999., 7,6 milijuna DEM od 12 milijuna DEM koliko je iznosila potpora kapitalnim rezervama poslužilo za otplatu dijela bankovnih kredita pokrivenih jamstvom agencije THA koji su bili neposredno isplaćeni društvu Pilz Construction. Što se tiče ostatka potpore kapitalnim rezervama, odnosno 4,4 milijuna DEM, pokrajina Turingija tvrdi da je taj iznos bio preusmjeren u korist grupe Pilz u obliku nenadoknađenih troškova i neizvršenih plaćanja u okviru ugovora o upravljanju i isporuci koji je društvo PA sklopilo s grupom Pilz.
- 221 Potom ističe da je zbog tih pogreški koje se tiču činjenica Komisija počinila pogreške u ocjeni i prekršila obvezu obrazlaganja u pogledu te mjere. Naime, napominje da, budući da je 7,6 milijuna DEM te subvencije poslužilo za otplatu dijela bankovnih kredita pokrivenih jamstvom agencije THA, nije riječ o državnoj potpori, a još manje o novoj potpori koja bi bila nespojiva sa zajedničkim tržištem. Naime, navodi da, budući da je taj dio subvencije bio isplaćen u svrhu otplate dijela kredita pokrivenih jamstvom agencije THA i da je, prema mišljenju Komisije, odobravanje toga jamstva državna potpora, Komisija pogrešno smatra da su i iznosi isplaćeni u okviru intervencije na temelju toga jamstva državne potpore, jer to znači da se isti iznosi dva puta uzimaju u obzir kao državna potpora. Osim toga smatra da u mjeri u kojoj odobravanje jamstva treba smatrati postojećom potporom spojivom s Ugovorom, kao što je to već dokazala, isto mora vrijediti i za ovu financijsku mjeru koja je bila isplaćena na ime ispunjenja obveza iz jamstva. Pokrajina Turingija unatoč tomu smatra da je tomu tako samo u mjeri u kojoj su krediti pokriveni jamstvom agencije THA stvarno koristili za izgradnju tvornice CD-a u Albrechtsu.

222 Što se tiče preostalog iznosa od 4,4 milijuna DEM, pokrajina Turingija isto tako smatra da je Komisija počinila pogrešku u ocjeni i prekršila obvezu obrazlaganja u mjeri u kojoj je u pobijanoj odluci utvrdila da je taj iznos državna potpora u korist društva PA. Naime, ističe da se, suprotno onomu što je Komisija utvrdila u pobijanoj odluci, ova financijska mjera ne može analizirati s obzirom na Smjernice o potporama za sanaciju i restrukturiranje jer društvo PA nije bilo u teškoćama. Osim toga ističe da društvo PA nije nikada primilo tu potporu jer je ona poslužila za financiranje proizvodnje proizvoda koji su bili isporučeni grupi Pilz u okviru ugovora o upravljanju i isporuci proizvoda, ali koji nisu nikada bili plaćeni. Zato smatra da, ako se ova mjera smatra državnom potporom, njezin povrat treba zahtijevati samo od poduzetnika unutar grupe Pilz.

223 Komisija, koju podupire društvo ODS, smatra da svi argumenti koji se tiču potpore kapitalnim rezervama u visini od 12 milijuna DEM trebaju biti odbijeni kao neosnovani.

2. Ocjena Prvostupanjskog suda

224 Što se tiče ovog prigovora, pokrajina Turingija navodi različite pogreške koje se tiču činjenica, očitu pogrešku u ocjeni i povredu obveze obrazlaganja.

225 Prvo valja odbiti argumente koje je pokrajina Turingija navela kako bi dokazala da je, što se tiče TIB-ove potpore kapitalnim rezervama društva PA u visini od 12 milijuna DEM, Komisija počinila pogrešku koja se tiče činjenica time što nije utvrdila da se, s jedne strane, 7,6 milijuna DEM koristilo za otplatu kredita za koje je jamstvo dala agencija THA i da je, s druge strane, 4,4 milijuna DEM bilo preusmjereno u korist grupe Pilz.

226 Valja, naime, podsjetiti da je u odluci o pokretanju postupka Komisija navela da od iznosa od 15 milijuna DEM koje su TIB i TAB isplatili u okviru preuzimanja zajedničkog pothvata, 3 milijuna DEM odgovara kupoprodajnoj cijeni udjelâ u društvu, „dok je preostalih 12 milijuna [DEM] ulog u kapital zajedničkog pothvata” [neslužbeni prijevod] i da je „[o]d tih 12 milijuna [DEM] 7,6 milijuna [DEM] poslužilo za otplatu zajma osiguranog jamstvom agencije THA, dok se preostali iznos od 4,4 milijuna koristio kao obrtni kapital” [neslužbeni prijevod] (točka 2.2.2. druga alineja odluke o pokretanju postupka).

227 U dopisu od 30. ožujka 1999. njemačka tijela vlasti potvrdila su taj prikaz činjenica. Osim toga, iz spisa ne proizlazi da druge zainteresirane stranke osporavaju taj prikaz.

228 U tim okolnostima Komisija je s obzirom na podatke kojima je raspolagala u trenutku donošenja pobijane odluke u uvodnoj izjavi 34. pobijane odluke opravdano utvrdila da su prilikom otkupa zajedničkog pothvata TIB i TAB isplatili ukupan iznos od 15 milijuna DEM, od kojih je TIB isplatio 3 milijuna DEM društvu PBK za otkup udjela, a 12 milijuna DEM kao potporu kapitalnim rezervama društva PA.

229 Potom pokrajina Turingija pogrešno ističe da Komisija nije vodila računa o činjenici da se u visini od 7,6 milijuna DEM ta mjera koristila za otplatu kredita za koje je jamčila agencija THA. Bez potrebe za odlučivanjem o tome je li Komisija doista propustila to uzeti u obzir, dovoljno je utvrditi da taj propust, čak i pod pretpostavkom

da se dokaže, ne bi utjecao na valjanost njezine ocjene o tom pitanju. Naime, kao što je napomenula u prethodnoj točki 194., isključeno je da su financijske mjere dodijeljene u svrhu otplate kredita za koje je dala jamstvo agencija THA bile uzete u obzir dva puta jer su u pobijanoj odluci kao državna potpora bili okvalificirani samo iznosi koje je agencija THA stvarno isplatila na ime svojega jamstva.

- 230 Naposljetku, pokrajina Turingija tvrdi da Komisija nije uzela u obzir činjenicu da je u visini od 4,4 milijuna DEM ta mjera bila preusmjerena u korist grupe Pilz. Taj će prigovor biti ispitan niže u tekstu (vidjeti točke 307. do 348.) u okviru argumenta pokrajine Turingije u vezi sa zakonitošću naloga za povrat iz članka 2. pobijane odluke.
- 231 Kao drugo, budući da je dokazano da Komisija, što se tiče ove mjere, nije počinila pogrešku koja se tiče činjenica, valja ispitati različite argumente koje je iznijela pokrajina Turingija kako bi dokazala postojanje očitih pogrešaka u ocjeni i povredu obveze obrazlaganja kada je riječ o ovoj mjeri.
- 232 S tim u vezi pokrajina Turingija pogrešno ističe da je Komisija, budući da je ulog u visini od 7,6 milijuna DEM poslužio za otplatu kredita za koje je jamstvo dala agencija THA, počinila pogrešku u ocjeni i prekršila obvezu obrazlaganja time što je ovu mjeru okvalificirala kao novu potporu. Naime, iz same činjenice da je ovu mjeru, koja je poslužila za otplatu kredita za koje je jamstvo dala agencija THA, isplatio TIB moguće je zaključiti da nije riječ o intervenciji na temelju tog jamstva. Iz toga proizlazi da je doista riječ o novoj potpori.
- 233 U svakom slučaju Komisija je ovu mjeru opravdano okvalificirala kao potporu za restrukturiranje poduzetnika u teškoćama. Naime, kao što je bilo istaknuto u točkama 196. do 202. gore u tekstu, društvo PA se u trenutku dodjele ove mjere moglo okvalificirati kao poduzetnika u teškoćama. Osim toga, svakako je moguće pretpostaviti da privatno društvo u položaju TIB-a ne bi poduzetniku u teškoćama kao što je bilo društvo PA odobrilo potporu kapitalnim rezervama a da nije barem izvršilo detaljnu analizu gospodarskog položaja poduzetnika i izradilo plan restrukturiranja. Nadalje, iako je u odluci o pokretanju postupka ta mjera bila okvalificirana kao državna potpora, njemačka tijela vlasti nisu se usprotivila toj kvalifikaciji tijekom upravnog postupka. Naposljetku, kao što je bilo utvrđeno prethodno u točki 202., Komisija je u skladu sa zahtjevima iz članka 253. UEZ-a dostatno obrazložila nespojivost te potpore sa zajedničkim tržištem.
- 234 S obzirom na prethodno navedeno, tužbene razloge koje je pokrajina Turingija istaknula u vezi s ovom mjerom valja odbiti kao neosnovane.

J – Stjecanje udjela u društvu PA od strane TIB-a i TAB-a

1. Argumenti stranaka

- 235 Pokrajina Turingija ističe da je u pobijanoj odluci Komisija pogrešno utvrdila da iznos od 33 milijuna DEM spomenut u uvodnoj izjavi 35. pobijane odluke predstavlja financijsku mjeru. Naime, napominje da taj iznos u stvarnosti odgovara nominalnom kapitalu društva PA. Osim toga smatra da je Komisija počinila očitu pogrešku u ocjeni i prekršila obvezu obrazlaganja.

- 236 Na raspravi održanoj 5. svibnja 2004. Komisija je priznala da je u pobijanoj odluci pogrešno utvrdila da stjecanje od strane TIB-a i TAB-a udjela u društvu PA u visini od 33 milijuna DEM predstavlja državnu potporu. Zato je prihvatila da se pobijana odluka u tom dijelu poništi.

2. Ocjena Prvostupanjskog suda

- 237 S obzirom na izjave Komisije dane na raspravi 5. svibnja 2004., koje su bile unesene u zapisnik sa sastanka, valja utvrditi, bez potrebe za ispitivanjem drugih s tim u vezi istaknutih tužbenih razloga, da je Komisija počinila pogrešku koja se tiče činjenica jer je stjecanje uloga od strane TIB-a i TAB-a u društvu PA u visini od 33 milijuna DEM okvalificirala kao državnu potporu.
- 238 S obzirom na prethodno navedeno, valja poništiti članak 1. stavak 2. pobijane odluke u dijelu u kojem je Komisija utvrdila da nespojiva državna potpora za restrukturiranje društva CD Albrechts uključuje iznos od 33 milijuna DEM na ime stjecanja udjela u društvu PA.

K – Kredit u visini od 2 milijuna DEM koji je agencija LfA odobrila društvu PA

1. Argumenti stranaka

- 239 Pokrajina Turingija ističe da je u pobijanoj odluci Komisija neopravdano propustila uzeti u obzir i dostatno obrazložiti činjenicu da kredit u visini od 2 milijuna DEM koji je agencija LfA odobrila društvu PA nije bio isplaćen tom društvu, nego se koristio samo za povrat bankovnih kredita odobrenih društvu PBK, koji su bili pokriveni jamstvom pokrajine Bavorske. Smatra da budući da je Komisija ukupni iznos jamstva (54,7 milijuna DEM) već evidentirala kao državnu potporu, činjenica da se i taj dio kredita smatra državnom potporom znači da se isti iznos dva puta uzima u obzir kao potpora. Isto tako tvrdi da je Komisija počinila pogrešku u ocjeni kada je u pobijanoj odluci utvrdila, a da za to nije navela nikakvo obrazloženje, da je kredit u visini od 2 milijuna DEM koji je odobrila agencija LfA nova potpora. Naposljetku ističe da je Komisija prekršila obvezu obrazlaganja u mjeri u kojoj nije navela razloge zbog kojih je smatrala da je kredit u visini od 2 milijuna DEM koji je agencija LfA odobrila društvu PA potpora nespojiva sa zajedničkim tržištem.
- 240 Komisija, koju podupire društvo ODS, smatra da se argumentacija pokrajine Turingije u vezi s ovom mjerom treba odbiti kao neosnovana.

2. Ocjena Prvostupanjskog suda

- 241 Pokrajina Turingija se u vezi s ovom financijskom mjerom poziva na pogrešku koja se tiče činjenica, očitu pogrešku u ocjeni i povredu obveze obrazlaganja
- 242 S tim u vezi valja prvo ispitati je li Komisija, kao što ističe pokrajina Turingija, počinila pogrešku koja se tiče činjenica time što nije vodila računa o tome da se kredit u visini od 2 milijuna DEM koji je agencija LfA odobrila društvu PA koristio za otplatu dijela kredita pokrivenih jamstvom pokrajine Bavorske.

243 S tim u vezi valja podsjetiti da je u točki 2.2.2. trećoj alineji odluke o pokretanju postupka Komisija utvrdila sljedeće:

„Dana 8. ožujka 1994. [pokrajina] Bavarska je posredstvom agencije LfA [...] sklopila dva ugovora o zajmu u korist zajedničkog pothvata, jednog u vrijednosti od 2 milijuna [DEM] i drugog u vrijednosti od 7 milijuna [DEM]; kamatna stopa u oba slučaja iznosila je 7 %, s time da je rok otplate prvoga bio 31. ožujka 1996., a drugoga 30. ožujka 1996. Prvi zajam se koristio za povrat [...] kredita za koji je jamstvo dala [pokrajina] Bavarska” [neslužbeni prijevod].

244 Iz ovog odlomka jasno proizlazi da je Komisija bila obaviještena o činjenici da se zajam od 2 milijuna DEM koji je odobrila agencija LfA koristio za otplatu kredita osiguranih jamstvom.

245 Potom treba primijetiti da u upravnom postupku ni njemačka tijela vlasti ni druge zainteresirane strane nisu podnijele očitovanja za ispravak tog podatka. Upravo suprotno, u dopisu od 30. ožujka 1999. njemačka tijela vlasti potvrdila su točnost onoga što je s tim u vezi bilo utvrđeno u odluci o pokretanju postupka.

246 U tim okolnostima valja utvrditi da je na temelju podataka koje je imala u trenutku donošenja pobijane odluke Komisija trebala znati da se kredit u visini od 2 milijuna DEM koristio za otplatu dijela kredita za koje je jamstvo dala pokrajina Bavarska.

247 Pa ipak, za razliku od onoga što je bilo utvrđeno u vezi s odricanjem od tražbine u visini od 3 milijuna DEM (vidjeti točke 123. do 130. gore u tekstu), ta pogreška ne utječe na zakonitost odluke jer je u ovom slučaju svakako isključeno da je ista pogodnost bila dva puta uzeta u obzir. Naime, iz same činjenice da se ova mjera koristila za otplatu kredita za koje je jamstvo dala pokrajina Bavarska nije moguće zaključiti da je riječ o intervenciji na temelju tog jamstva. Konkretno, ovaj kredit je bio isplaćen društvu PA kako bi ono moglo vratiti dio kredita pokrivenih jamstvom. Tako, iako je svrha odobravanja kredita vraćanje kredita osiguranih jamstvom, ostaje činjenica da nije riječ o intervenciji na temelju postojećeg jamstva, nego o novoj potpori.

248 Drugo, pokrajina Turingija pogrešno ističe da je Komisija počinila pogrešku koja se tiče činjenica i prekršila obvezu obrazlaganja time što je smatrala da je taj kredit bio odobren poduzetniku u teškoćama i time što ga je okvalificirala kao državnu potporu nespojivu sa zajedničkim tržištem. Valja, naime, podsjetiti da se u trenutku odobravanja ovog kredita društvo PA moglo smatrati poduzetnikom u teškoćama (vidjeti s tim u vezi točke 196. do 202. gore u tekstu). Nadalje, svakako se može pretpostaviti da privatno društvo u položaju agencije LfA ne bi bilo odobrilo drugi kredit poduzetniku u teškoćama kao što je društvo PA, a da nije barem provjerilo gospodarski položaj poduzetnika i pripremilo plan restrukturiranja. Osim toga, iako je u odluci o pokretanju postupka taj kredit bio okvalificiran kao državna potpora, njemačka tijela vlasti nisu se naknadno usprotivila toj kvalifikaciji. Naposljetku, kao što je bilo naglašeno u točki 202. gore u tekstu, Komisija je dostatno obrazložila kvalifikaciju društva PA kao poduzetnika u teškoćama i slijedom toga nespojivost te potpore sa zajedničkim tržištem.

- 249 S obzirom na sve prethodno navedeno, tužbene razloge koje je pokrajina Turingija istaknula u vezi s ovom mjerom valja odbiti kao neosnovane.

L – Zajam člana društva u visini od 3,5 milijuna DEM koji je TIB odobrio društvu PA

1. Argumenti stranaka

- 250 Pokrajina Turingija ističe da se pobijanom odlukom krši članak 87. stavak 1. UEZ-a i obveza obrazlaganja u mjeri u kojoj se u njoj zajam člana društva u visini od 3,5 milijuna DEM smatra državnom potporom u korist društva PA koja je nespojiva sa zajedničkim tržištem. Naime, navodi da se suprotno utvrđenju Komisije u pobijanoj odluci, taj zajam ne smije analizirati s obzirom na Smjernice o potporama za sanaciju i restrukturiranje jer društvo PA nije bilo u takvom položaju. Osim toga primjećuje da je, kao što proizlazi iz dopisa njemačkih tijela vlasti od 30. ožujka 1999., zajam člana u visini od 3,5 milijuna DEM koji je TIB odobrio društvu PA bio preusmjeren u korist grupe Pilz preko sustava centraliziranog upravljanja gotovinom.
- 251 Komisija, koju podupire društvo ODS, smatra da argumentaciju pokrajine Turingije u vezi s ovom mjerom treba odbiti kao neosnovanu.

2. Ocjena Prvostupanjskog suda

- 252 Pokrajina Turingija se u vezi s ovom mjerom poziva na pogrešku koja se tiče činjenica, očitu pogrešku u ocjeni i povredu obveze obrazlaganja.
- 253 Prvo valja primijetiti da pokrajina Turingija ne osporava utvrđenje iz uvodne izjave 35. pobijane odluke prema kojemu je u travnju 1994. TIB društvu PA odobrio zajam člana društva u visini od 3,5 milijuna DEM.
- 254 Potom valja napomenuti da pokrajina Turingija pogrešno ističe da je Komisija počinila pogrešku koja se tiče prava i prekršila obvezu obrazlaganja jer je primijenila Smjernice o potporama za sanaciju i restrukturiranje i jer je kredit okvalificirala kao državnu potporu nespojivu sa zajedničkim tržištem. Naime, kao što je bilo napomenuto u točkama 196. do 202. gore u tekstu, u trenutku odobravanja tog kredita društvo PA moglo se okvalificirati kao poduzetnik u teškoćama. Međutim, stvarno je moguće pretpostaviti da privatni poduzetnik u položaju TIB-a ne bi odobrio kredit poduzetniku u teškoćama kao što je PA a da nije barem izvršio detaljnu analizu gospodarskog položaja zajedničkog pothvata i izradio plan restrukturiranja. Osim toga, iako je u odluci o pokretanju postupka ova mjera bila okvalificirana kao državna potpora, njemačka tijela vlasti nisu se naknadno usprotivila toj kvalifikaciji. Naposljetku, kao što je bilo napomenuto u t. 202. gore u tekstu, Komisija je dostatno obrazložila kvalifikaciju društva PA kao poduzetnika u teškoćama i slijedom toga nespojivost te potpore sa zajedničkim tržištem.
- 255 Naposljetku, pokrajina Turingija ističe da Komisija nije vodila računa o činjenici da je ta mjera bila preusmjerena u korist grupe Pilz. Taj prigovor valja ispitati u točkama 307. do 347. niže u tekstu, u kojima se ocjenjuje i argumentacija pokrajine Turingije vezana uz zakonitost naloga za povrat iz članka 2. pobijane odluke.

- 256 S obzirom na prethodno navedeno, tužbene razloge koje je pokrajina Turingija istaknula u vezi s ovom mjerom valja odbiti kao neosnovane.

M – Kredit u visini od 15 milijuna DEM koji je agencija LfA odobrila grupi Pilz

1. Argumenti stranaka

- 257 Pokrajina Turingija smatra da je što se tiče kredita u visini od 15 milijuna DEM koji je odobrila agencija LfA, Komisija počinila očitu pogrešku u ocjeni u mjeri u kojoj je taj kredit bio odobren neposredno grupi Pilz tako da nije moguće zahtijevati njegovo vraćanje od zajedničkog pothvata i njegovih sljednika. Potom ističe da je Komisija prekršila obvezu obrazlaganja u mjeri u kojoj nije navela razloge zbog kojih taj kredit predstavlja potporu u korist društva PA ili društva CD Albrechts.
- 258 Komisija, koju podupire društvo ODS, smatra da se argumentacija pokrajine Turingije vezana uz ovu mjeru treba odbiti kao neosnovana. Napominje da nije važno što je kredit u visini od 15 milijuna DEM bio namijenjen grupi Pilz jer je riječ o operativnom kreditu koji je trebao poslužiti kao prenosni kredit dok se ne pronade ulagač voljan kupiti zajednički pothvat, te je stoga pogodio i zajedničkom pothvatu i društvu PA.

2. Ocjena Prvostupajnskog suda

- 259 Vezano uz ovu mjeru, pokrajina Turingija ističe očitu pogrešku u ocjeni i povredu obveze obrazlaganja.
- 260 Pokrajina Turingija s pravom ističe da Komisija nije vodila računa o činjenici da je ova mjera bila isplaćena neposredno grupi Pilz. Naime, Komisija nije predložila nijedan dokaz iz kojega proizlazi da je ta mjera bila namijenjena restrukturiranju društva PA ili društva CD Albrechts.
- 261 Na taj zaključak ne utječe činjenica da je, kao što je Komisija utvrdila u uvodnoj izjavi 37. pobijane odluke, kredit u visini od 15 milijuna DEM bio zamišljen kao pomoć grupi Pilz dok se ne pronade ulagač koji je voljan kupiti društvo PA. Naime, osim što Komisija nije predložila nijedan dokaz u prilog toj tvrdnji, nije dokazano da je društvo PA stvarno imalo korist od te pomoći. Zato je Komisija, budući da je da smatrala da se tim kreditom pogodovalo društvu PA, počinila očitu pogrešku u ocjeni.
- 262 S obzirom na prethodno navedeno i bez potrebe da ispitivanjem prigovora u pogledu povrede obveze obrazlaganja, valja poništiti članak 1. stavak 2. pobijane odluke u dijelu u kojem Komisija izjavljuje da je kredit u visini od 15 milijuna DEM potpora „za restrukturiranje [društva CD Albrechts]”.

N – Kredit u visini od 15 milijuna DEM koji je TAB odobrio društvu CD Albrechts

1. Argumenti stranaka

- 263 Pokrajina Turingija ističe da je, kao što proizlazi iz dopisa njemačkih tijela vlasti od 30. ožujka 1999., kredit u visini od 15 milijuna DEM koji je TAB odobrio društvu CD Albrechts bio preusmjeren u korist grupe Pilz. Također upozorava da je taj kredit već otplaćen. Potom ističe da je Komisija prekršila članak 87. stavak 1. UEZ-a u mjeri u

kojoj je u pobijanoj odluci smatrala da je kredit u visini od 15 milijuna DEM državna potpora u korist društva PA. Naime, upozorava da se, suprotno onomu što je Komisija utvrdila u pobijanoj odluci, taj kredit ne smije analizirati s obzirom na Smjernice o potporama za sanaciju i restrukturiranje jer se u trenutku isplate kredita društvo PA, koje je postalo društvo CD Albrechts, nije nalazilo u takvom položaju. Dodaje da je Komisija prekršila obvezu obrazlaganja u mjeri u kojoj nije navela razloge zbog kojih je taj kredit potpora u korist društva PA ili društva CD Albrechts.

- 264 Komisija, koju podupire društvo ODS, smatra da se argumentacija pokrajine Turingije vezana uz ovu mjeru treba odbiti kao neosnovana.

2. Ocjena Prvostupanjskog suda

- 265 Što se tiče ove mjere, pokrajina Turingija ističe pogrešku koja se tiče činjenica, očitu pogrešku u ocjeni i povredu obveze obrazlaganja.
- 266 S tim u vezi valja prvo napomenuti da pokrajina Turingija nije predložila nijedan dokaz u prilog svojoj tvrdnji da je taj kredit već djelomično ili u cijelosti otplaćen. Nije dokazala ni da je u upravnom postupku Komisija bila obaviještena o takvoj otplati.
- 267 Zatim pokrajina Turingija pogrešno ističe da je Komisija, time što je taj kredit kvalificirala kao državnu potporu za restrukturiranje koja je nespojiva sa zajedničkim tržištem, počinila pogrešku koja se tiče prava kao i prekršila obvezu obrazlaganja. Naime, zbog razloga navedenih u točkama 196. do 202. gore, društvo CD Albrechts, odnosno prethodno društvo PA, moglo je u trenutku odobravanja tog kredita biti kvalificirano kao poduzetnik u teškoćama. Međutim, stvarno je moguće pretpostaviti da privatno društvo u položaju TAB-a ne bi odobrilo kredit poduzetniku u teškoćama kao što je bilo društvo CD Albrechts a da nije barem izvršilo detaljnu analizu gospodarskog položaja poduzetnika i izradilo plan restrukturiranja. Osim toga, iako je u odluci o pokretanju postupka ta mjera bila kvalificirana kao državna potpora, njemačka tijela vlasti nisu se naknadno usprotivila takvoj kvalifikaciji. Uostalom, kao što je bilo istaknuto u točki 202. gore, Komisija je dostatno obrazložila kvalifikaciju društva CD Albrechts kao poduzetnika u teškoćama pa time i nespojivost te potpore sa zajedničkim tržištem.
- 268 Naposljetku, budući da pokrajina Turingija ističe da Komisija nije vodila računa o činjenici da je ta mjera bila preusmjerena u korist grupe Pilz, valja uputiti na ocjenu tog prigovora u okviru argumentacije pokrajine Turingije vezane uz zakonitost naloga za povrat iz članka 2. pobijane odluke (točke 318. do 344. niže u tekstu).
- 269 S obzirom na prethodno navedeno i uz pridržaj kasnijeg ispitivanja zadnje navedenog prigovora, tužbene razloge koje je pokrajina Turingija istaknula u vezi s ovom mjerom valja odbiti kao neosnovane.

O – Kredit u visini od 7 milijuna DEM koji je agencija LfA odobrila društvu CD Albrechts

1. Argumenti stranaka

- 270 Pokrajina Turingija ističe, prvo, da je, što se tiče kredita u visini od 7 milijuna DEM, Komisija počinila više pogrešaka koje se tiču činjenica. Tvrdi, dalje, da se, suprotno onomu što je Komisija utvrdila u uvodnim izjavama 36. i 73. pobijane odluke, kredit u visini od 7 milijuna DEM koji je agencija LfA odobrila društvu PA nije koristio kao pomoć tom društvu. Napominje da se nakon sklapanja sporazuma o restrukturiranju 2 milijuna DEM tog kredita koristilo za otplatu dospjelih kamata po bankovnim kreditima odobrenima društvu PBK koji su bili pokriveni jamstvom pokrajine Bavorske. Zato smatra da, budući da je Komisija ukupan iznos jamstva (54,7 milijuna DEM) već evidentirala kao državnu potporu, činjenica da se i taj dio kredita smatra državnom potporom znači da se isti iznos dva puta uzima u obzir pri izračunu potpore.
- 271 Pokrajina Turingija potom smatra da je, što se tiče ove mjere, Komisija počinila više pogrešaka koje se tiču prava i prekršila obvezu obrazlaganja. Oспорava osobito to da je taj kredit državna potpora i *a fortiori* nova potpora koja bi bila nespojiva sa zajedničkim tržištem. Naime, ona upozorava da je budući da se 5 milijuna DEM tog kredita koristilo za otplatu dijela kredita pokrivenih jamstvom agencije THA i da je, prema mišljenju Komisije, odobravanje tog jamstva državna potpora, Komisija pogrešno utvrdila da su i iznosi plaćeni na temelju tog jamstva državna potpora jer to bi to značilo da se isti iznosi dva puta uzimaju u obzir kao državna potpora. Osim toga smatra da, budući da odobravanje jamstva treba smatrati postojećom potporom koja je spojiva s Ugovorom, kao što je to već dokazala, isto nužno vrijedi i za ovu financijsku mjeru koja je bila isplaćena na ime ispunjenja obveza iz jamstva. Naposljetku, pokrajina Turingija tvrdi da je Komisija prekršila obvezu obrazlaganja jer nije navela razloge zbog kojih je smatrala da je kredit u visini od 7 milijuna DEM potpora za društvo CD Albrechts koja je nespojiva sa zajedničkim tržištem, a od tog se kredita 5 milijuna DEM koristilo samo za otplatu bankovnih kredita za izgradnju tvornice CD-a u Albrechtsu koji su bili isplaćeni samo društvu Pilz Construction, a 2 milijuna DEM tog kredita za otplatu kamata na kredite pokriven tim jamstvom.
- 272 Komisija, koju podupire društvo ODS, smatra da se argumentacija pokrajine Turingije vezana uz ovu mjeru treba odbiti kao neosnovana.

2. Ocjena Prvostupanjskog suda

- 273 Što se tiče ove mjere, pokrajina Turingija ističe više pogrešaka koje se tiču činjenica, očitu pogrešku u ocjeni i povredu obveze obrazlaganja.
- 274 S tim u vezi valja prvo ispitati je li, kao što to ističe pokrajina Turingija, Komisija počinila pogrešku koja se tiče činjenica time što nije vodila računa o tome da se 2 milijuna DEM od ukupno 7 milijuna DEM koliko je iznosio kredit koji je agencija LfA odobrila društvu PA koristilo za osiguranje plaćanja budućih kamata na kredite pokriven jamstvom pokrajine Bavorske, dok se preostalih 5 milijuna DEM koristilo za otplatu dijela kredita pokrivenih jamstvom agencije THA.
- 275 S tim u vezi valja podsjetiti da je u odluci o pokretanju postupka Komisija utvrdila sljedeće:
- „Dana 8. ožujka 1994. [pokrajina] Bavarska je posredstvom agencije LfA [...] sklopila dva ugovora o zajmu u korist zajedničkog pothvata, jedan u vrijednosti od 2 milijuna [DEM] i drugi u vrijednosti 7 milijuna [DEM]; kamatna stopa je u oba slučaja iznosila

7 %, dok je rok otplate prvoga bio 31. ožujka 1996., a drugoga 30. ožujka 1996. Prvi zajam se koristio za otplatu [...] kredita za koji je jamstvo dala [pokrajina] Bavarska. Što se tiče drugog zajma, 5 milijuna [DEM] se koristilo za smanjenje iznosa zajma za koji je jamstvo dala agencija THA, dok se preostalih 2 milijuna [DEM] trebalo koristiti kao obrtni kapital.” [neslužbeni prijevod]

- 276 Iz ovog odlomka jasno proizlazi da je Komisija prije otvaranja službenog istražnog postupka znala za činjenicu da se 5 milijuna DEM zajma u visini od 7 milijuna DEM koji je odobrila agencija LfA koristilo za otplatu kredita za koje je jamstvo dala agencija THA. Ne čini se, međutim, da je u toj fazi postupka znala da se preostalih 2 milijuna DEM drugog zajma u visini od 7 milijuna DEM koji je odobrila agencija LfA koristilo za osiguranje plaćanja budućih kamata na kredite za koje je jamstvo dala pokrajina Bavarska.
- 277 Stoga valja primijetiti da su se u upravnom postupku njemačka tijela vlasti očitovala o korištenju tog zajma. Naime, u dopisu od 30. ožujka 1999. prvo su napomenula da se 5 milijuna DEM tog kredita nije koristilo za otplatu zajmova za koje je jamstvo dala pokrajina Bavarska, nego za otplatu zajmova za koje je jamstvo dala agencija THA. Potom su navela da je preostalih 2 milijuna DEM bilo preneseno na privatne banke kako bi se osiguralo plaćanje kamata koje će dospjeti u budućnosti.
- 278 U tim okolnostima valja utvrditi da je Komisija, s obzirom na podatke kojima je raspolagala u trenutku donošenja pobijane odluke, trebala znati da se od kredita u visini od 7 milijuna DEM koji je odobrila agencija LfA, 5 milijuna DEM koristilo za otplatu dijela kredita za koje je jamstvo dala agencija THA, a 2 milijuna DEM za osiguranje plaćanja budućih kamata na kredite za koje je jamstvo dala pokrajina Bavarska.
- 279 Valja, međutim, istaknuti da nepostojanje takvih utvrđenja u pobijanoj odluci nije utjecalo za zakonitost te odluke u pogledu ove mjere.
- 280 Naime, čak i pod pretpostavkom da je Komisija vodila računa o činjenici da se 5 milijuna DEM od kredita u visini od 7 milijuna DEM koristilo za otplatu kredita za koje je jamstvo dala agencija THA, to ne bi utjecalo na njezinu ocjenu ove mjere jer se financijske mjere odobrene za otplatu kredita za koje je jamstvo dala agencija THA razlikuju, zbog razloga navedenih u točki 194. gore u tekstu, od iznosa koje je agencija THA isplatila na temelju tog jamstva.
- 281 Osim toga pokrajina Turingija pogrešno ističe da je Komisija, budući da se 5 milijuna DEM tog kredita koristilo za otplatu dijela kredita za koje je jamstvo dala agencija THA, počinila pogrešku u ocjeni i prekršila obvezu obrazlaganja time što je tu mjeru potpore kvalificirala kao novu potporu. Naime, iz same činjenice da se ta mjera koristila za otplatu kredita za koje je jamstvo dala agencija THA nije moguće zaključiti da je riječ o intervenciji na temelju tog jamstva. Konkretno, taj je kredit bio isplaćen zajedničkom pothvatu kako bi mogao vratiti dio kredita osiguranih jamstvom. Iz toga proizlazi da, iako je svrha odobravanja kredita omogućiti otplatu kredita osiguranih jamstvom, ipak je riječ o novoj potpori, a ne o intervenciji na temelju postojećeg jamstva.

282 Naposljetku, što se tiče činjenice da se 2 milijuna DEM ove mjere iskoristilo za osiguranje plaćanja budućih kamata na kredite za koje je jamstvo dala pokrajina Bavarska, pokrajina Turingija nije dokazala na koji je način ta činjenica mogla utjecati na ocjenu Komisije o ovoj mjeri, odnosno na ocjenu da je riječ o potpori koja nije spojiva sa zajedničkim tržištem jer je potpora bila odobrena protivno Smjernicama o potporama za sanaciju i restrukturiranje.

283 S obzirom na prethodno navedeno, sve tvrdnje pokrajine Turingije vezane uz ovu mjeru valja odbiti kao neosnovane.

P – Kredit u visini od 9,5 milijuna DEM koji je TAB odobrio društvu CD Albrechts

1. Argumenti stranaka

284 Pokrajina Turingija napominje da u pobijanoj odluci Komisija nije vodila računa o činjenici da je taj kredit bio u cijelosti otplaćen. Isto tako napominje da je taj kredit jedini koji je društvo CD Albrechts stvarno primilo, jer su u prosincu 1994. veze s grupom Pilz bile definitivno prekinute. Osim toga ističe da je Komisija taj kredit trebala ocjenjivati s obzirom na kriterij ulagača u tržišnom gospodarstvu, odnosno vodeći računa o financijskim poteškoćama s kojima je društvo CD Albrechts bilo suočeno zbog nezakonitih radnji grupe Pilz.

285 Komisija navodi da nije primila informacije o možebitnoj otplati tako da je opravdano mislila da taj kredit još nije bio otplaćen.

2. Ocjena Prvostupanjskog suda

286 Što se tiče argumentacije pokrajine Turingije vezane uz ovu mjeru, dovoljno je utvrditi da pokrajina Turingija nije predložila nijedan dokaz u prilog svojoj tvrdnji da je ovaj kredit bio u cijelosti otplaćen. Uostalom, čak i da je mogla predložiti dokaz o toj otplati, činjenica je da taj dokaz nije predložila u upravnom postupku pa se Komisiji ne može prigovoriti da to nije uzela u obzir u pobijanoj odluci. Naposljetku, argument pokrajine Turingije da je odobravanje potpore jednako racionalnom postupanju privatnog ulagača nije moguće prihvatiti jer, s obzirom na razmatranja u točki 217. gore, pitanje je li TAB postupio kao privatni ulagač ne utječe na ocjenu spojivosti potpore sa zajedničkim tržištem pa prema tome nije ni od kakve važnosti.

287 S obzirom na prethodno navedeno tužbene razloge koje je pokrajina Turingija istaknula u vezi s ovom mjerom valja odbiti kao neosnovane.

Q – Kamate u ukupnom iznosu od 21,3 milijuna DEM

1. Argumenti stranaka

288 Pokrajina Turingija ističe, prvo, da je, što se tiče kamata, Komisija prekršila obvezu obrazlaganja. Naime, ona napominje da Komisija u pobijanoj odluci nigdje nije navela utvrđenja ili obrazloženja u pogledu izračuna iznosa od 21,3 milijuna DEM koji predstavlja neplaćene kamate na različite mjere. Prema njezinu mišljenju, to je tim čudnije što su iznosi plaćeni u okviru sporazuma o restrukturiranju radi isplate jamstava već sadržavali znatan dio kamata. Pokrajina Turingija osim toga smatra da,

budući da je pobijanom odlukom predviđeno da potpore koje treba vratiti treba uvećati po referentnoj kamatnoj stopi, Komisija je trebala jasno objasniti o kojim je kamatama riječ i zašto se njima pogodovalo zajedničkom pothvatu i njegovim sljednicima. Prema njezinu mišljenju, Komisija se u vezi s tim nije mogla samo pozvati na podatke koje je dostavila država članica.

- 289 Pokrajina Turingija potom pobija tvrdnju Komisije da je s obzirom na navode njemačkih tijela vlasti bila dužna zahtijevati povrat kamatnih pogodnosti u visini od 21,3 milijuna DEM. Naime, ona primjećuje da, prvo, Komisija nije predložila nijedan dokaz da su njemačka tijela vlasti potvrdila da je tomu tako i drugo, da valja imati na umu da čak i da su njemačka tijela vlasti takvo što izjavila – što pokrajina Turingija osporava –, to ne bi opravdalo nepostojanje činjeničnih utvrđenja u pogledu izračuna iznosa kamata.
- 290 Osim toga, pokrajina Turingija ističe da je Komisija prekršila članak 87. stavak 1. UEZ-a u mjeri u kojoj je u pobijanoj odluci za navodne kamatne pogodnosti koje su primili zajednički pothvat i njegovi sljednici odredila paušalni iznos od 21,3 milijuna DEM.
- 291 Komisija, koju podupire društvo ODS, osporava sve tvrdnje pokrajine Turingije u vezi s kamatnim pogodnostima u visini od 21,3 milijuna DEM.
- 292 Napominje, prvo, da je bila prisiljena donijeti odluku na temelju podataka koje su joj dostavila njemačka tijela vlasti, odnosno da su kao posljedica raznih plaćanja bile ostvarene kamatne pogodnosti koje su za razdoblje od kraja 1993. do 1998. iznosile barem 21,3 milijuna DEM (uvodna izjava 40. pobijane odluke). Osim toga smatra da je primjedba pokrajine Turingije u pogledu kamata koje treba platiti na temelju naloga za povrat netočna jer iznos od 21,3 milijuna DEM predstavlja samo kamatne pogodnosti koje su bile odobrene poduzetniku i koje su zato i sâme potpora. Prema njezinu mišljenju, valja ih razlikovati od kamata koje treba vratiti od dana isplate potpora koje se prema članku 2. stavku 2. pobijane odluke računaju na temelju referentne kamatne stope koja se primjenjuje na izračun subvencije jednakovrijedne regionalnim potporama.
- 293 Oспорava i tvrdnju pokrajine Turingije da je paušalni iznos kamatnih pogodnosti odredila na najmanje 21,3 milijuna DEM, a da pritom nije vodila računa o tome da su isplate primali različiti poduzetnici ili da je ta prednost djelomično već bila uzeta u obzir prilikom izračuna određenih iznosa. Naime, primjećuje da za izračun iznosa isplaćene potpore nije odlučujući krajnji primatelj financijskih potpora unutar grupe poduzetnika, nego objektivni primatelj, u ovom slučaju zajednički pothvat i njegovi sljednici. Komisija dodaje da se ukupni iznos kamatnih pogodnosti naveden u pobijanoj odluci ne temelji na netočnim izračunima nego, kao što proizlazi iz uvodne izjave 40. pobijane odluke, na podacima koje su dostavila njemačka tijela vlasti.
- 294 Naposljetku, Komisija osporava da je u pogledu pogodnosti odobrenih u obliku kamata prekršila obvezu obrazlaganja. Naime, napominje da se morala, budući da joj njemačka tijela vlasti nisu dostavila jasne podatke, osloniti na iznos od 21,3 milijuna DEM koji su, kao što proizlazi iz uvodne izjave 40. pobijane odluke, njemačka tijela vlasti navela kao ukupan iznos kamatnih pogodnosti koje su primili zajednički pothvati i njegovi sljednici. Osim toga navodi da je ta pogodnost bila ocijenjena s

obzirom na Smjernice o potporama za sanaciju i restrukturiranje i da je na temelju njih bilo utvrđeno da je riječ o nezakonitoj potpori za restrukturiranje. Naposljetku, što se tiče tvrdnje pokrajine Turingije da nije navela u kojoj se mjeri prilikom utvrđenja ukupnog iznosa kamatnih pogodnosti vodilo računa o činjenici da su se ta dva kredita koristila za otplatu dospjelih kamata na kredite, Komisija ističe da s obzirom na podatke kojima je raspolagala, nije imala drugog izbora nego zaključiti da je riječ o zajmovima koje treba smatrati nezakonitim potporama za restrukturiranje poduzetnika u teškoćama.

2. Ocjena Prvostupanjskog suda

- 295 Valja utvrditi da je u odgovoru na pisano pitanje Prvostupanjskog suda Savezna Republika Njemačka napomenula da njezine službe nisu Komisiji dostavila podatke iz kojih proizlazi da su za razdoblje od 1993. do 1998. kamatne pogodnosti dodijeljene u okviru projekta tvornice CD-a u Albrechtsu iznosile najmanje 21,3 milijuna DEM. Osim toga napomenula je da je taj iznos u suprotnosti s iznosom kamata navedenim u dopisu njemačke vlade od 17. travnja 1997., odnosno 14,9 milijuna DEM.
- 296 Komisija je pak u odgovoru na pisano pitanje Prvostupanjskog suda potvrdila da ne može dokazati da je od njemačkih tijela vlasti primila podatak da je predmetna potpora iznosila 21,3 milijuna DEM.
- 297 U tim okolnostima valja utvrditi da je Komisija počinila pogrešku koja se tiče činjenica time što je u uvodnoj izjavi 40. pobijane odluke utvrdila da su „[p]rema podacima njemačkih tijela vlasti te isplate dovele do kamatnih pogodnosti od najmanje 21,3 milijuna DEM od kraja 1993. do 1998.”[neslužbeni prijevod]
- 298 S obzirom na prethodno navedeno i bez potrebe za ispitivanjem drugih tužbenih razloga navedenih u vezi s tim, valja poništiti članak 1. stavak 2. pobijane odluke u dijelu u kojem iznos od 21,3 milijuna DEM uključuje u kamatne pogodnosti dodijeljene u okviru restrukturiranja tvornice CD-a u Albrechtsu.

III – Tužbeni razlozi u vezi sa zakonitošću članka 2. pobijane odluke

A – Uvodne napomene

- 299 Pokrajina Turingija, koju podupire Savezna Republika Njemačka, ističe da je članak 2. pobijane odluke, budući da Komisija u njemu nalaže povrat potpora od društava LCA i CDA kao i „svakog drugog poduzetnika na kojega su bile ili će biti prenesene imovina i/ili infrastruktura [društva PBK], [zajedničkog pothvata] ili [društva PA]” [neslužbeni prijevod], nezakonit zato što se u njemu naveden nalog za povrat zasniva na brojnim pogreškama koje se tiču utvrđenja činjenica, je sâm članak protivan članku 87. stavku 1. UEZ-a i članku 88. stavku 2. UEZ-a, se njime krši obveza obrazlaganja i načelo poštovanja prava obrane i, naposljetku, krše načela pravne sigurnosti i proporcionalnosti.
- 300 Prvostupanjski sud će prvo ispitati tvrdnju pokrajine Turingije da se nalogom za povrat iz članka 2. pobijane odluke krši članak 87. stavak 1. UEZ-a i članak 88. stavak 2. UEZ-a.

1. Argumenti stranaka

- 301 U prilog svojem tužbenom razlogu koji se temelji na povredi članka 87. stavka 1. UEZ-a i članka 88. stavka 2. UEZ-a, pokrajina Turingija u biti ističe da Komisija ne može od Savezne Republike Njemačke zahtijevati da povrat potpora osigura od poduzetnika koji nisu imali korist od predmetnih potpora. Napominje, prvo, da su potpore bile uglavnom preusmjerene u korist poduzetnikâ grupe Pilz, drugo, kao što je Komisija utvrdila u uvodnoj izjavi 103. pobijane odluke, da društvo MTDA, koje je postalo društvo CDA, u okviru otkupa imovine društva CD Albrechts, koje je postalo društvo LCA, nije primilo potpore nego je platilo tržišnu cijenu i, treće, da je dio potpora bio isplaćen izravno grupi Pilz.
- 302 Osim toga tvrdi da Komisija ne može zahtijevati povrat potpora od trećih samo na temelju tvrdnje da je navodno bilo izbjegavanja. Prvo navodi da Komisija ne može zahtijevati povrat od trećega a da ne dokaže da je taj treći imao korist od potpore. Osim toga smatra da objektivni kriteriji navedeni u uvodnoj izjavi 118. pobijane odluke koje Komisija koristi kako bi utvrdila postojanje izbjegavanja – predmet prijenosa, kupoprodajna cijena, identitet članova društva ili vlasnika kapitala u bivšem poduzetniku te identitet kupca, datum prijenosa i njegova komercijalna narav –, u ovom slučaju nisu bili ispunjeni.
- 303 Komisija, koju podupire društvo ODS, osporava sve tvrdnje pokrajine Turingije kojima potonja želi dokazati da je Komisija prekršila članak 87. stavak 1. UEZ-a i članak 88. stavak 2. UEZ-a time što je od Savezne Republike Njemačke zahtijevala da osigura povrat potpora od društava LCA, CDA kao i svakog drugog poduzetnika na kojega su bile ili će biti prenesene imovina i/ili infrastruktura zajedničkog pothvata kako bi se izbjegle posljedice pobijane odluke.
- 304 Komisija prvo općenito pojašnjava svoje stajalište o određivanju subjekata koji moraju vratiti potpore u slučaju prijenosa udjela ili imovine društva primatelja. S tim u vezi prvo primjećuje da to pitanje ne uzrokuje nikakve posebne poteškoće u slučaju prijenosa udjela jer društvo primatelj i dalje postoji, a promijenio se samo njegov vlasnik. Prema mišljenju Komisije, iz sudske prakse proizlazi da u tom slučaju obvezu povrata i dalje ima društvo koje je primilo potpore ili njegovi sljednici, bez obzira na možebitne promjene vlasničke strukture i možebitno uzimanje u obzir obveze povrata pri određivanju prodajnih uvjeta. Naime, Komisija navodi da to društvo, time što nastavlja obavljati subvencioniranu djelatnost, nastavlja ostvarivati prednost od potpora, čime uzrokuje daljnje narušavanje tržišnog natjecanja. Nadalje smatra da poteškoće ne postaju veće ako se imovina društva primatelja prenese na poduzetnike koji pripadaju istoj grupi. Naime, navodi da su u tom slučaju, osim društva primatelja, potpore dužni vratiti i poduzetnici u grupi koji su, zahvaljujući prijenosu imovine, pozitivne učinke potpora mogli iskoristiti za stjecanje ekonomske prednosti. Osim toga, što se tiče prodaje imovine društva primatelja trećim poduzetnicima, Komisija čini razliku ovisno o tome je li ta imovina bila prodana zasebno ili „kao cjelina”. Prema njezinu mišljenju, kada se imovina prodaje zasebno po tržišnoj cijeni, kupci nisu dužni vratiti potpore jer nakon zasebne prodaje imovine subvencionirana djelatnost više ne postoji pa više nije vjerojatno da bi potpora dodijeljena prije prijenosa imovine konkurentne društva primatelja mogla staviti u nepovoljniji položaj.

Za razliku od toga, Komisija smatra da je situacija drukčija kada se imovina prodaje „kao cjelina”, što kupcu omogućava da nastavi obavljati djelatnosti društva primatelja. Komisija, naime, smatra da u tom slučaju nastavak subvencionirane djelatnosti može prouzročiti daljnje narušavanje tržišnog natjecanja tako da je potrebna posebna budnost kako bi se spriječilo da prijenos imovine društva primatelja dovede do onoga što je u biti izbjegavanje obveze povrata „sklanjanjem” prodane imovine „na sigurno”. Ističe da je takvo izbjegavanje moguće isključiti samo ako se prijenos imovine društva primatelja „kao cjeline”, osim što se obavlja po tržišnoj cijeni, odvija u okviru bezuvjetnog postupka otvorenog svim konkurentima društva.

305 S obzirom na ta načela, Komisija smatra da je s pravom zahtijevala povrat potpore od društava LCA i CDA zato što:

- društvo CDA nastavlja obavljati gospodarske djelatnosti prvotnoga primatelja potpore korištenjem „kontaminiranih” sredstava proizvodnje koja je preuzeo unutar grupe povezanih poduzetnika pod kontrolom TIB-a;
- društva CDA i LCA i dalje imaju korist od potpora koje su bile nezakonito dodijeljene zajedničkom pothvatu – i njegovim sljednicima –, jer narušavanje tržišnog natjecanja prouzročeno dodjelom tih potpora i dalje utječe na društva CDA i LCA;
- ukupna kupoprodajna cijena od 35,3 milijuna DEM, plaćena u obliku preuzimanja obveza (uvodna izjava 102. pobijane odluke), je zbog TIB-ove kontrole nad društvima CDA i LCA u svakom slučaju ostala unutar iste grupe poduzetnika;
- u slučaju grupe ekonomski povezanih poduzetnika, uvažavanje kupoprodajne cijene protivno je njezinoj obvezi sprečavanja izbjegavanja njezinih odluka i obvezi država članica da skrbe o poštovanju odredbi njezinih odluka (uvodne izjave 118. i 119. pobijane odluke).

306 Naposljetku, Komisija navodi da pokrajina Turingija pogrešno tvrdi da Komisija ne može od društava CDA i LCA zahtijevati povrat potpora koje su bile isplaćene izravno ili koje su bile preusmjerene u korist grupe Pilz. Naime, napominje da su te potpore prispjele u okviru područja djelatnosti zajedničkog pothvata ili njegovih sljednika iako su potom bile odmah preusmjerene kako bi od njih imala korist druga društva grupe Pilz. Prema mišljenju Komisije pritom nije važno što te potpore nisu stvarno koristile zajedničkom pothvatu. Naime, ona navodi da je u presudi od 20. ožujka 1997., *Alcan Deutschland* (C-24/95, Zb., str. I-1591.) Sud smatrao da prigovor koji se temelji na činjenici da dobitka više nema nije valjani razlog za protivljenje povratu potpora. Smatra da se to rasuđivanje Suda može primijeniti na slučaj kao što je ovaj, u kojemu se mehanizmima prijenosa imovine unutar grupe poduzetnika praktički namjeravalo izbrisati dobitak iz bilance prvotnog primatelja potpore. Komisija smatra da u takvom slučaju nije moguće uvažiti prigovor da dobitka više nema, i da se, baš suprotno, nezakonita prednost mora pripisati poduzetnicima u grupi koji su prvotno primili potporu koja im je bila namijenjena. Isto tako smatra da se TIB i povezani poduzetnici ne mogu pozivati na taj prigovor jer je preusmjeravanje potpora od strane grupe Pilz jednako pripisivo i zajedničkom pothvatu i njegovim sljednicima.

2. Ocjena Prvostupanjskog suda

- 307 Prvo valja podsjetiti da u skladu s pravom Zajednice, Komisija može, ako utvrdi da su potpore nespojive sa zajedničkim tržištem, naložiti državi članici da od primatelja zahtijeva povrat tih potpora (presuda Suda od 12. srpnja 1973., Komisija/Njemačka, 70/72, Zb., str. 813., t. 13. i 20. i presuda Njemačka/Komisija, točka 176. gore, t. 73.).
- 308 Ukidanje nezakonite potpore povratom logična je posljedica utvrđenja njezine nezakonitosti i njime se nastoji ponovno uspostaviti prethodno stanje (presuda Njemačka/Komisija, točka 176. gore, t. 74.).
- 309 Taj je cilj postignut čim primatelj ili, drugim riječima, poduzetnici koji su imali stvarnu korist od potpora vrate predmetne potpore, prema potrebi, zajedno sa zateznim kamatama (vidjeti u tom smislu presudu Suda od 21. ožujka 1991., Italija/Komisija, C-303/88, Zb., str. I-1433., t. 57. i 60.). Naime, tim povratom primatelj gubi prednost koju je na tržištu imao u odnosu na svoje konkurente te se ponovno uspostavlja stanje koje je postojalo prije isplate potpore (presuda Suda od 4. travnja 1995., Komisija/Italija, C-350/93, Zb., str. I-699., t. 22.).
- 310 Iz toga proizlazi da je glavni cilj povrata nezakonito isplaćene državne potpore ukloniti narušavanje tržišnog natjecanja koje je prouzročila konkurentska prednost dodijeljena nezakonitom potporom (presuda Njemačka/Komisija, točka 176. gore, t. 76.).
- 311 Zakonitost naloga za povrat iz članka 2. pobijane odluke valja ispitati s obzirom na ta općenita razmatranja.
- 312 S tim u vezi zakonitost tog naloga valja zasebno ispitati s obzirom na povrat potpore koji se njime zahtijeva od društva LCA s jedne strane i društva CDA s druge strane. Naime, nije sporno da, za razliku od društva LCA, koje treba smatrati neposrednim sljednikom zajedničkog pothvata i društva PA, to nije slučaj s društvom CDA. U pobijanoj odluci proširenje naloga za povrat na društvo CDA temelji se na postojanju izbjegavanja.
- 313 Što se tiče naloga za povrat potpore od društva LCA, pokrajina Turingija ističe da je taj nalog nezakonit u dijelu u kojem uključuje, prvo, potpore koje su bile isplaćene neposredno grupi Pilz i, drugo, potpore koje su, iako su bile isplaćene zajedničkom pothvatu i društvu PA, bile preusmjerene u korist grupe Pilz.
- 314 S tim u vezi valja utvrditi da, kao što proizlazi iz tablice u 32. i 39. uvodnoj izjavi pobijane odluke, potpora opisana u članku 1. pobijane odluke stvarno uključuje određen broj potpora koje su bile isplaćene neposredno grupi Pilz i društvu PBK, koje je dio te grupe. To prije svega vrijedi za mjeru odobrenu društvu PBK na temelju jamstva pokrajine Bavarske (agencija LfA) u visini od 54,7 milijuna DEM, mjere odobrene društvu PBK u obliku odricanja od tražbine u visini od 3 milijuna DEM, mjere odobrene društvu PBK u obliku kupnje udjela u društvu PA za 3 milijuna DEM i mjere odobrene grupi Pilz u obliku kredita u visini od 15 milijuna DEM.
- 315 Što se tiče prvih dviju mjera, nije sporno da su te mjere, iako su bile isplaćene izravno društvu PBK, bile namijenjene financiranju izgradnje tvornice CD-a u Albrechtsu tako da je Komisija, ako se zanemari preusmjeravanje tih mjera u korist drugih poduzetnika u grupi Pilz i povreda obveze obrazlaganja u pogledu odricanja od tražbine u visini od

3 milijuna DEM, načelno opravdano naložila njihov povrat od društva LCA (vidjeti u tom smislu presudu Suda od 3. srpnja 2003., Belgija/Komisija, C-457/00, Zb., str. I-6931., t. 55. do 62.).

- 316 Što se tiče kupoprodajne cijene u visini od 3 milijuna DEM i kredita u visini od 15 milijuna DEM, valja utvrditi da su, kao što je već bilo odlučeno u točkama 218. i 260. gore, te potpore bile isplaćene izravno grupi Pilz i da nisu bile namijenjene restrukturiranju zajedničkog pothvata i društva PA. Zato nije moguće smatrati da su ovi potonji stvarno primili te potpore. Kao što je već bilo odlučeno u točki 261. gore, na to utvrđenje ne utječe činjenica da se, kao što je Komisija utvrdila u uvodnoj izjavi 37. pobijane odluke, kredit u visini od 15 milijuna DEM trebao koristiti u svrhu pružanja potpore grupi Pilz do trenutka kada se pronađe ulagač voljan kupiti društvo PA. Naime, osim što Komisija nije predložila nijedan dokaz u prilog toj tvrdnji, nije dokazano da je društvo PA stvarno imalo korist od ove potpore.
- 317 Prema tome, budući da je u članku 2. pobijane odluke određeno da društvo LCA mora vratiti potpore opisane u članku 1., uključujući potporu dodijeljenu društvu PBK u obliku kupoprodajne cijene od 3 milijuna DEM i potporu dodijeljenu grupi Pilz u obliku kredita u visini od 15 milijuna DEM, ta odredba nije u skladu s načelima koja uređuju povrat nezakonitih državnih potpora.
- 318 Valja, potom, ispitati tvrdnje pokrajine Turingije da je nalog za povrat nezakonit u mjeri u kojoj se odnosi na potpore koje su, iako su bile namijenjene zajedničkom pothvatu i društvu PA, bile preusmjerene u korist poduzetnikâ grupe Pilz.
- 319 S tim u vezi valja primijetiti da pobijana odluka sadržava mnogobrojna utvrđenja o preusmjeravanju potpora opisanih u članku 1. pobijane odluke u korist grupe Pilz. Tako prije svega iz uvodnih izjava 27., 33., 38. i 63. do 75. pobijane odluke proizlazi da je veliki dio potpora dodijeljenih za izgradnju, konsolidaciju i restrukturiranje tvornice CD-a u Albrechtsu bio preusmjeren u korist poduzetnikâ te grupe. Iz tih utvrđenja proizlazi i da se preusmjeravanje potpora ostvarivalo previsokim iznosima na računima za usluge izvršene u okviru izgradnje tvornice, preko sustava centraliziranog upravljanja gotovinom unutar grupe Pilz i neplaćanjem proizvoda koje su zajednički pothvat i društvo PA isporučili grupi Pilz i usluga koje su obavili za nju.
- 320 Isto tako treba utvrditi da optužnica koju je državno odvjetništvo podnijelo pri Landgericht Mühlhausen (Regionalni sud u Mühlhausenu), koju su njemačka tijela vlasti predložila u upravnom postupku, sadržava određeni broj činjenica na temelju kojih je moguće barem približno utvrditi opseg preusmjeravanja potpora u korist grupe Pilz. Za razliku od onoga što ističe Komisija, sama činjenica da se ta optužnica odnosi na nezakonita postupanja u okviru dodjele subvencija i olakšica za ulaganja pokrajine Turingije sama po sebi ne dopušta da se zaključi da su u njoj navedene činjenice nerelevantne za procjenu koju je Komisija dužna izvršiti. Naime, taj akt sadržava, prije svega u opisu različitih mehanizama korištenih u svrhu prijave i procjene vrijednosti ostvarenih ulaganja, precizne i korisne podatke za ocjenu opsega preusmjeravanja.
- 321 U tim okolnostima valja zaključiti da je Komisija, barem pri donošenju pobijane odluke, raspolagala korpusom valjanih i skladnih dokaza iz kojih je proizlazilo da zajednički pothvat i društvo PA nisu stvarno primili veliki dio potpora namijenjenih

izgradnji, konsolidaciji i restrukturiranju tvornice CD-a u Albrechtsu. Osim toga, iz tih je dokaza moguće barem približno odrediti opseg preusmjeravanja.

- 322 Istina je, kao što tvrdi Komisija, da iz spisa ne proizlazi da su njemačka tijela vlasti dostavila precizne podatke o dijelu potpore koja je bila preusmjerena u korist grupe Pilz.
- 323 Valja, međutim, utvrditi da iz nijednog dokumenta u spisu ne proizlazi da je Komisija, iako je raspolagala za to potrebnim sredstvima (vidjeti u tom smislu presudu Njemačka i Pleuger Worthington/Komisija, točka 71. gore, t. 29.), od njemačkih tijela vlasti zahtijevala da joj dostave točne podatke u vezi s tim. A kao što proizlazi iz odluke o pokretanju postupka, za preusmjeravanje velikog dijela potpora znala je barem od 1997. Dakle, Komisija ne može tvrditi da je, s obzirom na podatke kojima je raspolagala u trenutku donošenja pobijane odluke, imala pravo zahtijevati povrat potpora opisanih u članku 1. od društva LCA u mjeri u kojoj je riječ o potporama za koje je znala ili nije mogla ne znati da su od njih imali korist zajednički pothvat i društvo PA.
- 324 Isto tako valja odbaciti tvrdnju Komisije da je opseg naloga za povrat iz članka 2. pobijane odluke opravdan zato što su zajednički pothvat i njegovi sljednici članovi grupe povezanih poduzetnika unutar koje postoje unutarnji mehanizmi prijenosa imovine. Naime, osim činjenice da je zajednički pothvat bio član grupe Pilz samo u razdoblju od listopada 1992. do kraja mjeseca prosinca 1993., iz utvrđenja u pobijanoj odluci jasno proizlazi da su se u ovom slučaju mehanizmi prijenosa koji su postojali unutar te grupe koristili samo na štetu tog poduzetnika, a ne u njegovu korist. Zato nije moguće tvrditi da je zajednički pothvat, zato što je bio član te grupe, stvarno imao korist od potpora kojih nije bio primatelj.
- 325 Prema tome, budući da je u članku 2. pobijane odluke određeno da društvo LCA mora vratiti potpore opisane u članku 1., uključujući potpore za koje je dokazano da društvu LCA nisu donijele stvarnu korist, ta odredba nije u skladu s načelima koja uređuju vraćanje nezakonitih državnih potpora.
- 326 Potom, budući da je u članku 2. pobijane odluke određeno da društvo CDA mora vratiti potporu opisanu u članku 1. navedene odluke, iz te odluke proizlazi da je Komisija svoju ocjenu u bitnome utemeljila na postojanju namjere izbjegavanja posljedica te odluke koja je prema mišljenju Komisije objektivna posljedica činjenice da društvo CDA ima korist od potpore koja je prethodno bila dodijeljena društvu PBK, zajedničkom pothvatu, društvu PA i društvu CD Albrechts u mjeri u kojoj koristi imovinu tih poduzetnika i, osim toga, obavlja njihovu djelatnost (uvodne izjave 118. i 120. pobijane odluke).
- 327 Tu argumentaciju nije moguće prihvatiti.
- 328 Istina je, kao što uostalom proizlazi iz prepiske između njemačkih tijela vlasti i Komisije u upravnom postupku, da je svrha prijenosa dijela imovine društva LCA na društvo CDA bila spasiti taj dio poslovanja društva LCA tako da mu se osigura mogućnost razvoja bez pravnih i gospodarskih nesigurnosti koje su ugrožavale preživljavanje društva LCA. Isto tako je iz različitih činjenica koje su Komisija i društvo ODS naveli u ovom sporu moguće zaključiti da je nakon prijenosa imovine

društvo CDA stvarno nastavilo djelatnost zajedničkog pothvata, društva PA i društva CD Albrechts.

- 329 Sâma ta činjenica ipak ne dokazuje da u ovom slučaju postoji namjera izbjegavanja učinaka naloga za povrat.
- 330 Takav se zaključak nameće tim više što je, kao što je bilo utvrđeno u uvodnoj izjavi 103. pobijane odluke, društvo CDA platilo tržišnu cijenu za kupnju imovine društva LCA tako da ta transakcija ne znači da društvo CDA i dalje stvarno uživa konkurentsku prednost povezanu s potporama dodijeljenima društvu LCA (vidjeti u tom smislu presudu Njemačka/Komisija, točka 176. gore, t. 92.).
- 331 U takvom slučaju nije moguće prihvatiti tvrdnju koju je Komisija iznijela u svojim pisanim podnescima, odnosno da je društvo LCA nakon što je društvo CDA otkupilo njegovu imovinu postalo „prazna ljuska od koje nije moguće osigurati povrat nezakonitih potpora”. [neslužbeni prijevod]
- 332 Naime, s obzirom na činjenicu da je u ovom slučaju društvo LCA bilo u likvidacijskom postupku od otvaranja stečajnog postupka u listopadu 2000., valja podsjetiti da iz sudske prakse koja se odnosi na poduzetnike primatelje potpora nad kojima je započeo stečaj proizlazi da se ponovna uspostava prethodnog stanja i uklanjanje narušavanja tržišnog natjecanja koje je posljedica nezakonito isplaćenih potpora načelno mogu postići upisom obveze povrata predmetnih potpora u dugovanja poduzetnika u likvidacijskom postupku. Naime, prema toj sudskoj praksi, takav je upis dostatan za osiguranje ovrhe odluke kojom se nalaže povrat državnih potpora nespojivih sa zajedničkim tržištem (vidjeti u tom smislu presude Suda od 15. siječnja 1986., Komisija/Belgija, 52/84, Zb., str. 89., t. 14. i od 21. ožujka 1990., Belgija/Komisija, C-142/87, Zb., str. I-959., t. 60. i 62.).
- 333 Potom je Savezna Republika Njemačka tvrdila, a tomu Komisija nije proturječila, da je, prvo, samo dio imovine bio prodan društvu CDA, i to trajna sredstva, obrtna sredstva, kratkoročno raspoloživa sredstva, tehnički know-how i distribucija, i, drugo, ovaj način postupanja omogućio dobivanje višeg iznosa od iznosa koji bi bio postignut da je predmetna imovina bila prodana zasebno.
- 334 Na to utvrđenje ne utječe činjenica da je kupoprodajna cijena bila plaćena u obliku otkupa obvezâ. Valja, naime, istaknuti da taj oblik plaćanja nije negativno utjecao na položaj vjerovnika jer je smanjenje imovine društva bilo kompenzirano odgovarajućim smanjenjem njegovih obveza.
- 335 Pozivanje Komisije na uvodnu izjavu 118. pobijane odluke ne pobija ovu analizu. Valja, naime, utvrditi da u toj uvodnoj izjavi Komisija općenito i ilustrativno navodi kriterije koje primjenjuje kako bi odredila skriva li određena transakcija preusmjeravanje sredstava. Međutim, u tom odlomku nema primjera primjene predmetnih kriterija na ovaj slučaj.
- 336 Valja, dakle, zaključiti da samo na temelju utvrđenja činjeničnog stanja kako se javljaju u pobijanoj odluci Komisija nije mogla zaključiti da u ovom slučaju postoji namjera izbjegavanja učinaka naloga za povrat.

- 337 Što se tiče drugih činjenica koje je Komisija navela u svojim pisanim podnescima i na usmenoj raspravi, dovoljno je utvrditi da nisu navedene nigdje u pobijanoj odluci i da se stoga nije moguće na njih pozivati kako bi se opravdalo proširenje naloga za povrat na društvo CDA.
- 338 U svrhu cjelovitosti, Prvostupanjski sud smatra da na temelju ovih različitih činjenica nije moguće dokazati ni postojanje izbjegavanja u ovom slučaju.
- 339 Tako Komisija pogrešno ističe da je u ovom slučaju imovina bila otkupljena unutar grupe TIB, odnosno grupe povezanih poduzetnika. Naime, valja primijetiti da osim što postojanje navodne grupe TIB u pobijanoj odluci nije utvrđeno, Komisija nije predložila nijedan dokaz da društva LCA i CDA pripadaju takvoj grupi poduzetnika i *a fortiori* da su ti poduzetnici povezani unutarnjim mehanizmima prijenosa imovine. Upravo suprotno, iz pojašnjenja koje su s tim u vezi dali pokrajina Turingija i društvo CDA proizlazi da u skladu sa statutom TIB postupa kao dioničko društvo.
- 340 Potom valja odbiti tvrdnju Komisije da otkup imovine od strane društva CDA nije ekonomski logičan. Naime, valja utvrditi da su u okviru upravnog postupka njemačka tijela vlasti više puta naglasila da otkup dijela imovine društva LCA od strane društva CDA odgovara takvoj logici. Međutim, iako je „komercijalna narav prijenosa [imovine]”[neslužbeni prijevod] jedan od aspekata koje Komisija uzima u obzir kako bi odredila je li došlo do izbjegavanja (uvodna izjava 118. pobijane odluke), Komisija u pobijanoj odluci nije navela nijedan razlog kojim bi se moglo osporiti stajalište njemačkih tijela vlasti.
- 341 Isto tako treba naglasiti da samo na temelju činjenice da je u trenutku otkupa imovine u siječnju 1998. društvima LCA i CDA upravljala ista osoba i da se od te transakcije CDA na tržištu predstavlja kao sljednik zajedničkog pothvata i društva PA, nije moguće zaključiti da je svrha otkupa imovine društva LCA bila izbjegavanje naloga za povrat iz članka 2. pobijane odluke. Naime, ti elementi nisu dovoljan dokaz da je društvo CDA postupalo s namjerom da onemogući izvršenje pobijane odluke.
- 342 Naposljetku valja odbiti tvrdnju Komisije da otkup imovine društva LCA „kao cjeline” nije bio izvršen po okončanju otvorenog i transparentnog postupka i da je tako nekim konkurentima društva LCA bila onemogućena kupnja imovine kojom je navedeno društvo obavljalo subvencionirane djelatnosti. Naime, pobijana odluka i određeni dokumenti u spisu kao i izjave koje su pokrajina Turingija i društvo CDA dali na usmenoj raspravi 5. svibnja 2004. upućuju na suprotno, odnosno da društvo CDA nije imovinu društva LCA otkupilo odmah, nego nakon neuspješnih pokušaja prodaje cjelokupnog društva LCA trećim osobama, među ostalima matičnom društvu intervenijenta, to jest društva ODS (vidjeti u tom smislu presudu Njemačka/Komisija, točka 176. gore, t. 95.).
- 343 S obzirom na prethodno navedeno valja zaključiti da Komisija nije dokazala postojanje izbjegavanja posljedica pobijane odluke na kojem bi se mogla utemeljiti obveza društva CDA da vrati nezakonite potpore dodijeljene zajedničkom pothvatu i njegovim sljednicima.
- 344 Prema tome, u mjeri u kojoj se njome određuje da društva CDA i LCA trebaju vratiti potpore dodijeljene društvu PBK, zajedničkom pothvatu i društvima PA i CD

Albrechts, pobijana odluka nije u skladu s načelima koja uređuju povrat nezakonitih državnih potpora.

- 345 Zaključak je isti u pogledu članka 2. pobijane odluke, kojim se nalaže povrat potpore opisane u članku 1. od „svakog drugog poduzetnika na kojega su bile ili će biti prenesene imovina i/ili infrastruktura [društva PBK], [zajedničkog pothvata] i [društva PA] kako bi se izbjegle posljedice [navedene] odluke” [neslužbeni prijevod]. Naime, dovoljno je utvrditi da se proširenje naloga za povrat na te poduzetnike temelji na istim razlozima kao i proširenje tog naloga na društvo CDA.
- 346 S obzirom na prethodno navedeno, valja prihvatiti ovaj tužbeni razlog.
- 347 Budući da Prvostupanjski sud nikako ne može umjesto Komisije ili predmetne države članice točno odrediti potpore koje ta država treba vratiti, članak 2. odluke treba poništiti što se tiče cijelog naloga za povrat u dijelu u kojem se on odnosi na poduzetnike imenovane u stavku 3. toga članka. Slijedom toga valja poništiti članak 2. pobijane odluke u dijelu u kojemu se društvima CDA i LCA, kao i svakom drugom poduzetniku na kojega su bile ili će biti prenesene imovina i/ili infrastruktura društva PBK, zajedničkog pothvata i društva PA kako bi se izbjegle posljedice te odluke, nalaže povrat potpore iz članka 1. navedene odluke.
- 348 U tim okolnostima ne treba ispitati druge tužbene razloge koje je istaknula pokrajina Turingija.

Troškovi

- 349 Sukladno odredbi članka 87. stavka 2. Poslovnika, stranka koja ne uspije u postupku snosi troškove, ako je takav zahtjev postavljen. Budući da Komisija nije uspjela u postupku, valja joj naložiti snošenje troškova sukladno zahtjevu pokrajine Turingije.
- 350 Sukladno odredbi članka 87. stavka 4. podstavka 1., države članice koje su intervenirale u postupak snose vlastite troškove. Stoga će Savezna Republika Njemačka snositi vlastite troškove.
- 351 Sukladno odredbi članka 87. stavka 4. podstavka 3., Prvostupanjski sud može intervenijentu koji nije jedan od intervenijenata iz članka 87. stavka 4. podstavka 1. i 2. naložiti snošenje vlastitih troškova. U ovom slučaju društvo ODS će snositi vlastite troškove.

Slijedom navedenog,

PRVOSTUPANJSKI SUD (treće prošireno vijeće)

proglašava i presuđuje:

- 1. Odluka Komisije 2000/796/EZ od 21. lipnja 2000. o državnoj potpori koju je Njemačka dodijelila CDA Compact Disc Albrechts GmbH (Turingija) se poništava i to:**

- članak 1. stavak 1. u dijelu u kojem u potporu dodijeljenu društvima R. E. Pilz GmbH & Co. Beteiligungs KG, Pilz & Robotron GmbH & Co. Beteiligungs KG i Pilz Albrechts GmbH za izgradnju, poslovanje i konsolidaciju tvornice CD-a u Albrechtsu (Turingija) uključuje iznos od 54,7 milijuna DEM na ime jamstva pokrajine Bavarske, iznos od 3 milijuna DEM na ime odricanja od tražbina i iznose od 63,45 milijuna DEM i 19,42 milijuna DEM na ime subvencija i olakšica za ulaganja koje su dodijelile pokrajine Turingija i Bavarska;
 - članak 1. stavak 2. u dijelu u kojem u potporu dodijeljenu za restrukturiranje društva CDA Compact Disc Albrechts GmbH uključuje iznos od 33 milijuna DEM na ime stjecanja udjela u društvu PA/CD Albrechts i iznos od 21,3 milijuna DEM na ime kamatnih pogodnosti;
 - članak 1. stavak 2. u dijelu u kojem izjavljuje da se kupoprodajna cijena od 3 milijuna DEM mora smatrati potporom „namijenjenom restrukturiranju CDA Compact Disc Albrechts GmbH”;
 - članak 2. u dijelu u kojemu se društvima CDA Datenträger Albrechts GmbH i LCA Logistik Center Albrechts GmbH kao i svakom drugom poduzetniku na kojega su bile ili će biti prenesene imovina i/ili infrastruktura društva R. E. Pilz GmbH & Co. Beteiligungs KG, Pilz & Robotron GmbH & Co. Beteiligungs KG ili Pilz Albrechts GmbH kako bi se izbjegle posljedice te odluke nalaže povrat potpore opisane u članku 1.
2. U preostalom dijelu tužba se odbija.
 3. Komisija će snositi vlastite troškove, kao i troškove pokrajine Turingije. Savezna Republika Njemačka i društvo ODS Optical Disc Service GmbH snosit će vlastite troškove.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourg 19. listopada 2005.

[Potpisi]

* Jezik postupka: njemački